

SVET TURISTIČKI SVET

LETO 2020

BRANKO BOTEV, BUGARSKA: Naša šansa su
zdravstveni i spa turizam

NOVI EVROPSKI TREND: STAYCATION
Luksuzni odmor
u komšiluku

**BBO FONDACIJA: GODIŠNJE NAGRADE
ZA NAJBOLJE PUTOPISE**

HOTEL TORNIK *Zlatibor*

HOTEL SLOBODA *Sabac*

HOTEL SLATINA *Vrnjačka Banja*

HOTEL IZVOR *Arandjelovac*

Ne
Ac

Leto u A Hotelima

do **50%** popusta

HOTELI

neograničeno korišćenje otvorenih i zatvorenih bazena,
aqua parkova, SPA&Wellness sadržaja, dečijih igraonica,
Fitness-a, aktivan odmor, izleti

www.ahoteli.com

Turistička
organizacija
RAŠKA

Šta posetiti na Kopaoniku?

Spoj

avanture, čistog vazduha
i prirodnih lepota

Leto je pravo vreme da otkrijemo brojne prednosti odmora na planini. Osim u raznim vrstama rekreacije i fizičke aktivnosti (šetnje pešačkim stazama, panoramska vožnja žičarom do Pančićevo vrha, adrenalinski sadržaji – bob na šinama, zip line, tubing, karting), turisti mogu da uživaju u prirodnim lepotama i retkostima ove planine. Posetioci kojima su avantura i sport neizostavni deo odmora, zabavu i adrenalin mogu da pronađu u vožnji kvadova, alpinizmu, paraglajdingu, streličarstvu, planinskom biciklizmu.

Kopaonik možete upoznati kroz različite avanturističke ture. Predlažemo Safari turu - obilazak i razgledanje turističkih atrakcija Kopaonika kroz vožnju u posebno prilagođenim offroad vozilima. Lokalitet koji treba posetiti je **Nebeske stolice** koji se nalazi na nadmorskoj visini od 1.800 m, u neposrednoj blizini Pančićevo vrha, na kome se nalaze ostaci crkve sv. Prokopija. Na Nebeskim stolicama je pronađena ranohrišćanska bazilika iz V/VI veka.

Odličan način da upoznate i doživite Kopaonik u letnjem periodu jesu pešačke ture do najatraktivnijih predela Kopaonika.

Vodopad Jelovarnik, koga čine tri kaskade, je drugi po visini vodopad u Srbiji (71 m). Nalazi se u oblasti Jelovarnik, u okviru nacionalnog parka, na nadmorskoj visini od oko 1.500 m, 2,5 km istočno od Pančićevo vrha.

Veliko Metođe je svetište iz III veka, posvećeno je Metodiju Olimpijskom. Na ovom mestu su još stari Rimljani sagradili crkvu u kamenu. Svetište je smešteno u steni, koja liči na malu pećinu i nalazi se na 1.450 m nadmorske visine. Prirodne atrakcije i lokaliteti koje treba posetiti su Markov kamen, Mijatovićevo jaz i Kozje stene, Treska, Kukavica.

Najlepša izletišta na Kopaoniku su **Đorov most** na ulazu u Nacionalni park Kopaonik (4 km od Jošaničke Banje), **Kadijevac** u samom nacionalnom parku (7 kilometara od turističkog centra).

#ilovezlatibor

TVOJ ZLATIBOR TVOJA OAZA MIRA

www.zlatibor.org.rs

instagram
[@to_zlatibor](https://www.instagram.com/to_zlatibor)

facebook
[@TOZlatibor](https://www.facebook.com/TOZlatibor)

twitter
[@TOZlatibor](https://twitter.com/TOZlatibor)

Sve na jednom mestu!

SAX HoReCa

SAX HORECA D.O.O. BEOGRAD

Adresa: Slanački put 32g, 11060 Beograd || Email: office@saxhh.rs || Telefon: +381 (0) 63 11 35 021

SAX HoReCa je generalni distributer hotelske kozmetike italijanskog proizvođača «Detercom Professional Srl»

#hotelska_kozmetika

#hotelska_oprema

SAX HoReCa je generalni distributer hemije za profesionalno čišćenje

Clinex

nanöchem

PROFESIONALNA HEMIJA

#profesionalno_ciscenje

Slanački put 32g
11060 Beograd

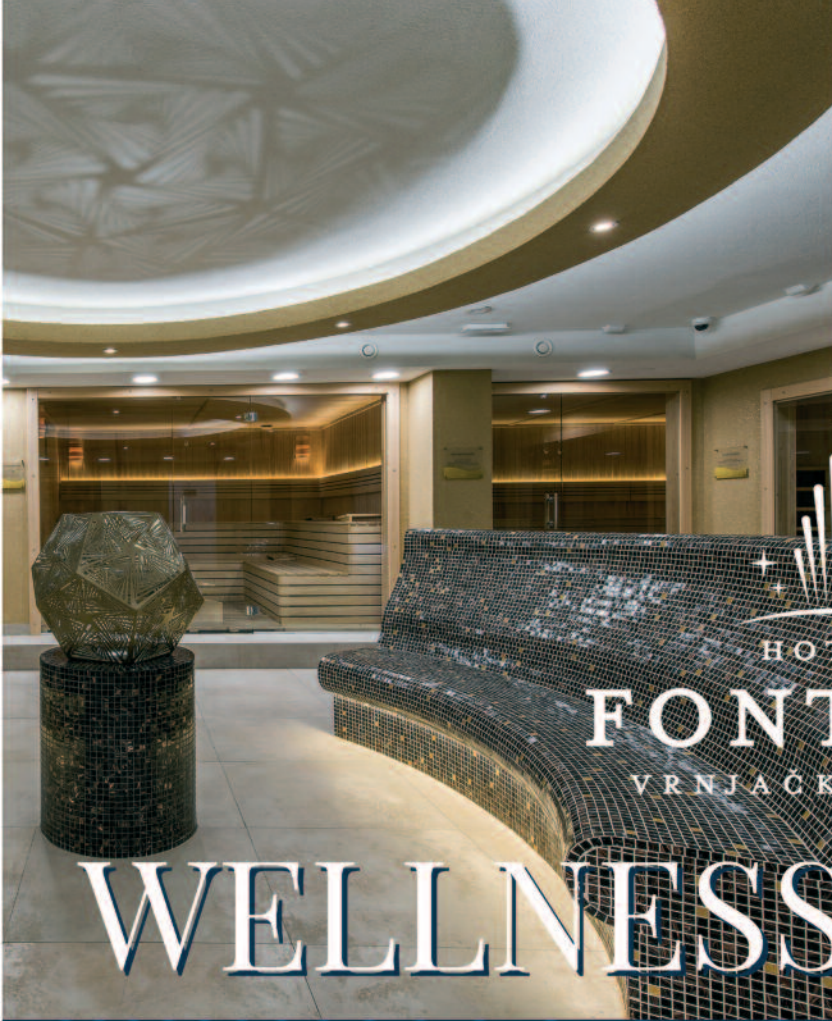
011 2772 111

office@saxhh.rs

www.saxhh.rs

HOTEL
FONTANA
VRNJAČKA BANJA

WELLNESS PARADISE

**LUXURY
EXPERIENCE**

- *Smeštaj u wellness apartmanu za čakuzijem, za 2 osobe sa uslugom polupansiona*
- *Romantična večera u apartmanu (sa bocom penušavog vina)*
- *Intenzivni aparativni tretman lica po izboru u trajanju od 60 minuta (uključuje 2 aparativne procedure) za jednu osobu*
- *Piling tela sa kafom i shea buterom za jednu osobu*
- *Royal masaža za dve osobe*
- *Korpa voća*

PEGAZ
Holiday Resort

Vrnjačka Banja

Rezervišite svoj odmor
jednim od naših specijalnih
paketa koji smo dizajnirali
da vam ulepšaju život.

036/200-020
www.hotelpegaz.com

Saznajte više

Work & Joy

OVOG LETA SPOJITE LEPO I KORISNO.

RAD OD KUĆE ZAMENITE RADOM IZ HOTELA NA JEDNOJ OD NAJLEPŠIH SRPSKIH PLANINA.

MODERAN I PRIJATAN COWORKING PROSTOR, WELLNESS I FITNESS CENTAR ZA OPUŠTANJE, IGRAONICA ZA NAJMLAĐE, SVE NA JEDNOM MESTU. U HOTELU ZLATIBOR MONA ČEKA VAS SVE ŠTO JE POTREBNO ZA PRODUKTIVAN RAD, A UJEDNO I PRIJATAN ODMOR SA CELOM PORODICOM.

Paket uključuje

- Uslugu noćenja sa doručkom u komfort sobi za maksimum dve odrasle osobe i dvoje dece do 12 godina
- Uživanje u wellness i fitness centru (Korišćenje centra je u skladu sa odlukama i merama Vlade Republike Srbije)
- Celodnevni animacijski program za decu u igraonici Monica i u prirodi
- Korišćenje coworking prostora sa zasebnim stolom koji je na raspolaganju samo Vama tokom čitavog boravka. Na raspolaganju su štampač i skener, kao i odličan internet
- Sveže voće, filter kafa i aromatizovana voda za osveženje dostupni su svim korisnicima coworking prostora
- Besplatno zakazivanje posebne sale za sastanke za sve Vaše video call-ove
- Besplatno korišćenje game room-a za relaksaciju tokom pauze
- Besplatan parking

Rezervacije

+381 31 841 021

mona HOTEL
ZLATIBOR ★★★★★
www.monazlatibor.com

LJAJIĆ: ŠTETA OD MILIJARDU EVRA ZBOG IZOSTANKA STRANIH TURISTA

Srbija će usled epidemije izazvane koronavirusom ove godine pretrpeti štetu od oko milijardu evra zbog izostanka stranih turista, izjavio je ministar trgovine, turizma i telekomunikacija Rasim Ljajić i dodao da, iako povećan, broj domaćih turista neće moći to da nadomesti, osim možda na popularnim destinacijama poput Sokobanje, Vrnjačke Banje i Zlatibora.

Iako je broj stranih turista u odnosu na prošlu godinu u januaru porastao za 28%, a u februaru 18%, zbog epidemije u narednim mesecima beleži se pad za više od 90%.

Prema podacima Saveznog zavoda za statistiku, u periodu januar-jun 2020. u Srbiji je boravilo 53 odsto manje turista nego u istom periodu 2019, dok je broj noćenja manji za 44 odsto.

Iako i dalje govorimo o padu turističkog prometa, podaci za jun, u odnosu na maj, ulivaju nadu - u junu ove godine, u odnosu na jun 2019. godine, broj noćenja domaćih turista manji je za 17%, što je značajno manji pad u odnosu na maj, kada je pad domaćih turista bio čak 76%.

SVET TURISTIČKI SVET

Izdavač: "Turistički Svet" d.o.o. - Beograd

Član ALCO GROUP

Direktor & Glavni urednik: Ljiljana REBRONJA

Novinar-Prevodilac: Marija OBRADOVIĆ

Sekretar Redakcije: Marija IVANOVIĆ

Dizajn & priprema: Studio MiB art

Novi Banovci, +381 (63) 69-33-45

Saradnici: Ivana BANOVIĆ-ĐORĐEVIĆ, Peđa

FILIPOVIĆ, Jelena JOVIĆ, Tamara ŠTRBAC,

Biljana ANTIĆ, Marina BULATOVIĆ, Jelena

KALIČANIN, Dragica TOMKA, Radmila

TAMINDŽIĆ, Marina STANKOVIĆ-JANKOVIĆ,

Marko JELIĆ, Siniša ŽIVKOVIĆ, Goran ZLATKOVIĆ

Marketing: "Turistički Svet" d.o.o. - Beograd

Adresa redakcije:

Beograd, Požeška 65 b

+381 (11) 305-0-789; +381 (63) 30-77-95

turistickisvet.press@gmail.com

www.turistickisvet.com

Časopis izlazi četiri puta godišnje / The magazine is published four times a year.

Godišnja pretplata / Annual subscription:

50 € (Srbija)

Štampa: ZLATNA KNJIGA - Jagodina

Tel. +381 (35) 823-1-413

ISSN 1451-2661

Časopis "Turistički Svet" je 21. avgusta 2002. upisan u

Registar javnih glasila Republike Srbije, kao stručni

časopis, pod rednim brojem 3394

Napomena: Firma i Redakcija "Turistički Svet"

ne odgovara za sadržaj i istinitost objavljenih

reklamnih poruka i PR tekstova.

Redakcija koristi besplatne fotografije uglavnom sa sajta

www.pixabay.com i iz svoje sopstvene arhive.

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
338.48(497.11)

TURISTIČKI svet : prvi časopis za
savremeno hotelijerstvo & turizam / glavni
urednik Ljiljana Rebronja. - God. 1, br. 1
(2002)- . - Beograd : Turistički Svet,
2002- (Jagodina : Zlatna knjiga). - 27 cm

Dvomesечно

ISSN 1451-2661 = Turistički svet

COBISS.SR-ID 137991436

Maruška
MARUŠKA®

as unique as you are

novo
maske za lice

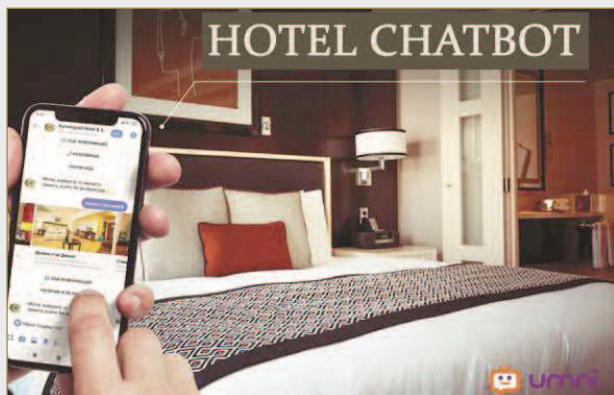

Sokobanja: Rekordni turistički promet

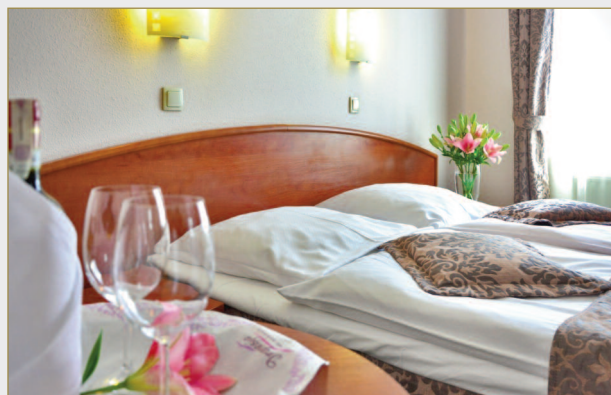
Daniela Otero: Vreme izazova i novih scenarija

Veštačkom inteligencijom do održivog oporavka turizma

U domu „velike petorke“

Hotelsko domaćinstvo: Šta posle pandemije?

Leto 2020
Godina XVII, Broj 95

Na naslovnoj strani:
FOTOGRAFIJA IZ ARHIVE TO SOKOBAJNA
Foto: Nikola Milenković

Pod krilima Belog anđela

Suveniri: Predmeti za sećanja

GastroBedeker Alana Menige: U borbu protiv Tatara

Miloš Ristić: OFYR meni – hit ovog leta

Masaža u doba korone

Dvorac Fantast Dunderski: Za romantičare i hedoniste

U NAJAVI: APARTMANSKI SKI KOMPLEKS OMORIKA

Na tridesetom kilometru puta Brus-Kopaonik, Omorika Group planira izgradnju luksuznog apartmanskog kompleksa - Luxury ski complex Omorika s pet zvezdica. Vrednost ove investicije se procenjuje na oko 10 miliona evra. Početak gradnje je planiran ove godine, ali, obzirom na novonastalu situaciju prouzrokovanu koronavirusom, može doći do manjih izmena.

Ceo kompleks je zamišljen kao skup chalet vila projektovanih i izgrađenih u francusko-alpskom stilu. Planirani su smeštajni kapaciteti različitih struktura, s tim što će preovladavati porodične vile sa spa centrima, saunama, bilijar salama, mini bioskopima i drugim sadržajima.

Pored porodičnih chalet-a, planirani su i objekti sa više apartmana različitih struktura, čiji će sadržaj obogatiti teretane, bazeni, bioskopi, sale za igru, uključujući i restoran tradicionalne kuhinje.

U IZGRADNJI: ZEPTERME - LUKSUZ ZA ODMOR I UŽIVANJE

Foto: Atelje Gribic

Kompanija Zepter otpočela je izgradnju jedinstvenog luksuznog kompleksa za odmor Zepterme na samoj promenadi, u srcu Vrnjačke Banje. Zepterme nudi moderne, kompletno opremljene apartmane nameštajem i belom tehnikom, kao i veliki broj dodatnih sadržaja, poput wellness i spa zone koja se prostire na 900 kv. U zoni za opuštanje, nalazi se teratana, slana soba, sauna, hamam, hidromasažne kade (Jacuzzi), tepidarium, posebno dizajniran krevet od himalajske soli, a korisnici mogu da uživaju i u specijalnom tretmanu opuštanja plutanjem (floating therapy), kao i u centrima za negu i masažu.

GOLUBAC U INVESTICIONOM ZAMAHU

U Golupcu je u toku uređenje plaže, a u planu razvoja ove opštine je i rekonstrukcija Donje marine, kao i izgradnja hotela visoke kategorije sa pratećim sadržajima, gde se pojavljuje domaći investitor, a očekuje se da radovi krenu do kraja godine.

Prema najavama, Golubac će na ovom mestu dobiti marinu sa upravnom zgradom i oko sto vezova za smeštaj raznih plovila i jahti. Najavljuju se i druge investicije u ovoj opštini, poput uređenja trga, šetne zone, rekonstrukcije biblioteke sa galerijom, kao i završetak uređenja plaže do kraja jula.

Izvor: eKapija

Foto: Turistički Svet

KOD PARAĆINA NIČE LUKSUZNI HOTEL

Foto: RM Stubica

U kompleksu Sisevac terme kod Paraćina, 21 km od auto-puta Beograd-Niš, u blizini srednjovekovnog manastira Ravanica, u toku je gradnja luksuznog hotela Biogor, s 4 zvezdice i 50-ak soba i apartmana, od kojih će neki imati i đakuzi kadu na terasi. Od dodatnih sadržaja u hotelu su planirane konferencijske sale, teretana, spa i wellness centar sa pet sauna, unutrašnji bazeni, đakuzi, kao i spoljni bazeni. Oko hotela je veliko dvorište sa puno zelenila, stazama za šetnju i veštačkim jezerom koje je poribljeno, pa će gosti moći da se bave i sportskim ribolovom. Investitor je kompanija RM Stubica, a vrednost investicije je oko 2 miliona evra.

Izvor: eKapija

OTVORENE VRNJAČKE TERME

U „kraljici banjskog turizma“ – Vrnjačkoj Banji, u blizini izvora lekovite vode, otvoren je Aqua park Vrnjačke Terme, na čak 16.000 kvm. U sastavu Aqua parka je: 8 unutrašnjih i 3 spoljna bazena sa termalnom vodom, kao i đakuzi za 16 osoba a od sadržaja - 4 tobogana u 3 nivoa. U isto vreme u Aqua park može da primi 1.000 kupača. U kompleksu Vrnjačkih Termi za sada je restoran na otvorenom, kao i kafić u zatvorenom delu.

U toku je izgradnja hotela sa 80 soba i 20 apartmana. Predviđena su i dva restorana, kazino, lobi bar, zatvoreni wellness za goste hotela, kao i wellness za goste koji koriste usluge Aqua parka. U planu su dve slane sobe, tursko kupatilo, sauna, masaže, teretana... Investitor Aqua parka Vrnjačke Terme je kompanija Gile gas, koja u svom portfoliju ima već nekoliko turističkih kompleksa: Sokoterme

– u Sokobanji, RUC Ždrelo – M l a v s k e terme, blizu Petrovca na Mlavi, a upravo je otvoren i k o m p l e k s Ozren kod Tuzle, u BiH.

NOVI SAD BOGATJI ZA BUTIK HOTEL PUPIN

U poslovnom delu Pupinove palate u Novom Sadu, početkom leta otvoren je istoimeni luksuzni butik hotel modernog dizajna, sa 4 zvezdice. Hotel Pupin, u vlasništvu kompanije NS Hotels d.o.o, nudi 44 moderno uređene smeštajne jedinice koje se prostiru na tri sprata. Gostima je na raspolaganju konferencijska sala do 60 mesta, obezbeđena garaža sa 44 parking mesta, prevoz do aerodroma i besplatan WiFi u celom objektu. Osim hotelskog restorana u kome se služi doručak na bazi švedskog stola, u sastavu hotela su i dva restorana sofisticirane kuhinje - restorane Kalem i Zak.

NEŠTO SASVIM POSEBNO: PEGAZ HOLIDAY RESORT

Vrnjačka Banja dobila je još jedan ekskluzivni objekat - Pegaz Holiday Resort s četiri zvezdice. Sa luksuzno opremljenim sobama i apartmanima, slowellnesom, spa centrom, restoranom Adut i brojnim dodatnim sadržajima, Pegaz Holiday Resort je savršen prostor za uživanje i opuštanje.

Pegaz Holiday Resort raspolaže luksuznim smeštajnim jedinicama apartmanskog tipa, restoranom koji je po mnogo čemu organski, barom, kao i Lounge delom. Posebna pogodnost je i mogućnost da se njihovi gosti hrane po programu dr Gifing.

Na površini od 1.000 kvm wellness & spa centra, nalazi se mnoštvo sadržaja: Spa Oaza sa bazenom, hidromasažne kade, VIP hidromasažna kada, Parno kupatilo sa aromom i penom, Via Sensus, Tuševi doživljaja, Slana soba, Slana

Foto: Pegaz Holiday Resort

sauna, Infrared sauna, Bio sauna, Relax soba, Amfiteatar sauna i Infra sky soba. Objekat ima i sopstveni fitness centar, kao i Wellness bar sa vitaminskim napicima. U sastavu Pegaz Holiday Resort-a je i opremljen prostor za decu. Ovaj resort je *Pet Friendly!*

FRUŠKE TERME – BISER FRUŠKE GORE

Jedinstveni kompleks na obroncima Fruške gore, ispod Vrdničke kule - rizort Fruške terme****, u čiju je izgradnju do sada uloženo oko 28 miliona evra, otvoren je već uveliko za posetioce.

Foto: Zoran Zeremski

Rizort ima 201 smeštajnu jedinicu, dva restorana, tri aperitiv bara i kongresni centar sa 11 kongresnih sala. A svim gostima ovog termalnog rizorta na raspolaganju je wellness centar površine 8.000 kvadratnih metara, podeljen u tri zone. Prvu zone čini vodeni svet sa 8 unutrašnjih i spoljnih bazena. Drugu zonu čini Sauna svet sa 12 sauna i parnih kupatila, hamamom, kneipp stazama, tepidariumom, savremenom teretanom, relax sobom i sobom sa vodenim krevetima. Treću zonu čini VIP prostor sa velikim bazenom i privatni spa za VIP goste.

Fruške terme se i dalje proširuju. U toku je izgradnja garaže, u kojoj će biti i punjači za električna vozila, a završavaju se i staze za šetnju oko Nacionalnog parka. U planu je izgradnja apartmana i dodatnih spoljnih bazena. Inače, čitavu destinaciju treba dalje kompletirati da bi postala integrisan proizvod u vidu eko rizorta.

PEČAT "ČISTO & SIGURNO" GARANCIJA BEZBEDNOSTI

Poslovno udruženje hotelsko-ugostiteljske privrede Srbije HORES, po ugledu na evropske članice HOTREC-a, kreiralo je pečat „Clean & Safe“ („Čisto & Sigurno“) koji treba da označava smeštajne objekte i restorane u kojima se sprovode sve higijenske i zdravstveno-bezbednosne mere koje propisuju Svetska zdravstvena organizacija i naše nacionalne zdravstvene institucije, za sprečavanje širenje virusa COVID-19, kao i drugih infekcija.

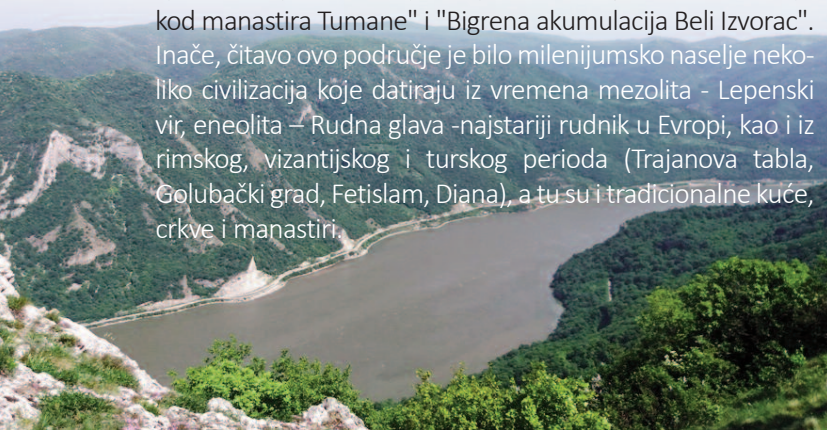
Uvođenje ovog prepoznatljivog sertifikata, treba da pomogne potencijalnim gostima da budu informisani da je objekat bezbedan i da, s poverenjem, mogu da rezervišu boravak za sebe i svoje porodice.

Pečat "Čisto & sigurno" omogućuje hotelima i restoranima da imaju alat koji će ih izdvojiti kao sigurne objekte za obavljanje turističkih delatnosti, ulivajući poverenje turistima na destinaciji. Sertifikacija je dobrovoljna, važi šest meseci i sprovodi je HORES.

UNESCO: ĐERDAP UPISAN NA SVETSKU LISTU GEOPARKOVA

Odlukom Izvršnog saveta Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu – Unesco od 10. jula ove godine, područje Đerdapa upisano je na listu UNESCO GLOBAL GEOPARKS i proglašeno prvim geoparkom u Srbiji, od ukupno 15 novih geoparkova u svetu. Geopark Đerdap prostire se na 1.330 kvm i obuhvata izvanredne lokalitete i fenomene geološkog karaktera, od kojih je najupečatljivija Đerdapska klisura - najduža klisura u Evropi.

Geoparkom su, osim Nacionalnog parka Đerdap, obuhvaćena i zaštićena područja od lokalnog značaja: spomenici prirode "Rajkova pećina", "Bigrena akumulacija kod manastira Tumane" i "Bigrena akumulacija Beli Izvorac". Inače, čitavo ovo područje je bilo milenijumsko naselje nekoliko civilizacija koje datiraju iz vremena mezolita - Lepenski vir, eneolita – Rudna glava - najstariji rudnik u Evropi, kao i iz rimskog, vizantijskog i turskog perioda (Trajanova tabla, Golubački grad, Fetislam, Diana), a tu su i tradicionalne kuće, crkve i manastiri.

PUTEVI VINA ISTOČNE SRBIJE NA NOVOJ WEB PLATFORMI

Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije (RARIS) u saradnji sa prekograničnom asocijacijom "Duh Balkana", kreirala je specijalizovanu web platformu za obilazak puteva vina. Na platformi je detaljno predstavljeno osam puteva vina u istočnoj Srbiji i severozapadnoj Bugarskoj.

Na platformi se može saznati sve o putevima vina "Duh Balkana", besplatno koristiti on-line mape i upoznati glavne znamenitosti i atrakcije. Predstavljene su najbolje vinarije, restorani, objekti smeštaja i drugo.

SENTA DOBILA MUZEJ ČOKOLADE

Turistička ponuda u opštini Senta bogatija je za još jednu atrakciju: Muzej čokolade, koji se nalazi u centru grada i svojom jedinstvenom postavkom vodi posetioce kroz istoriju proizvodnje jednog od omiljenih slatkiša, a jedan od najatraktivnijih eksponata je make-ta zgrade opštine Senta. Ovaj muzej, kao i Fabriku za ručnu izradu čokolade, otvorio je jedan od članova Udruženja mladih preduzetnika Vojvodine, koje mu je i pomoglo da realizuje ove projekte. Nakon posete spomen-vidikovcu posvećenom Senčanskoj bici, jednoj od omiljenih turističkih atrakcija ovog kraja, turisti sada mogu da "zaslade" svoj boravak u Senti, u Muzeju čokolade.

SOKOBANJA:

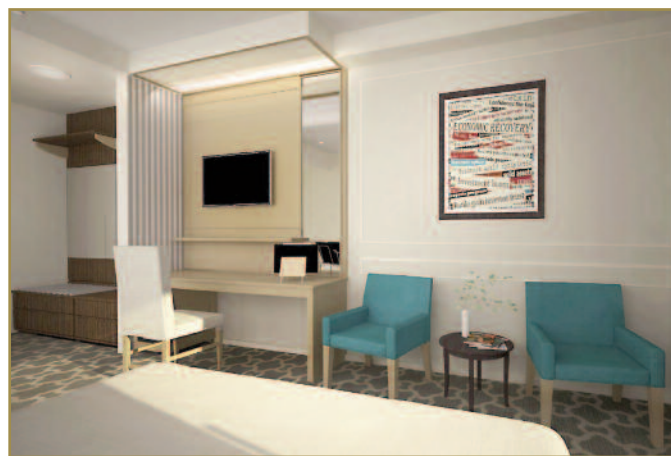

POSLE 5 GODINA, SUNCE SE PONOVO OTVARA

Nakon skoro pet godina ozbiljnog rada na renoviranju objekta, hotel SUNCE uskoro otvara vrata gostima, opremljen po najsavremenijim standardima, namenjen gostima istančanog ukusa koji imaju potrebu za hotelima visoke kategorije sa vrhunskim kvalitetom usluge. U sastavu hotela su 124 smeštajne jedinice u okviru 13 različitih tipova, dva restorana (pansionski sa biffe postavkom i á la carte restoran sa specijalitetima domaće i internacionalne kuhinje, kao i pažljivo odabranom vinskom kartom, loby bar, tri višenameske banquet sale i atraktivni Wellness i Spa centar na čak 1.300 kvm, u čijem sastavu je veliki izbor različitih sadržaja: dva zatvorena i jedan otvoreni bazen, tri vrste sauna, parno kupatilo, kaldarijum, hidromasažna kada za 6 osoba, slana soba, relaks soba s tepidarijumom, tunel iznenađenja..., kao i sobe za masažu i teretana. Tokom letnjih meseci gosti mogu uživati i na pool bar-u pored otvorenog bazena. Uz recepciju hotela nalazi se i Bussines centar, opremljen računarima i dodatnom opremom, koji gostima pruža mogućnost da u prijatnom ambijentu Hotela Sunce obavljaju poslovne aktivnosti.

Inače, hotel Sunce se nalazi u najlepšem delu Sokobanje, na obali reke Moravice, okružen zelenilom i predivnim pejzažima. Pored hotela se nalaze staze za šetnju, pa je uživanje na izrazito blagotvornom vazduhu, po kojem je Sokobanja poznata, gostima omogućeno tokom svih godišnjih doba. A da je vazduh u Sokobanji od davnina izuzetnog kvaliteta za zdravlje, najbolje svedoči podatak da su svoj duh i telo u ovoj banji nekada mnogi oporavljali. Najpoznatiji među njima, svakako su Branislav Nušić i Ivo Andrić.

Da podsetimo, kada je izgrađen 1977. godine, hotel Sunce bio je perjanica hotelsko-turističke ponude Sokobanje. Pred zaposlenima novog, renoviranog zdanja je ozbiljan zadatak da ovom hotelu vrate stari sjaj i nekadašnji ugled. Ali ono što je već sada sasvim sigurno je da je Sunce po svojim kvalitetima jedinstveni hotel u jugoistočnoj Srbiji i pravi reprezent srpskog gostoprimstva i srdačnosti.

ALFA PLAM

INOX 75

Prodajni salon - Showroom:
Beograd, Požeška 65b, +381 (0)11 30-50-799

www.alfaplam.rs

SOKOBANJA:

UPRKOS KORONAVIRUSU REKORDNI TURISTIČKI PROMET

Nakon očekivanog velikog pada turističkog prometa u prolećnim mesecima, u odnosu na prošlu i prethodne godine, u Sokobanji je u junu i julu mesecu došlo do naglog oporavka, što je imalo za posledicu rekordan turistički promet, od kada statistika beleži podatke. Tome je doprinelo, pre svega, opredeljenje domaćih turista da odmor provedu u Srbiji, kao i činjenica da Sokobanja kao destinacija ima kompletnu turističku ponudu koja, zahvaljujući prirodnim potencijalima i atraktivnim sadržajima, može potpuno da zameni uživanje gostiju na moru, planini, jezeru, banji... Njene četiri planine, među kojima dominiraju Rtanj i Ozren, veliki broj izletišta, dva jezera, Bovansko i Vrmdžansko, reka Moravica sa šest plaža, termalni izvori, turski Amam, wellness i spa centri, mnogobrojni ugostiteljski objekti – čine Sokobanju najkompletnijom destinacijom u zemlji koja beleži najviši prosek boravka turista u Srbiji, koji je u junu u Sokobanji iznosio 5,06 noćenja.

Prema poslednjim objavljenim podacima Republičkog zavoda za statistiku, Sokobanja je u junu 2020. godine ostvarila najviši turistički promet u Srbiji od čak 84.077 noćenja. Slede Vrnjačka Banja sa 72.310, Zlatibor sa 63.087, pa Beograd sa 49. 894 ostvarenih noćenja.

Ovakvom rastu doprinela je svakako i akcija podele subvencionisanih vaučera Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija Republike Srbije, u kojoj je od ukupnog broja izdatih vaučera od početka godine – 260.000, u Sokobanji rezervisano i realizovano više od jedne trećine, odnosno više od 80.000 vaučera.

Sudeći prema podacima prikupljenim za jul mesec i izvršenim rezervacijama za avgust i septembar, i narednih meseci očekuje se rast turističkog prometa od čak 15-20% u odnosu na prošlu rekordnu godinu! Trenutno u Sokobanji boravi oko 15.000 turista, koji dolaze uglavnom iz Beograda, Novog Sada i ostalih vojvođanskih mesta, potom Kragujevca, Niša, Leskovca... Turisti su uglavnom mladi ljudi i porodice sa decom, što je pravo osveženje, obzirom da je Sokobanja godinama bila poznato mesto za odmor starijih. A zašto, najbolje je ilustrovala krilatica: Sokobanja, Sokograd, dođeš mator, odeš mlad! Nova generacija gostiju zahteva novu, njoj primereniju krilaticu, pa eto još jednog izazova pred čelnicima i grada i turizma Sokobanje.

„BANATSKA LEPOTICA“ MEĐU HOTELIMA:

HOTEL „VILLA BREG“ –

15 GODINA

Jedan od najluksuznijih hotelskih kompleksa u našoj zemlji - „Villa Breg“, poznat kao „Banatska lepotica“, ove godine slavi 15. jubilarni rođendan. Nalazi se u Banatskoj ravnici, na obroncima Vršačkih planina. Na idealnoj je lokaciji između dva velika grada u dve države, na 78 km lagane vožnje od Beograda i samo 14 km od graničnog prelaza sa Rumunijom, odnosno 76 km od Temišvara. Izuzetnu poziciju sa koje puca pogled po vojvođanskoj ravnici, oplemenjuje sofisticiran izgled hotela, u čijem eksterijeru arhitektonski dominira raskošni spoljašnji bazen.

ZA RELAKSACIJU I UŽIVANJE

U aprilu 2018. je, posle šest meseci renoviranja, hotel zasijao sa još bogatijom ponudom. Predmet adaptacije bile su 44 sobe i četiri apartmana, koji su sada još komforniji i luksuzniji. Veliki deo investicije posvećen je i preuređenju wellness & spa centra. On je sada prostraniji, sa povećanom površinom zatvorenog bazena i izvedenim intervencijama na otvorenom bazenu. Od aprila do oktobra, otvoreni bazen hotela „Villa Breg“ savršena je vizuelna scena za sva porodična slavlja.

Renovirani wellness&spa centar je prava oaza mira, mesto za potpuno opuštanje i uživanje. Gostima je na raspolaganju: finska sauna, parno tursko kupatilo, relax soba, hidromasažna i jakuzzi kada, kao i fitness centar. Gosti hotela mogu da uživaju u različitim vrstama opuštajućih, parcijalnih masaža, posebnim programima tretmana tela i tretmana lica (piling, masaža, maske...), raznim vrstama manikira i pedikira...

U hotelu se nalazi i restoran „Eol“ – mesto za istinske hedoniste, koje ispunjava sva gastronomska očekivanja posetilaca hotela. Gastronomija Banata i vina vršačkog vinogorja prezentovana na pravi način – jedni su od najvažnijih razloga koji turiste dovode u hotel. Jer, „Eol“ je restoran zdrave hrane, u kojem se jela pripremaju od namirnica organskog porekla. Njegov kapacitet je 150 mesta.

Salon bar sa kaminom, koji ima 35 mesta, i vidikovac s kojeg puca pogled na vojvođansku ravnici i Vršac – nezaobilazni su delovi ovog hotela. Kamin bar je jedan od najomiljenijih kutaka u hotelu, ali prvo mesto na koje gosti obavezno svrate je terasa – letnja bašta hotela „Villa Breg“.

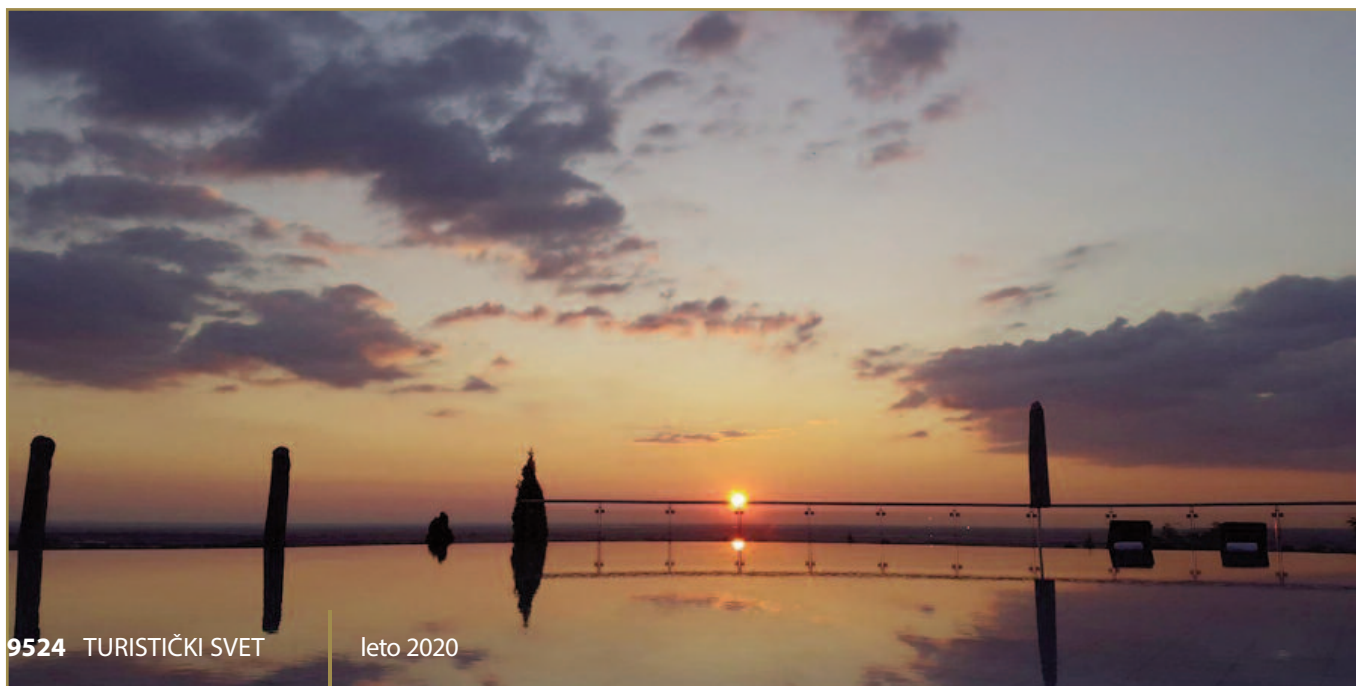
HOTEL ZA BUSINESS & PLEASURE

Preuređeno zdanje ovog hotela bogatije je za multifunkcionalnu salu, idealnu za održavanje poslovnih skupova, konferencija, seminara ali i za razne vrste proslava. Velika kongresna sala namenjena je za održavanje predavanja, simpozijuma, seminara

i drugih poslovnih aktivnosti. Banket sale I i II su, takođe, maksimalno funkcionalne i dobro opremljene. Doduše, trenutna situacija ne pogoduje većim okupljanjima ali u regularnim okolnostima, hotel često rezervišu domaće i rumunske kompanije i institucije za različite poslovne događaje. Istovremeno, hotel se visoko kotira kao izuzetno lepo mesto za proslavu najvažnijih životnih trenutaka. U okolini hotela su brojni renomirani vinski podrumi, simbol grada - čuvena Vršačka kula, kao i crkva Sv. Teodora Vršačkog, zaštitnika grada, u čijem se podnožju hotel i nalazi. A u blizini Vršca nalaze se i manastiri Mesić i Središte, kao i Deliblatska peščara. Zahvaljujući svom položaju, kvalitetu smeštajnih i restoranskih usluga, brojnim sadržajima ali, pre svega, zbiru jedinstvenih, prijatnih iskustava svakog njegovog gosta, hotel „Villa Breg“ je odlična preporuka za ugodan, opuštajući odmor...

www.villabreg.com

HOTEL
VILLABREG
★★★★

Provedite leto sa nama

NOĆENJE SA DORUČKOM
OTVORENI BAZEN
WELLNESS & SPA CENTAR
DVOJE DECE DO 12 GODINA GRATIS

*Hotel sa
DUŠOM*

VREME IZAZOVA I NOVIH SCENARIJA

Trenutno se istovremeno događaju dve krize: zdravstvena kriza uzrokovana virusom COVID-19 i njenim posledicama po zdravlje i druga, jednako ozbiljna - ekonomska kriza, s ogromnim posledicama na društvo i na zapošljavanje, zbog paralize privrede, trgovine i turizma. Stručnjaci predviđaju da će zdravstvena kriza biti privremena, ali posle „bitke“, ostaće ekonomska kriza i nezaposlenost, što će biti veliki izazov za ceo svet i prilika za oblikovanje ekonomski otpornijih, socijalno pravednijih i više ekološki održivih društava.

Obnova privrede s fokusom na održivosti, prilika je koju zemlje ne bi smele da propuste.

AGENDA 2030

Socijalni dijalog i ciljevi održivog razvoja koji čine Agendu 2030 Ujedinjenih nacija, dobar su vodič, više nego ikad pre potreban za rešavanje izazova našeg vremena.

Konačno, ciljevi održivog razvoja usmereni su, između ostalog, na javni zdravstveni sistem, suočavanje s zaraznim bolestima i posledicama koje one donose, iskorenjivanje siromaštva, promociju pristojne zaposlenosti i usmeravanje industrijskog i saobraćajnog sistema i potrošnje prema održivim modelima.

U zemljama gde je rad započeo s određenim uspehom u procesu obnove društvenog i ekonomskog tkiva, počinju da se primenjuju regionalna i kolektivna rešenja.

U tom kontekstu Skål International se tokom maja pridružio kampanji Ujedinjenih nacija, ističući Cilj 9, cilj meseca, posvećen industriji, inovacijama i infrastrukturi zbog poremećaja koji su kompanije iz ovog sektora pretrpele od početka pandemije, uključujući sisteme za rad i video konferencije unutar i izvan radnog mesta, u zdravstvenim uslugama i obrazovanju, kao i osnovna dobra i usluge.

TURIZAM, OTPORNOST I TREND OVI

Dele se vredne informacije o potrošačima i post-pandemski trendovi. Ove informacije su relevantne, kako za destinacije, tako i za kompanije, jer se zna da će u početnim fazama oporavka doći do visokog nivoa nepoverenja, a uzimanje u obzir tih informacija pomoći će u kreiranju strategije obnove sektora.

U trenutnom kontekstu, fleksibilnost i brzina su neophodni. Kriza, bilo da je ekonomska, socijalna, ekološka ili zdravstvena, postaće „nova norma“, pa naše poslovne modele i praksu moramo prilagoditi novom scenariju na isti način kao što se to događalo tokom scenarija proizašlih iz ranijih pandemija.

Ono što smo naučili jeste da ove velike krize uvek stvaraju nove scenarije u kojima vlada neizvesnost, ali s kojima dolazi i prilika:

- Kupci će putovati na odredišta koja pružaju veći osećaj samopouzdanja i garantuju sigurnost.
- Vernost će biti ključna reč, kako za turooperatore, tako i za destinacije.
- Generalno, preferiraju se prirodna odredišta, a putnici će biti oprezniji prema destinacijama koje su tradicionalno usmerene ka masovnom turizmu.
- Grupne ture će se smanjiti tokom ranih faza.
- Biće više turističkih ponuda "à la carte".
- Digitalna povezanost će biti od vitalne važnosti.
- Na aerodromima i graničnim prelazima će se insistirati na većoj kontroli.
- Ponude i mogućnosti će koegzistirati, uz visoko diferencirane usluge po mnogo višim cenama.
- Pojaviće se i nove destinacije, kao i novi preduzetnici unutar sektora.
- Odnos turista i stanovništva trebalo bi da bude u obostranom interesu, što je problem koji destinacije moraju da rešavaju inteligentno.

Uprkos velikim ograničenjima i izazovima, nećemo prestati putovati. Putovanje je u samoj srži čovečanstva. Ono se nalazi u našem DNK. Putovanje je naša najjednostavnija potraga za slobodom i srećom. Putovanje će uvek biti simbol slobode svakog pojedinca.

Znamo da turizam može da se oporavi. Njegova otpornost je do sada više puta demonstrirana.

Ako postoji nešto u šta sada možemo biti sigurni je da će nas ova pandemija odvesti i u nove scenarije. Iz tog razloga, izgradnja otpornosti na globalnom nivou, ključna je za uspešno suočavanje i upravljanje izazovima koje nam predočava trenutni scenario.

Izvor: Skål International, najveća globalna asocijacija profesionalaca u turizmu

NAŠA ŠANSA SU ZDRAVSTVENI I SPA TURIZAM

U vreme kada se gotovo čitava planeta još uvek bori sa koronavirusom, uveliko se suočavamo s ozbiljnim posledicama pandemije na svetsku ekonomiju. Već sada je jasno da je jedna od najteže pogođenih privrednih grana - turizam, naročito u zemljama koje se značajnije oslanjaju na ovu industriju. Jedna od tih zemalja je i Bugarska, zemlja ogromnog turističkog potencijala, za koju je turizam još krajem 50-tih i početkom 60-tih godina prošlog veka ustanovljen kao ekonomski prioritet. Kako danas stoje stvari u toj industriji, šta su još uvek nedovoljno iskorišćeni potencijali, kakva su očekivanja, ima li šanse da Bugarska i Srbija udruže snage u nastupu na dalekim tržištima – samo su neka od pitanja koji je u ekskluzivnom intervjuu za Turistički Svet dao Branimir Botev, predsednik bugarskog odeljenja Evropske lige za ekonomsku saradnju (E.L.E.C.) iz Brisela, odgovoran za region Balkana i izvršni direktor Evropskog instituta za strategije i analize EISA. On je 1999 – 2000. bio član Upravnog i naučnog saveta pri Evropskom institutu za javnu administraciju (EIPA), a kako je u tri saziva bugarske vlade bio zamenik ministra odgovornog za turizam – gotovo da nema kompetentnije ličnosti za ovaj intervju.

* Intervju je realizovan sredinom juna, u saradnji sa organizacijom Skal International, zahvaljujući ljubaznosti predsednika Skal kluba Sofija - Henning-a Krippendorff-a.

• *Koliko je poznato, turizam je veoma važna industrija u Bugarskoj. Vaša zemlja ima mnogo turističkog potencijala, te deluje razumljivo kada vaše ministarstvo turizma govori o milionima turista koji posećuju Bugarsku. To su odlični rezultati ali UNWTO ukazuje na nešto drugo. Prema njihovim podacima, Bugarska je jedina zemlja na Balkanu koja je zabeležila pad prihoda od turizma u odnosu na ukupni ekonomski rast. Šta je razlog tome?*

- Istina je da je turizam jedna od vodećih industrija u Bugarskoj, koja je tokom godina beležila značajan rast. Ustanovljena je kao ekonomski prioritet u kasnim 50-im i 60-im godinama prošlog veka. Postala je deo državne politike za generisanje deviznog priliva privlačenjem stranih turista. Nakon pada komunizma bila je jedna od prvih privatizovanih industrija i pokazala je dobre rezultate. Bugarska takođe ima veoma iskusno i dobro obučeno osoblje, kao i objektivne predušlove.

Treba da budemo zahvalni Bogu i prirodi na izvanrednim mogućnostima za morski/letnji turizam na Crnom moru (približno 2/3 učešća u ukupnom turizmu zemlje) i planinski i ski turizam (11.2% učešća), balneološki i SPA turizam sa mineralnim izvorima (6.6% učešća) i kulturno-istorijski turizam. Uspešno smo razvili gradski i kongresni turizam, vinski i gastronomski turizam, ruralni i eko turizam, golf i dr.

ZLATNA 2014: TURISTIČKO TRŽIŠTE U USPONU

- Bugarska je postigla izvanredan rast – nastavlja Botev. - Turizam je 2014. godine činio 13.6% BDP-a u zemlji i obezbedio približno svaki sedmi lev prihoda u nacionalnom budžetu.

Opširna strategija za razvoj održivog turizma Bugarske

do 2030, usvojen je krajem 2013. i početkom 2014. godine. Vodeći eksperti u industriji, naučnici sa univerziteta i Akademija nauke Bugarske učestvovali su u razvoju strategije. Dobili smo dobre savete od jednog od tri najbolja konsultanta u turizmu na svetu - THR Barcelona. Mogli smo da se obratimo i kompaniji Horvat International, ali kako smo konkurenti sa Hrvatskom u letnjem turizmu, odlučili smo se za THR, dok Boston Consulting ima više iskustva za Ameriku i Veliku Britaniju. Imali smo snažnu podršku UNWTO-a i eksperata iz Evropske komisije. U junu 2014. godine, strategiju je zvanično usvojio Savet ministara. Krajem 2014. druga vlada premijera Borissov-a ustanovila je Ministarstvo turizma, što je industrija pozdravila. I naravno bilo je velikih očekivanja. Globalno turističko tržište, kao i tržište u Bugarskoj, bilo je u usponu.

Nažalost, bilo je i problema. To je dovelo do prekomerne administracije i kontrole od strane Ministarstva nad turističkom industrijom, koja je u zapravo 100% u privatnom vlasništvu. Između 2015. i 2019. Zakon o turizmu je menjan 18 puta (4 puta godišnje)! Broj dokumenata kojima se reguliše i kontroliše turizam povećao se 2.5 puta. Administracija je otišla predaleko u smislu inspekcija i pritisaka na hotelijere, restoratere i manje turooperatore. U isto vreme, poslovanje giganta poput kompanije „Thomas Cook“ bilo je neopravdano tolerisano. Bilo joj je čak dozvoljeno da se oglašava na 12 stranih tržišta, uprkos izveštajima Bloomberg-a, City Group-a i drugih globalnih finansijskih izvora koji su ukazivali na to da je „Thomas Cook“ na ivici bankrota. Sve je to imalo negativan efekat na turizam u Bugarskoj.

Najnoviji podaci UNWTO-a pokazuju da je u 2019. turizam u Bugarskoj činio 10.8% BDP-a,

u poređenju sa 13.6% udela 2014. godine. To nije dobar indikator. Uprkos dobroj tradiciji, Bugarska je jedina zemlja na Balkanu koja je zabeležila negativan rast od 2.5% u turizmu kao deo ukupne ekonomije za 2019. Taj podatak treba uporediti sa prosečnim rastom turizma u ostalim zemljama na Balkanu od +6%. Rast su zabeležili: Grčka + 12.1%; Turska + 10%; Srbija + 5.9%; Hrvatska + 4.1%; Severna Makedonija + 3.8%; i Albanija + 8.5%. Uprkos ukupnom rastu ekonomije od +3.5% u Bugarskoj, tako loš turistički rezultat dovodi do mnogih pitanja. Ja smatram da je to rezultat lošeg upravljanja od strane administracije, birokratije i preterano regulisanje koje ograničava delovanje na slobodnom tržištu tako visoko kompetitivne i globalne industrije kao što je turizam.

U našim uslovima, osnova za razvoj turizma trebalo bi da budu privatne kuće, pansioni, mali hoteli i restorani, opštine... Bez toga, nijedna država ne može da ima održiv celogodišnji turizam i trajan imidž.

Veliki turistički kompleksi su divni, ali često posluju sezonski. Zahtevaju kompleksnu logistiku, velike investicije i osoblje, a kad dođe do krize, kakvu je sada uzrokovao Covid-19, najviše su pogođeni.

PRIMORSKI RIZORTI ZAHTEVAJU NOVE SADRŽAJE

• *Kakav bi trebalo da bude specifičan profil Bugarskog turizma koji bi donosio prihod tokom čitave godine? Koje kompetitivne prednosti bi trebalo da koriste Bugarska i Srbija u zajedničkim projektima za daleka tržišta – Rusiju, Kinu, Japan, SAD...?*

- Kao što sam rekao, Bugarska ima određene prednosti zahvaljujući klimi, podneblju i prirodnim i istorijskim faktorima. Zapravo, Bugarska ima preduslove za razvoj svih pet tipova turizma: more / letnji turizam sa rizortima na Crnom moru; planinski i zimski turizam (Bansko, Borovec, Pamporovo i 33 manjih rizorta); balneološki, spa i wellness turizam. Bugarska ima 2.000 ili i više izvora mineralne vode i 423 miliona litara mineralne vode koja prirodno teče svakog dana. Prema ovom indikatoru, Bugarska se rangira kao druga u Evropi, posle Islanda. Bugarska ima 58 zvaničnih balneoloških rizorta, od kojih je većina blizu Srbije (Belčin, Čustendil, Sandanski, Sapareva Banja, itd.). Takođe, ima veliki broj kulturno-istorijskih lokaliteta. Ako uzmemo u obzir broj antičkih i srednjovekovnih artefakata ovde otkrivenih, Bugarska je na trećem mestu u Evropi, posle Grčke i Italije. Što se tiče gradskog turizma, u Bugarskoj su neki od najstarijih gradova u Evropi: Plovdiv (Philippopolis), Sofija (Serдика), Varna (Odessos), Nesebar (Mesembria), Silistra (Durostorum), Veliko Trnovo i druge. Danas je to iskombinovano sa kongresnim i event turizmom, šopingom itd.

Lično, smatram da bi bila greška oslanjati se samo na jedan tip turizma. Treba da naučimo kako da koristimo pun

potencijal u Bugarskoj, od prirode, klimatskih resursa, kulturno-istorijskog nasleđa, više vekova stare tradicije itd. Bugarska ima prelepu obalu Crnog mora sa mekim peskom, prelepim plažama i toplom, slanijom morskom vodom. S druge strane, imamo kraću obalu u poređenju sa direktnim konkurentima, kao što su Grčka, Turska, Hrvatska, čak i Albanija i mnogo kraću letnju sezonu. Stoga, treba da osmislimo širu upotrebu naših prelepih turističkih rizorta i hotela.

Jedno posebno zanimljivo rešenje je da hoteli na Crnom moru razviju zdravstveni i spa turizam izvan sezone (juli i avgust). Obala Crnog mora je bogata termalnim mineralnim izvorima sa lekovitom vodom i blatom. U severnom delu Crnog mora su: Varna, Sv. Konstantin i Jelena, Euxinograd, Sunčev Breg, Riviera, Zlatni Pjasci i Albena. Južno je Pomorie i regija Burgas. Nama je potrebna drugačija strategija koja zahteva odgovarajuću organizaciju, medicinsku brigu i pravu opremu da bi se omogućilo da hoteli vrše funkciju sanatorijuma, dispanzera i zdravstvenih centara. Ne mislim ovde na ozbiljne klinike, već na anti-aging, anti-stress, detox i druge programe oporavka. To je posebno značajno ako se uzme u obzir starost populacije u Evropi i svetu, kao i posledice virusa Covid-19.

Istovremeno, osim pronalaženja dodatne upotrebe hotelskih kapaciteta, to bi, takođe, obezbedilo dodatno zapošljavanje bugarskih doktora, sestara, terapeuta, kako ne bi morali da idu da rade u Zapadnu Evropu.

Prosečna zauzetost kreveta je 72.2% godišnje. U bugarskim primorskim rizortima iznosi oko 30%. Moramo da osiguramo najefikasniju upotrebu izvrsnih objekata koje imamo. To će pomoći biznisu. Imamo sve preduslove. Početne analize pokazuju da je ¼ hotela na Crnom moru spremno da započne takvu nadgradnju. Realno je očekivati da će se za 3 godine oko 2/3 hotela prilagoditi režimu koji bi im obezbedio 6 do 12 meseci poslovanja.

Na primer, Turska je ostvarila oko 9,5 milijardi dolara godišnjeg prihoda od zdravstvenog turizma. Treba imati na umu i da bi klijenti tako trošili više novca nego samo sunčajući se na plaži, gde im je potreban samo peškiri, japanke i kupaći kostimi.

Ukratko, klasičan letnji turizam dostigao je maksimum potencijala. Zdravstveni i spa turizam su najlogičnije opcije. To se takođe poklapa sa tražnjom na tržištu. Do pre 20 godina, tretmani lepote, anti-aging programi, detox i anti-stress i sve druge terapije bile su dostupne samo maloj grupi razmaženih i veoma bogatih ljudi. Sada je to deo stila života srednje klase. Dovoljno je videti TV voditelje, čak i one koji vode vremensku prognozu, poznate pevače i glumice, da biste rezumeli koliko se široko koristi rehabilitacija, kozmetički, medicinski i drugi beauty tretmani. Turisti će sve više tragati

za kombinacijom aktivnog odmora sa zdravom ishranom, oporavkom, masažama i terapijama. Lečenje na destinaciji će takođe postati popularna usluga u hotelima.

Inače, mineralna voda i balneološki tretmani u Bugarskoj i Srbiji potiču od Rimskih kupatila. Imaju ogroman potencijal za celogodišnji održivi turizam, koji je najbrže rastuća vrsta turizma na svetu po broju turista i prihodima.

Bugarska ima veliki neiskorišćeni potencijal drugih vrsta turizma. Siguran sam da se isto odnosi i na Srbiju i druge Balkanske zemlje. Na primer, planinski turizam. Bugarska je stvarno blagoslovena. Naša zemlja ima 5 velikih planinskih venaca, među najvišim u jugoistočnoj Evropi. Balkan (Stara Planina), prema kojoj je i nazvano celo poluostrvo koje se širi i na Srbiju. Zatim tu je Rila, najviša planina na Balkanu, Rodopi i Vitoša, koja se smatra planinom grada Sofije. Zapravo, imamo 146 planina sa više od 2.000 metara visine.

Pre skoro jednog veka Bugarska je bila jedan od osnivača Svetske skijaške federacije 1924. godine u Šamoniju. Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, kao i Rumunija su, takođe, bile osnivači. Ova vrsta turizma se veoma brzo razvija. Vodeći stručnjak i analitičar u ski industriji Laurent Vanat, smatra da Bugarska ima potencijal da utrostruči kapacitet prihvata stranih turista u svoje ski rizorte i primi 1.2 milion stranih turista po sezoni. Tri vodeća ski rizorta Bansko, Borovec and Pamporovo već imaju široko iskustvo u organizovanju Svetskog ski kupa (6 je održano samo u Banskome), snoubordingu i biatlonu. Postoji desetina evropskih ski kupova. Takva takmičenja prati minimum 100-120 miliona gledalaca širom sveta. Možete samo da zamislite potencijal takve reklame i razvoja.

DUNAVSKA RUTA – POTENCIJALNO STRATEŠKA TRAJNA VEZA

- Postavili ste veoma interesantno pitanje o strategiji za privlačenje turista iz Kine, Japana, SAD i Rusije. Prvo šte treba uzeti u obzir je da je virus Covid-19 imao ekstremno negativan uticaj na avio-prevoz. Prema podacima IATA, biće 55% smanjenja međunarodnih letova i očekivani gubici za avio-ompanije iznosiće više od 314 milijardi dolara. Najteži udar doživeti će sezonske charter kompanije koje će poslovati sa manje od 15% nekadašnjeg kapaciteta (pad od 85%). U narednih nekoliko godina nećemo moći da očekujemo veće grupe turista sa ovih destinacija. Predviđanja ukazuju da će biti potrebno 2 do 4 godina da turizam dostigne nivo pre korone. Ipak, to je veoma zgodno pitanje, jer pokazuje potencijal za budućnost. Turisti iz SAD su najviše zainteresovani za kulturno-istorijske lokalitete i sve što ima veze sa takozvanim discovery

BRANKO BOTEV, BUGARSKA

turizmom. Od njih, najveći broj Amerikanaca koji putuje brodom Dunavom posećuje usputne Bugarske gradove, tvrđave i manastire. To je odlična mogućnost za balkanske zemlje da ujedine svoje napore u kreiranju trajnih ruta i cruise turizma duž Dunava. Trajna veza se može uspostaviti za turiste koji dolaze iz Beča na Crno more i nazad. Osim Bugarske i Srbije, ova strategija bi bila korisna i za Rumuniju i sve druge zemlje kroz koje prolazi ta reka.

Glavni cilj za ruske turiste pod zajedničnim programima mogao bi da bude hodočasnički turizam, zasnovan na tradicijama istočnog pravoslavnog hrišćanstva. Takve hodočasničke rute mogle bi da budu, na primer, tragovima Sv. Ivana Rilskog i vašeg Svetog Save, čije se relikvije delom čuvaju u Bogorodičinom manastiru u Samokovu. To bi uključivalo posetu prelepim manastirima u obe zemlje, kao i razvoj zajedničkih ruta sa Grčkom za hodočasnike koje idu na planinu Atos.

Mineralni izvori i mogućnosti za specijalizovanu terapiju sa organskim proizvodima i organska hrana, imaju izuzetan potencijal. Turiste iz Kine i Japana posebno privlači da upoznaju folklor, tradiciju i običaje naroda. Japanski turisti, posebno, ali i sve veći broj Kineza i Koreanaca, posećuje dolinu ruža, Kazanlak Karlovo najčešće u maju i junu zbog sakupljanja ruža i vezanih običaja. Kinezi posebno vole šoping ture, ali postoje

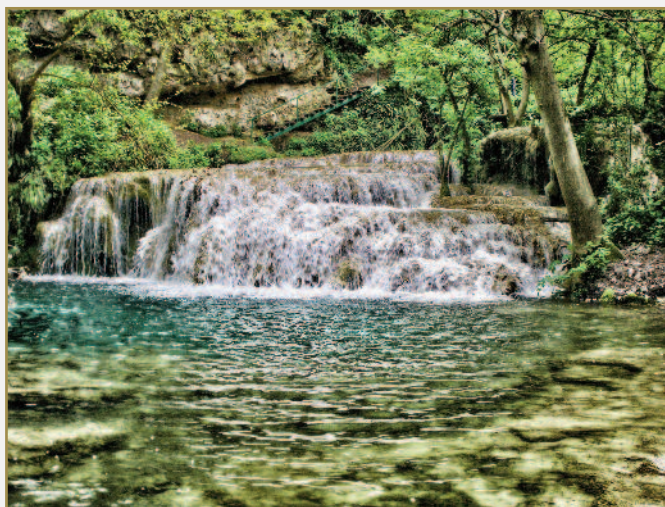
i druge ciljne grupe iz Izraela i Irana, čiji je glavni interes u kombinaciji turizma sa posetom kazinima i kockanju.

PRIORITET: ULAGANJE U PUTNU INFRASTRUKTURU

• *Bugarska je 2007. godine postala član EU. Prošlo je dosta vremena od tada, pa šta biste rekli: koji su benefiti članstva u EU, posebno u oblasti turizma? Šta može Srbija da očekuje?*

- Članstvo u EU pruža širok opseg mogućnosti. Ukidanje viza je ozbiljan preduslov za dolazak stranih turista. Na drugom mestu, videli smo ogromno interesovanje niskotarifnih avio-kompanija, što je uslovalo razvoj aerodroma u Burgasu i Varni. To će se uskoro desiti i u Sofiji. Programi regionalnog razvoja omogućili su Bugarskoj pristup mnogim fondovima za promociju i oglašavanje bugarskog turizma, kao i razvoj posebnih turističkih mesta u selima i manjim gradovima. To su takozvane gostinjske kuće. Programi za uređenje vinograda i drugi poljoprivredni programi obezbedili su ozbiljna finansijska sredstva za kreiranje vinograda i malih vinarija, ne samo u smislu proizvodnje vina, već i kao turističkih destinacija, uključujući i sredstva za promociju bugarskih vina na međunarodnom tržištu.

Prema grubim procenama, u programima koji su se direktno ili indirektno primenjivali na turizam, Bugarska je dobila više od 450 miliona evra. Takođe, dobili smo značajnu finansijsku

i ekspertsku podršku za obnavljanje bugarskih crkava i manastira. Kohezioni fondovi i novac koji je Bugarska dobila za infrastrukturne projekte, pružili su ozbiljnu indirektnu podršku. Mi danas imamo brzi autoput iz Sofije do Burgasa na Crnom moru. Završetak radova na magistrali Hemus: Sofia - Veliko Trnovo - Varna je u toku. Rad na autoputu od Sofije do granice sa Grčkom i Solunom je, takođe, u toku, kao i završetak autoputa do granice sa Srbijom čime će se povezati sa autoputom do Beograda. Time će se omogućiti ekstremno intenzivan protok posetilaca i turista iz okolnih balkanskih zemalja. Glavni segment biće "vikend turizam", gde će turisti dolaziti u petak, ostajati do nedelje i posećivati turistička mesta, ići u šoping i vratiti se kući sopstvenim kolima. Na primer, Bugarska je među top 8 zemalja po incoming turizmu, od kojih su 5 komšijske balkanske zemlje.

Vlada i premijer Boyko Borissov stavili su kao prioritet izgradnju putne infrastrukture. Kao dodatni podsticaj turističkoj industriji, premijer je lično doneo odluku o smanjenju PDV-a u turizmu na 9% kako bi pomogao industriji nakon krize izazvane koronavirusom. To bi trebalo da uslovi smanjenje cena.

SVE ČEŠĆE - VIKEND U SRBIJI!

• *Granice između naših zemlja su konačno otvorene početkom juna, tako da obe strane očekuju turiste. Koliko turista očekujete iz Srbije u odnosu na 2019? Koji tip srpskih turista dolazi u Bugarsku? Da li su oni važni za vaš budžet? Šta srpski turisti mogu da očekuju u Bugarskoj ovog leta? Šta je vaša preporuka?*

- Promet turista između Bugarske i Srbije postaje sve intenzivniji. Što se tiče 2019. godine, oko 1.2 miliona turista iz obe zemlje posetilo je drugu zemlju. To je veoma interesantan trend. Pre 10 godina, broj Bugara koji je posetio Srbiju bio je 280.000 - 2.5 puta više od broja Srba koji su posetili Bugarsku 129.000 (2009). Ovaj trend počinje da se menja. Promet turista iz Srbije u Bugarsku je u porastu. U 2019, Bugarsku je posetilo 680.000 srpskih turista, dok je Srbiju posetilo 515.000 bugarskih turista.

Postoji jasan profil srpskih turista koji posećuju Bugarsku. Gotovo 70% srpskih turista koji dolaze u Bugarsku odlazi na obalu Crnog mora, oko 12% poseti ski rizort Bansko i obližnje rizorte Sandanski i Čustendil. Većina srpskih turista dolazi sa porodicom

ili prijateljima, a primećuje se rastući trend dolazaka mladih turista u Bugarsku. Jasan trend među bugarskim turistima koji posećuju Srbiju je vikend turizam. Glavni cilj je gastronomski turizam, posećuju se odlični srpski restorani i mali hoteli, organizovane proslave posebnih prilika, kao što su rođendani, godišnjice, okupljanja prijatelja. Bugari su posebno fanovi srpske kuhinje posebno roštilja i sve je veći broj ljudi iz Sofije koji posećuje Srbiju, ne samo zbog odmora, već i zbog kupovine vaših specijaliteta: roštilja, mesa, belog i žutog sira - koji još uvek imaju autentičan domaći ukus.

Ovog leta, u Bugarskoj neće biti mnogo drugačija situacija od one u ostatku Evrope, kao što su: smanjenje broja letova, stroge sanitarne mere zaštite i prevencije infekcije virusom Covid-19. To su neke od mera koje svaka turistička zemlja mora da primeni. EC je 13. maja 2020. hitno usvojila paket mera i preporuka sa 7 aplikacija u cilju prevencije posledica virusa Covid-19 u turističkom i hotelskom biznisu. Bugarska strogo primenjuje ta pravila. Hoteli na obali Crnog mora koji su već otvoreni, preduzeli su sve mere da ih implementiraju. Zbog benefita koje primorski vazduh ima na zdravlje, more je prirodna barijera za širenje virusa i nije slučajno što je južni obalni deo najmanje pogođen pandemijom. To su ustanovili svetski epidemiolozi.

U isto vreme, usled situacije na tržištu, cene su veoma atraktivne. One se mogu dogovarati individualno, ali postoji i potpuno nova opcija, koja može biti veoma atraktivna za srpske turiste. Posetioци mogu da iznajme prelepe kuće. Neke su poput vila sa odvojenim baštama, bazenima i raznim dodatnim sadržajima sa više spavaćih soba duž obale Crnog mora. Na taj način, turisti mogu da uživaju u zasluženom odmoru i u isto vreme izbegnu neželjeni kontakt sa mnogim ljudima. Iz istog razloga, mnogi ljudi iz Sofije počinju da iznajmljuju takve kuće u planinama i malim selima i gradovima. Takođe, počeli su da renoviraju stare seoske kuće svojih predaka. Preporučujem boravak od 7-10 dana u rizrotu koji u svojoj ponudi ima mineralnu vodu, te pomaže izgradnji imunološkog sistema. Tu se zaista možete odmoriti ali i napuniti baterije za mesece koji dolaze.

Autor: Ljiljana Rebronja

Foto - izvor: www.pixabay.com

U DOMU „VELIKE PETORKE“

Duboko na jugu Afrike, u Nacionalnom parku Kruger, u Južnoafričkoj Republici, nalazi se jedan od prvih privatnih ekoloških rezervata divljači u Južnoj Africi - Sabi Sabi, u kojem je smešten Sabi Sabi Luxury Safari Lodges, osnovan još 1979. godine. Boravak u domu „velike petorke“- leoparda, lavova, slonova, nilskih konja i bufala, kao i mnogobrojnih vrsta ptica, reptila, insekata i biljaka - predstavlja neprevaziđeno iskustvo. Sabi Sabi, višestruko nagrađivani privatni rezervat, nudi svetske standarde u luksuznom smeštaju, izvanredne susrete s divljim životinjama, personalnu uslugu i veoma ukusnu hranu. Njegov moto ogleda se u filozofiji: „Juče, Danas, Sutra“, nastaloj na temelju 100-godišnjeg iskustva u safariju.

JUČE

U ime starih vremena, Selati Camp zagovara ono „Juče“, nudi starovremenski šarm i romantičano kolonijalno okruženje. Nekada napuštena železnička stanica Selati datira iz 19. veka kada su šine vijugale istočnim delom Sabi Sabija. Na ovom velikom poduhvatu za to vreme, može se zahvaliti predsedniku države Paulu Krugeru, po kome ovaj rezervat nosi ime.

Smešten ispod veličanstvnog drveća akacije duž Msutlu reke, kamp je na najboljem mestu za posmatranje migracije velikih životinja iz Nacionalnog parka Kruger u svakodnevnoj potrazi za vodom i hranom. Odavde se ide u noćni safari u potrazi za životinjama koje su u to vreme živahne - leopardi, hijene, lavovi na pojilima... Ili se, sedeći oko logorske vatre, raspredaju safari bajke.

DANAS

„Bush Lodge“ predstavlja filozofiju „Danas“. On je jedan od pet najboljih safari prihvatilišta u Africi. Otvorena platforma kuća okrenuta je preko reke ka netaknutom afričkom bušu i nudi toplu atmosferu u šest malih apartmana.

Prostrani, elegantno opremljeni, u modernom stilu, inspirisani su dizajnom i nameštajem iz čitave Afrike. Iako za

Ljubitelji ptica postoje prekrasna mesta odakle mogu da posmatraju neke od 300 vrsta, koliko ih ima na ovom prostoru, uključujući i retku sovu „s šeširom“ i „debelu kukavicu“, najlepše je, ipak, sedeti na širokoj verandi pored bazena i iz tog ugla posmatrati ptice.

SUTRA

Filozofiju Sabi Sabi sažetu u „Sutra“, predstavlja Earth Lodge, smešten u bušu. Inspirisan je arhitekturom srednjeg veka - zemljanim zaklonom. Ova zgrada bukvalno se utopila u okolinu. Ovo je sasvim jednostavno ali luksuzano odmaralište u divljini. Zgrada se bukvalno utopila u okolinu. Jedan od vlasnika, umetnik Džeki Lun, zatražio je od afričkog arhitekta Mohameda Hansa i južnoafričkog skulptora Džefrija Armstronga da stvore svetilište koje simboliše novu vrstu odmora u Africi. I jesu. Njegova organska arhitektura ispoštovala je okruženje, avangardni dizajn i upotrebu materijala lokalnih zanatlija.

SAFARI

Na najbolja mesta za posmatranja ptica, insekata, reptila, krupne divljači... Sabi Sabi vodi učesnike safarija otvorenim landroverima, pod budnim vođstvom dobro istreniranih vodiča. Dnevno se rade dva safarija od po tri sata, jedan rano izjutra a drugi kasno uveče. Za one koji vole uzbuđenja a imaju dobre živce, organizuje se poseban safari koji traje dva sata. Gosti pešače a prate ih naoružani vodiči. Preporučuje se, kažu, neupadljiva odeća zagasitih boja.

NA KRAJU DANA - OPUŠTANJE

Šta još čeka gosta po povratku sa safarija? Wellness, naravno! Smešten unutar kampa, okružen raznolikim drvećem, pruža mnoštvo programa za opuštanje i uživanje, koji su kruna svakog uzbudljivog dana na safariju i, zajedno sa uzbudljivim dnevnim aktivnostima, čine svaki safari nezaboravnim iskustvom za čitav život.

Jelena Kaličanin
Foto: Sabi Sabi Camp

VEŠTAČKOM INTELIGENCIJOM DO ODRŽIVOG OPORAVKA TURIZMA

Pandemija virusa COVID-19, koja je blokirala čitav svet, snažno je uticala i na smanjenje broja gostiju u hotelima. Kako su trajanje pandemije i njeni efekti nepredvidivi, posledice na hotelsku industriju su gotovo nesagledive. Mnogi od hotela su zatvoreni do daljnjeg a njihova sudbina i sudbina zaposlenih - krajnje je neizvesna, jednako kao i sudbina turističkog sektora, koji je zahvaljujući zatvaranju granica i ograničenju putovanja – već sada u izuzetno teškom položaju, iako se kriza, kako najavljuju ekonomisti, tek očekuje. Iz ove perspektive gledano, ukoliko sektor ne istraži mogućnosti veštačke inteligencije (*engl. Artificial Intelligence, skraćeno – AI*) za održivi oporavak turizma, budućnost će biti veoma sumorna. Kako veštačka inteligencija može da doprinese povratku gostiju u hotele i poboljšanju njihovog iskustva hotelskom uslugom - pravi je izazov za hotelijere širom planete.

CHATBOT-OVI: PODRŠKA PERSONALIZOVANJU USLUGE

Personalizacija koju donosi veštačka inteligencija uključuje kombinovanje različitih podataka o gostima, koji bi mogli da se upotrebe u svrhu pružanje boljeg iskustva gostiju kada je u pitanju usluga. Koristeći veštačku inteligenciju CRM-a, hoteli

moгу da razumeju preferencije svojih gostiju i da kvalitetnije usmere svoje marketinške aktivnosti i pružanje usluge u cilju rasta poslovanja i unapređenja usluge.

AI chatbot-ovi, osim što su korisni za prikupljanje podataka, mogu da vode i prilagođene razgovore kako bi efikasnije odgovorili na individualne potrebe gostiju nego putem tradicionalnih formulara na vebstranovima hotela.

Kupci žele brzi odgovor na svoje upite, posebno online, i mogu odustati od komunikacije ukoliko ne dobiju odmah pomoć. U slučaju kada intervencija zaposlenih nije odmah dostupna, AI chatbot-ovi mogu da pruže potrebnu podršku osoblju tako što će istovremeno i neprimetno upravljati višestrukim potrebama klijenta.

Kroz AI opciju Natural Language Processing i analizu osećanja, hoteli mogu da pakuju sadržaj za specifičnu grupu korisnika na osnovu prikupljenih povratnih podataka. Lucy, mobilna aplikacija koja pomaže gostima da se prijave, naruče uslugu u sobi, promene podešavanja temperature i praktično uživaju u samoposluživanju, primer je kako AI poboljšava korisničko iskustvo.

KOMFORNIJE BUKIRANJE SMEŠTAJA

Većina ljudi više voli da direktno rezervišu smeštaj nego preko agencija, jer na taj način smanjuju ukupne troškove i imaju osećaj veće kontrole nad planovima putovanja. Da bi maksimalno iskoristili pristup ovom kanalu, hoteli moraju da učine direktno iskustvo rezervacije što prijatnije za gosta.

Bilo kakve poteškoće ili nedostatak pažnje u ovoj fazi, stvaraju neprijatan osećaj kod gosta i povećavaju šanse da potpuno odustane od rezervacije. Problemi koji se najčešće pojavljuju prilikom rezervisanja uključuju spore veb sajtove, izostanak opcije telefonskog poziva i nedostatak spremnih rešenja za moguće poteškoće.

Istraživači koji se bave tehnologijom kažu da je korišćenje rešenja zasnovanih na veštačkoj inteligenciji kako bi se gostima pomoglo pri direktnom rezervisanju smeštaja online pametan način za poboljšanje korisničkog iskustva. Milenijalci koji čine značajan procenat putnika nerado se obraćaju hotelskom osoblju za informacije, te radije koriste digitalnu uslugu na platformama društvenih mreža i hotelskim veb stranama.

Sada je moguće lako opslužiti ovu kategoriju kupaca pomoću hotelskih chatbot-ova koji mogu da pruže uslugu, upravljaju upitima i rezervacijama, a istovremeno i prikupljaju dragocene podatke koje će hotel koristiti kasnije.

AI KONSIJERŽ

Usluga konsijerža je oduvek bila važan segment hotelske industrije, posebno kada je reč o pružanju prijatnijeg boravka gostima. Konsijerž pomaže gostima da rezervišu sto u restoranu, organizuju prevoz, preporučuje zanimljiva mesta, rezervišu spa usluge... Konsijerž postaje lice hotela ili, još bolje, domaćin od koga zavisi iskustvo gostiju.

Do sada, konsijerž je uspevao kvalitetno da obavlja svoj posao ali sa manjim brojem gostiju koji borave u hotelu. Međutim, trenutno je teško ići u korak sa savremenim sofisticiranim i zahtevnim gostima.

Kako bi prevazišli novonastale poteškoće, hoteli koriste AI konsijerž usluge kako bi povećali zadovoljstvo svojih gostiju. Hilton Worldwide Hotel je već uvrstio ovo rešenje sa Connie robotom konsijeržom, koji pruža efikasnu i zabavnu uslugu na recepciji.

THE WALL STREET JOURNAL:

SVE OZBILJNIJA ULOGA ROBOTA U HOTELIMA

Hotelski roboti mogli bi danas da obezbede bezbedniju interakciju s gostima. Iako je u hotelskoj industriji započelo eksperimentisanje s robotima za pružanje određenih usluga još pre nekoliko godina, sada u vreme pandemije, roboti bi mogli biti od koristi za bezbedniju interakciju s gostima, prenosi The Wall Street Journal.

Hoteli već koriste robote za room service i za usisavanje podova u hodnicima, "dok zaposleni u hotelskom domaćinstvu danas izdvajaju mnogo više vremena za čišćenje soba nego ikada ranije", ističe se u tekstu.

Bob Alter, predsednik emeritus i osnivač Sunstone Hotel Investors-a, rekao je za novine da koristi robote u šest svojih kalifornijskih hotela. „Prije pandemije, ti bi roboti pravili 200 do 300 tura mesečno kako bi gostima isporučili peškiri i četkicu za zube, na primer, a sada roboti načine čak 700 tura mesečno kako bi se izbegla interakcija s osobljem“, rekao je on.

ROXY UMESTO TELEFONA!

Poručivanje room service-a bez podizanja glave sa jastuka i telefonskog poziva može biti zabavno iskustvo za goste. Iako robot konsijerž pruža zanimljivu dobrodošlicu i zabavan proces check-in-a, „njegove“ usluge nisu dostupne u sobama. Zato se hoteli odlučuju za personalizovane room asistente koji unapređuju iskustva gostiju, zamenjujući staromodne telefone pametnim interaktivnim uređajima koji se aktiviraju glasovnim komandama.

Jednostavno se obratite Roxy, najnovijem AI govornom asistentu i „ona“ će odgovoriti na vaše pitanje i naručiti željenu uslugu! Roxy je potpuno prilagodljiv uređaj koji se može uskladiti sa ponudom hotela, kako bi poboljšao komfor gostiju. Hotel dodaje prilagođene komande uređaju da bi olakšao gostima pristup svim uslugama.

Veštačka inteligencija ima jednu jedinstvenu karakteristiku – može biti personalizovana. Personalizovana usluga je najvažnija u ugostiteljstvu i upravo je to ono što pokreće iskustvo korisnika. Hoteli se oslanjaju na to kako bi povećali svoju korisničku bazu i prihode, te prihvataju bilo koju metodu, uključujući tehnologiju koja će povećati njihove šanse da postignu ove ciljeve a AI može u tome mnogo da pomogne.

Izvor: eHotelier

LUKSUZNI ODMOR U KOMŠILUKU

Jedan relativno novi trend u turizmu - "staycation", izvorno nastao u Americi 2008. godine, u vreme ekonomske krize koja je, poput virusa Covid-19, pogodila gotovo čitav svet, pokazala se danas veoma primenjivom u hotelskoj industriji. Naime, "staycation" predstavlja jedno zanimljivo inovativno rešenje problema popunjenosti kapaciteta u urbanim hotelima, koje je kompanija Staycation razvila i pretvorila u vrlo profitabilan projekat, koji je naišao na odličan prijem stanovnika Londona i Pariza. Kako izgleda, ovaj "virus" se nezadrživo širi, pa će uskoro osvojiti još nekoliko evropskih gradova. Odgovor na pitanja: Šta je to "staycation", koje su njegove prednosti i da li je moguće ovaj koncept presaditi u Srbiju - naći ćete u tekstu koji sledi.

Svakog vikenda, hiljade Parižana i stanovnika Londona odlaze na mini odmore u luksuzne hotele u svom gradu. Na tom odmoru oni plivaju u privatnim bazenima, idu na masaže za parove, gledaju filmove, uzimaju časove iz spravljanja koktela, uživaju u XXL doručcima sa room service menija, itd. To su benefiti poprilično revolucionarnog koncepta "staycation" (kombinacija reči stay i vacation), koji predstavlja relativno novu vrstu odmora u urbanim sredinama: pristupačnog, lokalnog i sveobuhvatnog.

HOTELI OTVORENI ZA LOKALCE!

Bilo je to sredinom avgusta, temperatura u Parizu je bila 40°C i troje mladih kolega želelo je da ode na odmor. S obzirom da je većina pariskih hotela prazno tokom letnje sezone, došli su na ideju da ih pretvore u privremene holiday klubove za lokalno stanovništvo koje nije moglo da otputuje iz grada.

Kako bi testirali ideju, pokrenuli su newsletter sa tri ponude i njihovim brojevima telefona za rezervacije. Nakon prvih 400 klijenata koji su ih pozvali, odlučili su da osnuju kompaniju i tako je nastao Staycation. Cilj je bio da promovišu novi format odmora, u komšiluku.

Svakog vikenda, Staycation pretvara luksuzne lokalne hotele u urbane rizorte sa impresivnim konceptima.

Temetski paketi u luksuznim hotelima:

- Staycation odabira samo najlepše hotele sa 4 i 5 zvezdica u svakom gradu i kreira originalne dvadesetčetvoročasovne programe, specijalno osmišljene za svaki od hotela, koji uvek uključuju sobu, doručak i neku aktivnost;

- Kompletna ponuda za odmor: kada se izvrši rezervacija, gost više ne treba da brine ni o čemu. Staycation misli na sve: paket dobrodošlice, vodič za najbolja mesta u blizini hotela, saveti lokalne zajednice, itd.

- Neverovatne cene: Staycation nudi do 70 odsto niže cene, počevši od €79 tokom cele godine.

ODMOR U SVOM GRADU

Bilo da želite da pobegnute od rutine, da glumite turistu u svom gradu, da se odmorite nakon naporne nedelje ili proslavite

specijalan događaj na izvrsnom mestu, Staycation izlazi u susret svim spontanim potrebama sa ponudama za svačiji ukus i želje. Staycation ponude se objavljuju svake srede u 9h ujutru za predstojeći vikend. Svake nedelje u ponudi su drugačija iskustva, privremeni paketi, a tu su i ekskluzivni bonusi za upgrade vikende u Parizu ili Londonu.

REVOLUCIJA: NOVO TRŽIŠTE ZA HOTELSKU INDUSTRIJU

Zaključak je jasan: više od jedne sobe od četiri u luksuznim hotelima u Evropi je prazno tokom cele godine. Tradicionalni klijenti — poslovni gosti i turisti, nisu dovoljni da bi se hotel napunio. Obezbeđujući lokalnu klijentelu, Staycation je kreirao treće tržište i revoluciju u sektoru: ovaj start-up kreira nove proizvode za novu klijentelu, koja inače ne bi došla u određeni hotel. Sve je zasnovano na nedovoljno iskorišćenom segmentu.

Ovaj virtuozni model omogućava vlasnicima hotela da:

- optimizuju stopu zauzetosti kapaciteta - Staycation popunjava do 50% partnerskih hotela svakog vikenda;

- podignu zaradu ostvarenu u hotelskim restoranima i spa centrima do 30% i

- promovišu hotele u okruženju od 400.000 Parižana.

Za manje od dve godine, Staycation je postao vodeća platforma za mini-break pakete u trajanju od 24h u sobama najboljih luksuznih hotela u gradu, treći po redu poslovni partner hotelima, posle Booking.com i Expedia. Staycation pokriva univerzalne potrebe, kako klijentima koji žele da se odmore od svakonevne rutine i pronađu utočište u gradu koji zapravo dobro poznaju, tako i vlasnicima hotelima u smislu privlačenje nove klijentele. Usluga je dostupna u Parizu i Londonu, a uskoro će se proširiti i na druge gradove.

ZANIMLJIVO, ZAR NE?

Kevin Hutchings,
suosnivač kompanije Staycation

IZVOR: Trend book #4,
„Welcome City Lab“ & Skål International

ŠTA POSLE PANDEMIJE?

Ako često nije u fokusu vlasnika hotela ili menadžera, domaćinstvo je sigurno jedno od najvažnijih odeljenja. U ovom odeljenju timski se brine o „kući“ u koju su pozvani „gosti“ i fokusira se na glavni proizvod u hotelu - sobe. Uz COVID-19, domaćinstvo je postalo kritičnije nego ikad, jer ti timovi dovode svoje zdravlje u opasnost dok se brinu o drugom osoblju i gostima.

Čak i kada se jednom završi pandemija, pretnja od moguće zaraze verovatno neće nestati preko noći. Stoga, i onda kada bude moguće da se hoteli otvore bez strepnje, stavovi gostiju će još dugo imati uticaja na vaše poslovanje. Čak i pre virusa, 78% gostiju hotela smatralo je da je higijena najvažniji faktor

koji utiče na njihov izbor smeštaja. Očekuje se da će se taj procenat povećati, jer će gosti očekivati najviše sanitarne standarde da bi se u hotelu osećali prijatno. Zbog toga hoteli širom sveta i njihovi menadžeri moraju tesno da sarađuju sa svojim timovima zaduženim za domaćinstvo da bi se što bolje pripremili za ono što ih čeka nakon ponovnog otvaranja hotela.

1. FINANSIJSKA ANALIZA I ANALIZA PODATAKA

Očekuje se da će visoki troškovi, svojstveni celom odeljenju, kao što je održavanje – biti povećani uvođenjem dodatnih mera opreza za bezbednost osoblja i gostiju. Sada je vreme da se u svakom hotelu sagleda kakva je trenutna praksa u domaćinstvu

mp International

Ovlašćeni uvoznik i distributer MP INTERNATIONAL DOO Beograd
Smederevska 8, 11000 Beograd, Srbija
Tel/Fax: +381 (0)11 329 17 57
+381 (0)11 329 02 25
www.mpinternational.rs office@mpinternational.rs

i da se, uz pomoć analitike vezane za domaćinstvo, iskoriste tehnologije koje su već postale važan deo upravljanja u ugostiteljstvu. One omogućavaju da se pronađu mogućnosti za povećanje donje granice, eliminisanjem izgubljenih resursa i prevazilaženjem vremena čišćenja prostora u rekordnom roku. Online ček liste, dodeljivanje soba za čišćenje na osnovu lokacije, tačno predviđeno vreme čišćenja sobe i automatizovano izveštavanje, primeri su tehnologija koje će se ubuduće pokazati izuzetno korisne. Biće svakako neophodno planirati produženo vremena čišćenja soba zbog uvođenja dodatnih sanitarnih mera.

2. RESTRUKTURIRANJE I OBUKA

Nakon što se izvrši analiza svih podataka koji su bitni za ažuriranje procesa vođenja domaćinstva, od vitalnog je značaja da se pozabavi novim mogućnostima tako što će se započeti sa restrukturiranjem odeljenja u pripremi za novu normalu.

Tokom zatvaranja treba osigurati da se hotel čisti najmanje jednom nedeljno, a najbolje se pokazala praksa da na svakom spratu bude raspoređen po jedan radnik domaćinstva, kako bi se smanjila unakrsna kontaminacija. Takođe, menadžeri domaćinstva treba da ostanu u kontaktu sa sobnom poslugom i koristite online platformu za početak prekvalifikacije.

Ovo će omogućiti timu da izađe iz krize i bude spreman za sledeći korak. Nakon ponovnog otvaranja, gosti će sigurno pažljivije pratiti rad osoblja domaćinstva, pa se svi moraju dobro pripremiti.

3. IMPLEMENTACIJA PLANA PONOVOG OTVARANJA

Završna faza implementacije novog plana uslediće nakon ponovnog otvaranja. Sophie Huertas, savetnica za domaćinstvo, preporučuje uključivanje pisanog brošure u sve prostore, zajedno sa marketinškim materijalom iz drugih odeljenja (npr. room service menijem). Ova brošura trebalo bi da bude potpisana od strane tima domaćinstva i treba da sadrži detalje o koracima koji su preduzeti za održavanje higijene u sobi, kao i za očuvanje zdravlja gostiju. Moglo bi, takođe, biti od koristi da se po završetku čišćenja sobe posle gostiju, što više predmeta umota u plastiku ili papir, kako bi se signaliziralo opreznim gostima da su preduzete sanitarne mere. Štaviše, mnogi standardi koji su morali biti uspostavljeni tokom pandemije, poput postavljanja automatskih dozatora za dezinfekciju ruku na javnim mestima, trebalo bi da budu zadržani dugo nakon prolaska krize.

Na kraju dana, planovi koje menadžment kreira i implementira trebalo bi da doprinesu da tim hotelskog domaćinstva bude efikasniji u sprovođenju dodatnih higijenskih mera, neophodnih nakon pandemije virusa COVID-19. To, takođe, govori o brizi menadžmenta i svih zaposlenih za zdravlje gostiju i šalje im važnu poruku: da mogu da budu uvereni da će biti bezbedni i da hotelu i njegovom osoblju mogu uvek da poklone svoje poverenje.

Global Asset Solutions

Izvor: eHotelier

Schlarafia®

GDE SE NAJBOLJE SPAVA?

**PITAJTE ONE KOJI SPAVAJU
NA SCHLARAFIJI, ONI ZNAJU!**

www.schlarafia.co.rs

GODIŠNJE NAGRADE ZA NAJBOLJE PUTOPISE

Po prvi put posle osnivanja, Fondacija „Biljana Bosnić Ognjenović“ dodelila je godišnje nagrade za najbolje putopise pristigle na konkurs za novinare i studente novinarstva, koji je ova fondacija, u saradnji sa Ambasadorom Egipta u Beogradu, raspisala početkom ove godine, u spomen na Biljanu Bosnić Ognjenović, novinarku Turističkog Sveta, koja je iznenadno preminula prošle godine. Zbog nemogućnosti da se dodela nagrada upriliči uživo, na Biljanin rođendan - 21. jula 2020. godine, održana je online dodela nagrada, u prisustvu ambasadora Egipta Amra Alguvejlija, predstavnika medija, učesnika konkursa, prijatelja i porodice Biljane Bosnić Ognjenović.

Milica Bosnić, jedna od osnivača Fondacije, zahvalila se svim učesnicima na doprinosu koji su pružili svojim pisanjem, kao i za prisustvo samoj dodeli nagrada, ističući da je smisao nagrade ne samo održavanje sećanja na Biljanu, već i podsticanje mladih ljudi da pišu tekstove kojima se na najbolji način promovišu različite zemlje, destinacije, kulture i ljudi.

Direktorka i glavna i odgovorna urednica „Turističkog sveta“ **Ljiljana Rebronja**, ohrabрила je sve učesnike konkursa da nastave sa pisanjem putopisa, navodeći da je putopisna reportaža kakvu je negovala Biljana, najlepša ali i najzahtevnija novinarska forma. "Putujući upoznajemo ne samo druge zemlje i ljude, već i same sebe, postajemo bogatiji za nova znanja i informacije, rastemo, razmenjujemo ljubav... i sve to treba da stane u putopise koji su sublimacija doživljenog, racionalnog, filozofskog... putopise koji poput kamenčića koje s razlogom sejemo putem, zadržavaju naše sećanje i čine da najbolje u nama traje... Zahvaljujući svojim tekstovima Biljana i dalje živi, a prepoznajući po delić njenog srca u vama, slutim da se misija Fondacije BBO polako ostvaruje", poručila je Ljiljana Rebronja.

Ambasador Egipta u Srbiji **Amr Alguvejli** je zahvalio Fondaciji „Biljana Bosnić Ognjenović“ na organizaciji konkursa, kao i svim učesnicima koji su kroz svoje putopise predstavili i promovisali sve lepote koje Egipat i Srbija mogu ponuditi. „Putopisci su vid i sluh društva, oni pomažu u zbližavanju zemalja“ - napomenuo je i pozvao sve učesnike da nastave sa istraživanjem Egipta i

njegove magične istorije i geografije, jačajući tako i prijateljstvo dve zemlje.

Dve nagrade za najbolji putopis o Egiptu uručio je Ambasador Egipta. Prva specijalna nagrada za najbolji putopis o Egiptu za novinare i studente novinarstva pripala je **Aleksandri Mikati**, zameniku urednika portala Magazin Novosti, dok je druga specijalna nagrada za studente od 17 do 23 godina pripala **Milošu Todoroviću**, studentu Filozofskog fakulteta u Beogradu. Oba putopisa nosila su naziv „Egipat viđen očima Srbije“. Govoreći o pristiglim putopisima, ambasador Alguvejli se prisetio da je i sam uredio knjigu pod nazivom „Srbija u očima Egipćana“, koja se može smatrati putopisom, i koja je prevedena na srpski jezik povodom učešća Egipta kao počasnog gosta prošlogodišnjeg Međunarodnog sajma knjiga u Beogradu.

Glavnu nagradu za najbolji putopis o Srbiji uručio je **dr Miloš Starović**, direktor Banc of America, **Katarini Tomović** za putopis „Oblaci koji žive samo nad Dunavom“ i **Dolores Vukanović** za putopis „Naš Beograd dušu ima“. Specijalna nagrada, firme Polaris iz Sarajeva, pripala je **Maksimu Ristiću** za „Putopis putnika namernika“ a specijalnu nagradu redakcije časopisa Turistički Svet osvojio je **Tiago Ferreira**. Tekst **Milice Brković** „Sa Ovčara i Kablara“ će kao veoma zanimljiv i vredan pažnje čitalaca biti objavljen u **Turističkom Svetu**, što je po mišljenju Stručnog žirija, u sastavu: **Ljiljana Rebronja**, osnivač i glavni i odgovorni urednik Turističkog Sveta, **Dragan Bosnić**, fotograf i putopisac, i **dr Branko Rakić**, profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, prava motivacija autoru da nastavi da piše.

Ambasador Egipta pozvao je sve nagrađene na prijem povodom dodele nagrada koji će biti održan u Rezidenciji Egipta povodom obeležavanja Svetskog dana turizma - 27. septembra 2020. godine, napominjući da će tako, kroz jedinstvene i kreativne radove novinara, biti simbolično istaknuta važna uloga turizma u očuvanju prijateljstva među ljudima čitavog sveta.

U nastavku, objavljujemo nagrađene putopise na konkursu Fondacije „Biljana Bosnić Ognjenović“ za 2020. godinu.

EGIPAT U OČIMA SRBIJE:

Foto - izvor: www.pixabay.com

SVEDOK VEČNOSTI I TRENUTAKA

1.

JEPTESAM - OSMEH, MART 1989.

Za tri nedelje biću punoletna. Sedim u kafeu „Fišavi“ i gledam svoje lice u ogledalu. Nagib Mahfuz je sedeo upravo za ovim stolom i ćaskao s ljudima. Ne govorim arapski. „Razgovore na Nilu“ sam pročitala na srpskom, a narednih godina ću uspeti da pronađem sve njegove knjige koje su prevedene. Zahvaljujući Mahfuzu shvatiću da se život deli na pre i posle Egipta. Razumeću šta znači večnost, ali i koliko je važan trenutak. Odnosno, uživati, udisati trenutak. Shvatiću i da je život važniji od smrti samo ako ima ko da te pamti.

U tom trenutku ne znam da ću u Kairo doći još sedam puta, ali više nikada neću videti Han el Halili. U tom trenutku punim plućima i širokim očima udišem Kairo. Naglo okrenem glavu desno i vidim sebe u drugom ogledalu. Pijem ceđenu pomorandžu, jedem falafel i tražim „lepoticu“ u ogledalu.

- Gde su ti cipele – viče majka i nosi kese u kojima su kamilje sedlo, marama, braon kožna tašna, zmijske sandale i tri ogrlice sa tirkizom.

Trljam bosa stopala o karton i vidim dečaka koji sa osmehom trči i donosi mi čiste cipele.

2.

ŠUKRAN - HVALA, AVGUST 1999.

- Umreću, a neću videti priamide - kaže Ivana i teško uzdahne.

- Čim prestane bombardovanje poleteće avioni sa Surčina i mi ćemo biti u jednom od njih – kažem mudro.

Let je, ipak, bio iz Budimpešte.

Vrelo je. Haljina se lepi za kičmu. Miriše šiša sa jabukom. Ivani no lice je u znoju. Insistiram da nađemo poslastičarnicu „Gropi“ i kupimo „bubašvabe“ - urme sa čokoladom. Ulični

prodavci nude Ramzesa, papiruse, pamučne abaje, skarabeje, ogrlice... Vičemo: „Hvala, hvala“!

Na Nilu pirka prijatan vetrić. Urme su sočne, tope se u ustima. Krstarimo brodom po moćnom Nilu i pokazujem joj hotel „Nil Hilton“ gde sam prvi put videla šta je luksuz. Ne gledamo u švedski sto i trbušnu plesačicu. Uživamo u bojama Kaira i jedemo „bubašvabe“. Pesak Sahare nam je u kosi, slušamo motore feluka koje špartaju velikom rekam. Ivana, crvenog nosa izgorelog u Luksoru, kaže:

- Hvala ti što si me dovela u Egipat!

3.

SAHAFIN, MAJ 2003.

Mokrim peškirićem koji miriše na nanu brišem lice. Anđelka mi dodaje koktel. Voda u bazenu je savršena. Život je lep. Mi smo putnici prvog čartera za Šarm el Šeik. Mi smo posebni. Posle večere, a miris školjki na žaru se već oseća, moramo rano na spavanje.

U sred pustinje čuju se pravoslavna zvona. Sveta Katarina prevazilazi maštu. Mali Beduin mi nudi nezgrapno izdeljanu kamilu. Savršeno mi staje u levu šaku. Žurimo na službu. Svi turisti izlaze iz crkve. Ostajemo samo mi i Rusi. Mi smo posebni. Sveštenik mi u desnu šaku spušta srebrni prsten. Anđelka me pogleda iznenađeno. Sledeće godine u ovo vreme Anđelka će umreti od raka, a ja ću biti trudna.

Foto - izvor: www.pixabay.com

Foto - izvor: www.pixabay.com

Foto - Izvor: www.pixabay.com

Foto: Iz arhive autora

4.

HAMAMA - GOLUB, MAJ 2004.

Mnogo spavam a mnogo toga želim da vidim. Srećna sam. Debeli i srećna. Muž je pored mene. Sin je u meni. U Kairu sam. U „Šepardu“ sam. U sobi je tišina. Na Tahriru je buka. U Egipatskom muzeju je tišina. Na platou Gize je buka. U Keopsovoj piramidi je tišina.

Suprug pije viski na terasi „Hilton Nila“, a ja jedem kikiriki. Stalno sam gladna. Gledamo u Zamalejk i dogovaramo ime za sina: Petar! Pitam se kako ovi ogromni brodovi-restorani prolaze ispod mostova na Nilu?

- Jede mi se punjeni golub! - kažem.

U restoranu svi trče oko trudne žene. Razmišljam da li sam trebala da poželim goluba punjenog u Aleksandriji?

5

SAAEDE - SREĆA, AVGUST 2017.

Sin je lep na mene, a visok na oca. Odlično skija, sada želi da nauči da roni. Kada je prvi put bio u Egiptu imao je samo osam meseci, a sada ima 12 godina. Sve mu se sviđa. Iz vode ne izlazi. Voli da ostavlja bakšiš. Kupio je celu Sakalu. Kada prolazimo viču za nama: Petros, Petros! Našao je druga u hotelu. Upoznao je i devojčicu. WiFi u hotelu je odličan. Nema zamerki. Uživa u svakom trenutku.

Boce sa kiseonikom su teške, ali on je jak i u vodi brz kao moruna. Prvi zaron ga plaši, ali instruktor je iskusan. Nema ga skoro sat vremena. Onda izranja, skida masku, čujem dubok uzdah i vidim ozaren osmeh.

- Hvala ti što si me dovela u Egipt! - kaže.

Aleksandra Mikata,
zamenik urednika portala Magazin Novosti

EGIPAT U OČIMA SRBIJE:

SVA LICA SKRIVENOG RAJA

S tara je izreka da u početku beše Egipat, a posle njega otpoče istorija. Pomalo romantičarski, ali ne bez osnova. Tu, u dolini moćnog Nila, iz ranijih praistorijskih kultura u četvrtom milenijumu p.n.e, rodila se staroegipatska civilizacija. Iako je svi pamtimo po mumijama, hijeroglifima i poslednjim od sedam čuda antičkog sveta koje je opstalo do danas - Velikoj piramidi u Gizi, ova kultura je odgovorna za mnogo toga. Jasno je i zašto ako imamo na umu koliko je dugo postojala. Keopsa i Kleopatru razdvaja više vekova nego Kleopatru i ljude koji danas žive. Između prvog egipatskog vladara Narmera i poslednjeg - Kleopatre, prošlo je skoro tri milenijuma istorije!

No, Egipat nije samo senka nekadašnjeg velikog drevnog Egipta. Naprotiv, ovo mesto je bilo ključno tokom većeg dela istorije. Egipat je bio najbogatija Rimski provincija, jedan od najranijih hrišćanskih centara i značajna teritorija koju su mnogi pokušavali da osvoje - od srednjovekovnih Krstaških ratova do Napoleonove invazije, krajem 18. veka. On postaje još značajnija teritorija otvaranjem Sueckog kanala, sredinom 19. veka, a svakako treba istaći i 20. vek kada Egipat postaje predvodnik arapskog sveta i učestvuje u osnivanju Pokreta nesvrstanih.

Više od pet milenijuma istorije je ostavilo trag na ovu zemlju u kojoj možemo dodirnuti prošlost. Trag koji se može videti već prilikom izlaska sa aerodroma. Kročivši na ulice Kaira, ulazite u magičan svet. Buka, galama, prašina, prljavština, šarenilo,

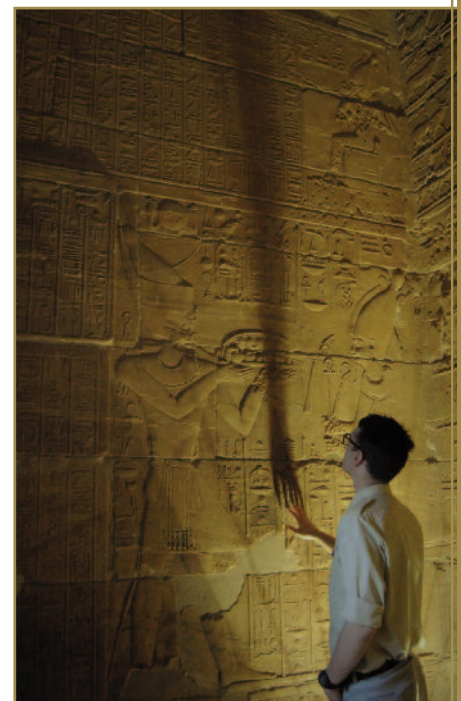
različiti mirisi... Mnogima se čini kao pakao, ali je zapravo skriveni raj. A šta to ova država ima da ponudi jednom putniku? Sve.

Kako izgleda Egipat? Pitanje koje vas odmah navede na pogrešan odgovor, jer ne postoji jedno lice Egipta. Svaki deo ove prostrane države je priča za sebe. Kada pre odlaska u Egipat putnik zamišlja ovu državu, gotovo nikome nije na umu ovakva slika: „Metropola koja prati obalu mora, veliko šetalište duž kojeg se, na jednoj strani nalazi more, a na drugoj niz neoklasičnih zdanja. Na kraju šetališta nalazi se omanje utvrđenje koje liči na španska utvrđenja. Sa čiste i ne toliko bučne ulice ulazite u jedan kafić, a unutra - stolovi i stolice od drveta, jedan dugi šank i na podu stare pločice. Imate utisak da se nalazite u francuskom bistrou tik pred Drugi svetski rat, ali oko vas sede Egipćani koji piju čaj i puše nargilu.“

To definitivno nije slika koju bi neko vezao za Egipat, ali to jeste pejzaž Aleksandrije, tog drevnog grada koji je tokom antičkog perioda posedovao najveću biblioteku i bio centar znanja u celom mediteranskom svetu. Mesto odakle su Ptolemejski vladari vladali Egiptom, a koje će poslužiti i kao administrativni centar rimske provincije *Aegyptus*. Kasnije će biti luka koju su koristili Evropljani, tako da nimalo ne iznenađuje što ovaj grad podseća na evropske gradove iako se nalazi na tlu Afrike.

Šetajući se tom
o b a l o m
m o r a

imate utisak da se nalazite na francuskoj rivijeri, ali znate da to nije slučaj. Znaete da se nalazite u Aleksandriji, jer ukoliko se okrenete ka zapadu videćete pomenuto utvrđenje na mestu nekadašnjeg Farosa koji je navodio brodove u luku, a ako se okrenete ka istoku videćete Aleksandrijsku biblioteku. Ne ostatke drevne građevine već novu savremenu biblioteku podignutu pre par godina kako bi baštinila tradiciju ovog velikog grada koji se sa pravom naziva bis-erom Mediterana.

„Pesak i vrućina“, to je možda najčešća asocijacija vezana za Egipt ako izuzmemo istoriju. No, od te peščane pustinje ni traga ni glasa među planinama Sinajskog poluostrva. Retko ko ovde dolazi osim ljudi koji neguju ljubav prema planinarenju i žele da se popnu na Sinajsku goru na kojoj je Mojsije od Boga dobio 10 božijih zapovesti. Srpskim turistima je ovo mesto zanimljivo i zato što se u podnožju nalazi manastir Svete Katarine podignut u 6. Veku, u kom je boravio i Sveti Sava tokom svog hodočašća.

Neko dolazi zbog vere, neko zbog pejzaža, ali sve čeka mukotrpan uspon na 2.285 metara nadmorske visine usred noći kako bi na vrhu dočekali izlazak Sunca. Taj uspon nije nimalo lak, ali korak po korak može se stići do vrha za par sati. Oni kojima je to problem, mogu iznajmiti kamilu kod jednog od beduina koji se penju sa grupom; svakako će morati da planinare jer se kamile ne mogu popeti do samog vrha na kom se nalaze kapela i džamija, odakle se pruža pogled na ceo Sinaj, koji sve ostavi i bez ono malo daha što im je ostalo nakon uspinjanja.

Ipak, postoji jedan problem. Planinar stigne umoran na vrh koji se nalazi iznad oblaka usred noći i čeka izlazak Sunca. Umoran, bez

zaklona od vetra koji januarsku temperaturu od -2 ili -3 stepena pretvara u -20 ili -30 stepeni. Debeli čebići i vruće supe koje se mogu kupiti blizu vrha ne pomažu ni najmanje u tako surovim uslovima. Ljudi iz toplijih država, poput Brazila ili Indije, uvijaju se u više čebića, nadajući se da će ih to barem malo ugrejati. Ljudi iz hladnijih država poput Rusije jedva izdržavaju, iako su navikli na surove zime.

Dok stojite na oštrom vetru i iščekujete onih 5 minuta izlaska sunca, zbog kojih uspon i čitavo putovanje navodno вреди, dobijate poriv da prokunate i čas kad ste odlučili da krenete u tu avanturu i čitavo putovanje... Ali zaista, čim sunce proviri iza horizonta, shvatite da se trud isplatio. Boje neba se prelamaju od tamno ljubičaste do svetlo plave. Po prvi put jasno vidimo pejzaž ispred sebe. Naziru se samo puste crvene planine bez vegetacije kilometrima oko nas. A nad njima, beli oblaci iz kojih proviruju vrhovi sinajskih planina. I svi zaboravljamo na muke koje smo pretrpeli da bismo dočekali taj trenutak. Uživamo dok nas Sunčevi zraci postepeno greju i vraćaju nam energiju potrebnu za silazak sa najvišeg vrha Egipta.

Hurgada, Šarm el Šeik, Kairo, Luksor i Aleksandrija, to su destinacije u kojima ćete naći najveći broj turista. Ovamo idu svi koji se odluče da letuju u Egiptu i retko zalaze u druga mesta. Upravo ta činjenica putnicima sa rancem na leđima koji prelaze ovu državu uzduž i popreko nudi nešto posebno. Daleko od turističkih centara nalaze se „mali“ gradovi u koje turisti ne zalaze. Gradovi koji su poput netaknutih putničkih oaza, a jedna od njih je i Suec.

Svi su čuli za ovaj grad zbog Sueckog kanala, ali retko ko se uputi da ga poseti tokom svog putovanja. Zašto bi i išao kada u gradu nema ničeg „posebnog“. U njemu se nalaze samo jedan omanji muzej u kojem nema nekih naročito značajnih eksponata i Suecki kanal koji se čak i ne može fotografisati jer je vojni objekat. Sve ostalo je sasvim normalno: šetaliste,

kafići u kojima nema alkohola, prodavnice... Stvari kojih ima svuda po Egiptu. Nema turističkih atrakcija ali neprocenjiva čar ovoga grada je u tome što ste vi kao putnik ta atrakcija.

Meštani skoro nikada i ne vide turiste u svom gradu. Sama činjenica da ste tu je njima toliko interesantna da će vas ponekad zaustaviti i pozvati da sednete sa njima i popijete čaj. Žele da znaju šta radite u Suecu, kako vam se sviđa Egipat, odakle ste, a kada čuju da ste iz Srbije, spremni su satima da razgovaraju sa vama. „Tito - Naser prijatelji“, čak vam i prodavci na pijaci ovo kažu, a to prijateljstvo je započelo upravo tu, nadomak Sueca, na palubi *Galeba* gde su se Tito i Naser prvi put susreli.

Međutim, iako prijateljski nastrojeni, stanovnici ovakvih gradova se odnose prema putnicima znatno drugačije. U Kairu, Luksoru ili u nekom drugom turističkom centru, privreda zavisi od turista. Ljudi zarađuju za život prodajući hranu, piće, suvenire i usluge turistima, a neki, pak, pokušavaju i da ih prevare, te da naplate više nego što je razumno. Takvog odnosa nema u Suecu jer turisti nisu glavni izvor prihoda. Štaviše, desi se da dobiju besplatan čaj, kolače ili čak vožnju taksijem samo zato što je meštanima zabavno da razgovaraju sa njima.

Ne zaustavljaju putnike na ulicama, ne dovikuju, ne pokušavaju da im prodaju nešto. Putnik je slobodan da radi šta želi i to se oseća. Oseća se sloboda koju nemaju u turističkim centrima. Može se satima šetati između nedovršenih zgrada po prašnjavim ulicama grada istražujući ga. Ako se izgubite, možete od bilo koga zatražiti pomoć, sigurni da ta osoba neće pokušati da vam naplati uslugu. Ako, pak, želite nešto da kupite, iako ste stranac dobićete iste cene kao i Egipćani. To je ono što je čar Sueca i drugih turistima neatraktivnih mesta. U njima je svako slobodan da iskusi pravi Egipat, a ne ono što se plasira turistima.

Kakva bi to poseta Egiptu bila bez obilaska piramida u Gizi? Njihovu fotografiju možete pokazati bilo kome na svetu i odmah

Foto - izvor: www.pixabay.com

će ih prepoznati i moći da vam kaže gde se nalaze. Svi znaju za njih, a mi i dalje ne znamo sve o njima. Znamo da su tu bili sahranjeni faraoni Hufu, Hafre i Menkaure. Znamo da je Hufuova piramida najveća, zato se i zove Velika piramida. Znamo da je bila prekrivena belim krečnjakom i imala zlatni vrh kada je izgrađena, te da je sijala usred pustinje pod vrelim afričkim suncem. Pre samo sedam godina, egiptolozi su otkrili i „dnevnik Merera“, jednog od ljudi koji su učestvovali u izgradnji Velike piramide; prvi istorijski izvor koji svedoči o njenom podizanju iz prve ruke! I dalje otkrivamo činjenice o ovom spomeniku koji već vekovima privlači ljude.

Bogati Rimljanin Gaj Cestije je sebi u Rimu podigao grobnicu u obliku piramide. Abasidski halifa Mamun je naredio da se probije ulaz u Veliku piramidu. Monasi u srednjovekovnoj Evropi su verovali da su piramide u Gizi bile Josifove žitnice. Putnici iz celog sveta već vekovima dolaze da ih vide. Što se naših ljudi

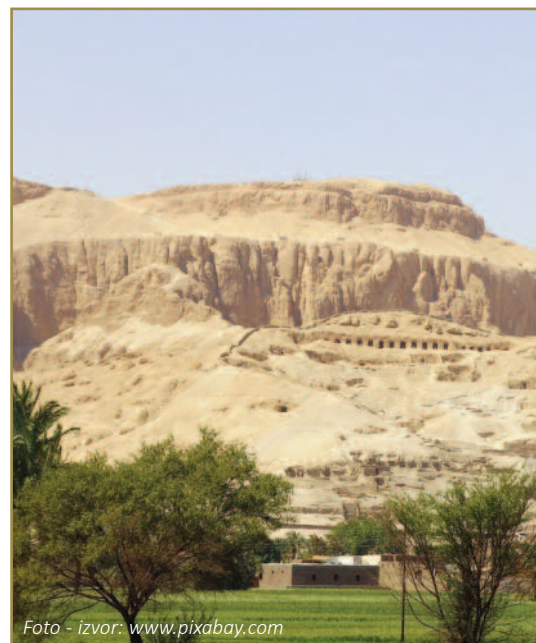
tiče, videli su ih razni velikani od Svetog Save koji je bio na hodočašću, preko Paje Jovanovića koji je u Egiptu tražio inspiraciju, Jovana Dučića koji je radio kao diplomata u Kairu, glumice Desanke Dese Dugalić koja je ovde došla tokom svog putovanja početkom 20. veka, do Josipa Broza Tita koji je više puta dolazio u posetu Egiptu.

Nimalo ne iznenađuje činjenica da je, bez obzira na godišnje doba, oko piramida uvek gužva. Oko vas će biti na stotine ili hiljade turista i desetine Egipćana koji prodaju suvenire i nude kamile i konje za jahanje i fotografisanje. Drevni Egipćani nisu koristili kamile ali fotografija pored kamile ili na njoj kraj piramida je nešto što se očekuje od takve posete. No, ove životinje nisu samo za fotografisanje. Ukoliko se dogovorite sa njihovim vlasnikom, možete ih jahati po pustinji do vidikovca s druge strane piramida gde nema toliko turista.

Retko koje iskustvo se može porediti sa tim: galopiranje kroz vreo saharski pesak, dolazak na blago uzvišenje gde zajedno sa svojom grupom možete da se fotografirate bez uznemiravanja drugih. Želite to, ali ne možete. Ne možete sjahati sa sedla, jer se nalazite na savršenom mestu. Kao Napoleon koji je ovuda vodio svoju vojsku sedite u sedlu i posmatrate to neverovatno čudo koje je ljudska ruka stvorila. Pokušavate da razumete. Gledate višegodišnji napor hiljada slobodnih ljudi koji su zidali piramide zato što je to bio projekat koji ih je ujedinio. Osiguravali su večni život svom vladaru, svom bogu a time i svoju budućnost.

Zastajete, posmatrate i shvatate koliko ste mali. Retko ko nije osetio snažan osećaj prolaznosti pored piramida. Shvatate da su milioni ljudi bili kraj tog spomenika; to je mesto gde se ukrštaju milioni života. Znamenite ličnosti, turisti, Egipćani, stranci, ljudi od antike do današnjeg dana, svi su stajali tu gde sada vi stojite i divili se kao što se vi sada divite. *Kako su to postigli? Kako još uvek stoje? Kako odolevaju zubu vremena? Valjda se zato i kaže da se ljudi plaše vremena, a vreme se plaši piramida.*

Najvrednije stvari iziskuju napor. Prilikom putovanja, taj napor pretvara ono što posećujete u avanturu. A svako ko se usudi da kroči pred grobnice faraona u Dolini kraljeva i mumiju Tutankamona mora biti spreman na takav napor jer je zimska temperatura u Luksoru prijatnih 25 stepeni dok je letnja temperatura „manje prijatnih“ 45 stepeni. Međutim, turisti ovde dolaze već hiljadama godina što je očigledno jer se u pojedinim grobnicama u Dolini nalaze urezani grafiti na starogrčkom i latinskom, koje su ostavili Grci i Rimljani koji su tu bili pre više vekova.

Foto - izvor: www.pixabay.com

Oni su mogli da uživaju u raznobojnom zidnom slikarstvu koje je opstalo do današnjeg dana u nekim od grobnica. Ono u čemu nikako nisu mogli da uživaju je grobnica Tutankamona, otkrivena 1922. godine. Dok su sve ostale grobnice bile opljačkane još u antičkom periodu, ova je otkrivena netaknuta. U njoj je neuznemiravan hiljadama godina ležao u svom sakrofagu Tutankamon, okružen neverovatnim blagom: tron, zlatna maska, zlatne sandale, hrana, nakit, pa čak i bodež napravljen od meteoritskog gvožđa. Ogromno bogatstvo, s obzirom da je Tutankamon je vladao samo 9 godina, budući da je imao samo 19 godina kada je preminuo. Kakvo li se tek blago nalazilo u drugim grobnicama! Danas se ovo blago može videti u Egipatskom muzeju u Kairu, dok se sam faraon nalazi u grobnici u kojoj je i počivao. Leži u grobnici koju godišnje obiđe hiljade ljudi, željnih da vide dečaka o kome se decenijama toliko priča. Na hiljade turista se bori sa žarkim suncem, suvim vazduhom i temperaturom koja i u hladovini prelazi 40 stepeni, kako bi obišli ova tajanstvena mesta. Neki se samo dive tome kako su radnici iskopali ove grobnice, drugi su zadivljeni ikonografijom u grobnicama, dok trećima vodiči tumače neke od natpisa. Ali, oni nisu došli u Luksor samo zbog Doline kraljeva.

Dolina kraljeva je tek jedna od mnogih atrakcija Luksora koji je toliko bogat zato što se ovde nalazila Teba, glavni grad Egipta tokom Srednjeg i Novog kraljevstva. Zato se ovde pored Doline kraljeva može videti i Dolina kraljica u kojoj su sahranjivane žene i deca faraona. Blizu njih se nalaze ostaci Deir el Medine, sela u kom su živeli graditelji grobnica, i jednog od najznačajnijih lokaliteta u Egiptu. Od oslikanih grobnica koje svedoče o svako-

dnevnom životu u drevnom Egiptu do svedočanstva o prvom radničkom štrajku u istoriji!

Osim njih, na zapadnoj obali Nila se nalazi i posmrtni hram Hatšepsut, žene koja je vladala kao faraon u patrijahalnom Egiptu. Južno od njenog hrama se nalazi i posmrtni hram Ramzesa III, Medinet Habu. Tu su i dve masivne statue Amenhotepa III, poznate kao Memnovi kolosi, koje se nalaze kraj puta. Kao da je uobičajena stvar naći monumentalne skulpture stare hiljadama godina pored puta!

Potrebno je izdvojiti barem tri dana da se sve ovo vidi, međutim, to je samo na zapadnoj obali Nila koja je u staroegipatskoj religiji bila svet mrtvih (zato se uz radničko naselje i nalaze samo posmrtni hramovi i grobnice). Na istočnoj obali Nila se nalazio grad u kom su živeli stanovnici Tebe. Nažalost, savremeni Luksor se nalazi na temeljima drevne Tebe, ali su i dalje vidljive znamenitosti poput hrama u Luksoru, u okviru kojeg se nalazi džamija, koja je tokom rimskog perioda služila kao crkva, i hrama u Karnaku koji je najveći religijski objekat na svetu.

Sve se to nalazi u jednom gradu! Da bi sve to posetio, putnik bi morao da ostane u Luksoru više od mesec dana. Malo je mesta na svetu koja se mogu pohvaliti tolikim bogatstvom kao ovaj grad, poznat po još jednoj turističkoj atrakciji – vožnji balonima. Kao da sve kulturno bogatstvo nije dovoljno, Luksor putnicima nudi da iz vazduha posmatraju grad i spomenike. Da vide zelenu plodnu dolinu Nila i žuto-naradžastu negostoljubivu pustinju. Tek se tu, iz ptičje perspektive može videti ono što je još Herodot primetio: da je Egipat dar Nila.

Veliki poduhvati nisu specifični samo za drevni Egipat. Savremeni Egipćani se takođe mogu pohvaliti velikim radovima, od kojih je možda najupečatljivije podizanje Asuanske brane. Možda se čini smešnim u poređenju sa piramidama ali nije. Delom zato što je impresivno kada se nalazite na njoj i s jedne strane vidite Nil a s druge Naserovo jezero koje je toliko široko da imate osećaj da se nalazite na obali mora. Koliki je samo poduhvat pregraditi moćnu reku poput Nila, ali to je bio samo deo posla. Drugi deo je bio izmeštanje svih spomenika da ne bi bili popljeni ovim jezerom!

Eksperti iz Egipta i celog sveta, uključujući i Jugoslaviju, radili su na podizanju brojnih spomenika. Pokušajte samo da zamislite koliki je poduhvat preneti jedan hram koji se nalazio na ostrvu. Upravo je to urađeno sa hramom File, koji je razmontiran, prenet i ponovo sastavljen. A zamislite koliki je napor preneti ceo jedan hram koji je uklesan u brdo! Pomeriti čitavo brdo se čini gotovo nemogućim, ali eksperti iz celog sveta su upravo to učinili: razmontirali su i preneli delove Abu Simbela na više područje i on se danas nalazi pored novonastalog jezera. Još je neverovatnije kada shvatite da su to uradili dva puta, jer Abu Simbel čini hram Ramzesa II i nešto manji hram njegove žene Nefertari. A to isto su učinili sa još desetinom mesta, uključujući i hram Dendur, koji je prenet čak u muzej Metropolitan u Njujorku gde je danas izložen.

Abu Simbel i File su poznata turistička mesta. Kao i kod piramida, prilikom posete ova dva hrama bićete okruženi turistima. Ali, kada poznajete istoriju, neminovno vam se nameće pitanje da

li su ostali posetioci svesni toga gde se nalaze. Dok stojite na obali Naserovog jezera kraj Abu Simbela, morate imati na umu da se nalazite pred spomenikom dva istorijska perioda – drevnog i modernog Egipta: drevnog Egipta kada je Ramzes II bio vladar a Egipat bio na vrhuncu moći, ali i modernog - kada su tokom 60-ih godina 20. veka, zahvaljujući angažovanju hiljada ljudi, spomenici poput njegovog, izmešteni na svoje današnje lokacije. Spomeniku koji je služio kao opomena da drevni Egipat nije neko neponovljivo čudo i najznačajniji period u istoriji ove države, već samo jedna od karika u dugoj egipatskoj istoriji.

A za kraj tu je, naravno, i sam Kairo - metropola na početku delte Nila u kojoj živi više ljudi nego u čitavoj Srbiji. Mesto u kom se susreću Istok i Zapad. Mesto koje je toliko bogato da se ne može opisati, već se mora *doživeti*. Neki se izgube, neki pronadu ljubav svog života, neki odluče da moraju ovde da se presele, neki žele da odu što pre jer im ne odgovaraju buka i prljavština... Ali, svako doživi nešto. Iz njega svako ode sa puno uspomena a u njemu ostavi delić sebe.

Jedinstven grad u svetu unutar raznolike države kao što je Egipat. Setite se sada mog pitanja sa početka: *Kako izgleda Egipat?* E pa ovako izgleda ta zemlja u kojoj se susreću Evropa, Afrika i Bliski istok, ovo mesto gde je počela istorija, u kom žive milioni, u koje ljudi dolaze već milenijumima i gde svako doživi svoju jedinstvenu avanturu.

Miloš Todorović,

student Filozofskog fakulteta u Beogradu

OBLACI KOJI ŽIVE SAMO NAD DUNAVOM

Trebalo je to da bude službeni put... Jedan od mnogih u albumu turističkog novinara. Plan puta sam pročitala tek da bih ubedila svog kolegu sa fakulteta i najboljeg prijatelja da pođe sa mnom u ime medija u kom radi. Nije ga bilo potrebno dugo ubeđivati, jer je najavljeno uživanje u hrani za njega bio sasvim dovoljan povod da pođe i na kraj sveta.

Tog jutra, prvi put posle dužeg vremena, nisam kasnila na odredište. Svaki novi krajolik koji bi trebalo da upoznam budio je u meni uzbuđenje deteta koje se raduje odlasku na igralište. Verovatno zato i ne proučavam previše plan putovanja, kao što ne volim ni da čitam one sažetke i opise knjiga na poledini korica. Volim da krenem na put kao *tabula rasa*, prazan papir koji je spreman da se na njemu ispiše nova priča - od prvog do poslednjeg slova.

RADOST PUTOVANJA

Jednako sam se radovala i šaputanju na sedištu autobusa sa najdražom kolegini-com. U trenutku bismo se pretvorile u kikatave srednjoškolke, iako je moja škola završena pre pet a njena pre trideset i pet godina. Mnogi bi se i čudili tom nesvakidašnjem ali dubokom prijateljstvu. Nas... nije bilo briga.

Autobusom se provlačio miris čokoladnih kolača koje je jedna od kolegunica spremila za celu ekipu. Dok sam sklanjala mrvice s nosa, nekoliko kapi kiše udarilo je o prozor tik pored moje glave. Još jedno blatnjavo iskustvo, pomislila sam.

Iako je kiša padala, sunce je bilo uporno u nameri da ostane na nebu iznad autobusa koji je krenuo na sever, putem polja suncokreta, mirisa dobrog fruštuka i ljudi koje zovu Lalama. Nisam bila sigurna zašto, ali znala sam da to neće biti samo još jedan - službeni put. Tada još nisam znala da ćemo se na istom mestu naći Tito, kraljica Elizabeta i ja. Možda je trebalo bolje da pročitam plan puta.

Nakon što se autobus zaustavio, nekoliko nestrpljivih kolega je pohitalo napolje kako bi zapalili cigaretu, jer je put bio suviše dug. Od Beograda do Karađorđeva kraj Bačke Palanke prošlo je više od jednog sata što bi u puš pauzama iznosilo oko pet onih po petnaest minuta.

Zakoračila sam na tlo ovog malog mesta s namerom da se protegnem i potražim svog najboljeg prijatelja. Još od Beograda, bio je ljut jer sam ga nagovorila da krene na put na kom nikoga ne poznaje, a ja ne sedim sa njim u autobusu. Sve ovo liči na matursku ekskurziju, zar ne? S tim što je prosek godina maturanata 55. Podignuvši glavu nakon izlaska iz autobusa ugledala sam nebo kakvo nikada nisam videla.

Nije to bilo ono fotogenično nebo sa nekoliko desetina nijansi od narandžaste do ljubičaste. Ne, ovo nije bilo slikarsko platno. Bio je to osećaj spokoja i razigranosti duše Petra Pana. Bucmasti beli oblaci su gurali jedan drugi ploveći nizvodno, kao odraz u ogledalu Dunava. Imala sam osećaj da su mi toliko blizu da ih mogu dohvatiti ako se popnem na prste. Da Gocin glas nije vratio moja stopala na zemlju, verujem da bih pokušala da ih dohvatim.

Takvo nebo živi samo u Karađorđevu, verujte. Mislim da ga Palančani čuvaju tako što bucmaсте oblake vezuju noću velikim konopcima kao balone da ne odlete, da ne pređu Dunav i razdvoje se poput braće i sestara kada odrastu.

Površina ogledala u kom se ogledalo jedro beličasto nebo za-treperila je i grupa labudova požuri da se sakrije pod mostom. Prošao je lokalni čamdžija nekud na horizont.

KOTLIĆ ZA GINISA

Pušači su razgovarali pod nešto sivljim oblakom dima koji je vetar pokušavao da otera.

A ja... Ja sam mislila kako ne smem da propustim nijedan sekund i milimetar neba koje sam dugo nakon toga slikala u svom sećanju i koje budno živi bez obzira na kalendare koji prolaze.

Trebalo je da se vratimo u autobus na vožnju od svega nekoliko minuta kako bismo ušli u Palanku. Kada sam izašla, pogledom sam pretražila nebo da vidim da li su oblaci i dalje tu. Bili su. Spokojno sam nastavila put ka neminovno najvećem kotliću koji sam ikada videla. Pomislila sam kako je to sigurno najveći kotlić na svetu i bila sam u pravu.

Na majskom suncu sijala se ogromna konstrukcija u obliku kotlića dubine metar i po. Kada bih stala u njega virile bi mi samo oči, čak bi mi i nos ostao u loncu. Unutra staje čak 4.000 litara vode i, što je najvažnije, ovaj kotlić je aktivan, nije maketa. Trebalo mi je vremena da zamislim ceo taj proces spremanja riblje čorbe

u kom je kuvari mešaju sa skela. Sela sam na klupu na obali posmatrajući svoje oblake koji su stajali u daljini negde tačno iznad Karađorđeva. Brojevi su iskrslili u mojim mislima... Ako ovaj kotlić može da nahrani 12.000 ljudi, a Bačka Palanka ima više od 60 hiljada stanovnika, od čega manje od hiljadu čine stanovnici Karađorđeva, to onda znači da samo jedan kotlić koji je ušao u Ginisovu knjigu rekorda, može da nahrani čitavo Karađorđevo čak 12 puta! Zamislila sam nekoliko kilograma začina koje sipaju iz džakova pravo u kotlić. Oduvek sam volela slanu hranu, ali ove količine čak ni ja ne bih mogla da zamislim. Dok je dan polako odmicao, moje misli su letele pravo u kotlić. U njemu je bilo više od stotinu kilograma ribe, nekoliko desetina kilograma luka i drugog povrća. Kamioni su dovozili sastojke a kuvari su ih spremali, dok su meštani i posetioci nestrpljivo čekali svoj ukusni obrok.

Pre nego što sam bila spremna da se odvojim od svojih debeljuškastih oblaka i misli o kuvarima na skelama, uputili smo se autobusom tek nekoliko kilometara dalje. Po izlasku iz autobusa, još uvek mislima duboko u kotliću, osetila sam prašinu u nozdruvama. Bila je to prašina suve zemlje koja se podigla pod topotom konjskih kopita. Veliki crni lepotan uzdignute glave, vukao je jednako crn i sjajan fijaker za sobom.

Bilo je toliko bajkovito da je postalo pomalo čudno. Da li sam se zanela i

zaspala opčinjena onim nebom ili mirisom ribe iz obližnjeg restorana?

„Neću se više ljutiti, ako mi kažeš o čemu razmišljaš“, začuo se krupan muški glas iza mog ramena. „Ne znam. Je li tebi ovo deluje čudno?“, nisam bila sigurna ni na šta mislim.

„Čudno? Ne, meni deluje baš lepo“, nastavio je moj prijatelj. „Da, lepo je, samo kao da sam u procepu dveju epoha“, rekla sam prišavši krupnim crnim očima koje su tražile nekoliko kocki šećera u ruci nekog mladog nepoznatog čoveka. Nisam znala da li su konji, kao što se priča, najplemenitije životinje, ali su zasigurno najelegantnije, ako ne računamo mačke.

STARI, ELIZABETA I JA

Podigla sam pogled. Na tabli je pisalo: „Vojna ustanova Morović“. Bilo je tu još konja a i mnoštvo sjajnih fijakera. Svi su se presijavali i rekla bih da su u voznom stanju. Na tamnim stranicama fijakera video se odsjaj brojnih pehara i medalja koje su stajale svuda unaokolo - na zidovima i policama. Bila je to ergela i muzej „Karađorđevo“ ujedno. Čitavo imanje izgledalo je kao da je neko iščupao komad nekog drugog vremena i smestio ga na samo stotinak kilometara od ulica urbanog Beograda. Gotovo da sam mogla zamisliti Starog kako odvaja tompus od usana i otpušta loptu dima iz njih dok drugom rukom lagano mučka viski u kristalnoj čaši.

Stari je ovo mirno mesto izabrao za lokaciju svoje rezidencije. Ko zna koliko diplomata iz čitavog sveta je prošlo ovim imanjem kojim sam koračala kao u bunilu. Bio je maj, kiša je ostala u Beogradu, a prijatnih dvadesetak stepeni činilo je da ne zaboravim da je proleće, dok sam zamišljala kako na Dan armije desetine fijakera i saonica ispraćaju diplomate u lov. Dok su svi oko mene fotografisali fijakere, konje i pehare, ja sam duboko zagazila u taj 21. decembar, razmišljajući kako bismo Stari i ja žustro suočili svoje političke i ideološke stavove na putu ka lovištu. Ako bismo preživeli taj put, lov bi bio lakši deo.

„Videla si ko je ovde bio?“, pitao je moj prijatelj koji je pod čitavim ovim utiskom zaboravio da je ljut na mene. „Tito i Elizabeta?“, upitala sam znajući da sam u pravu. „Ma ne, Aleksis Cipras. Bio je pre nekoliko godina ovde“, rekao je uzbuđeno. „Ah, vi iz dnevne štampe!“, odmahнула sam glavom, ali sam ubrzo shvatila da nisam u poziciji da pametujem. Još uvek je bio pomalo ljut. Stari se nekako uklapao u ovo okruženje. Nisam imala problem da ga zamislim kako prolazi pored mene i rukama dodiruje ivice fijakera. Kraljicu Elizabetu je

bilo teže zamisliti tu. Pomislila sam šta li je nju navelo da dođe čak ovde, u nekadašnju Jugoslaviju, udaljenu hiljadama kilometara od njenog doma. U jedno malo mesto poput Karađorđeva. A onda sam izašla iz ergele i gledala kako konji galopiraju imanjem. U tu zelenu sliku pred mojim očima utopilo se svo drveće, sveže pokošena trava, konji i fijakeri, pa čak i sve moje kolege koje su dolazile sa raznih krajeva naše zemlje. Svi su bili deo te žive slike. Niko nije štrčao. Tada sam shvatila da nije bilo do nas, nije bilo ni do koga od nas, bilo je to do Karađorđeva. Ovo mesto je činilo da se osećamo kao kod kuće, kao da smo baš tamo gde treba. Sigurna sam da je i Elizabeta osetila nešto slično. Možda je baš Karađorđevo uticalo na odnose naših dveju zemalja. Stari je vrlo promišljeno odabrao lokaciju svoje rezidencije i strateški dovodio diplomate baš ovde.

Misli su mi lutale. Preskočile su okvire ove epohe i otišle negde dublje u istoriju. Moj prijatelj i Goca su me svojim pitanjima i opaskama na moj račun ponovo vratili u trenutak u kom smo stajali svi zajedno. Trebalo je otkravit i mog prijatelja i kolegu, koji je sve više zaboravljao na ljutnju. Karađorđevo je iz njega izvlačilo negativne emocije i bacalo ih ko zna gde.

Imala sam sreće, bilo je vreme ručka. Već sam spomenula da je ručak uvek rešavao stvar kada je moj prijatelj u pitanju. I običan ručak rešio bi problem, ali vojvođanski ručak je rešavao sve probleme. Dok smo čekali da stigne hrana, restoranom se provlačio miris riblje čorbe. Dopirao je sa svih strana. Pokušavala sam da se setim kako ide ona pesma „Čamcem plovim sam po Tisi, pokraj mene više nisi“... Ponavljala sam taj stih u sebi dok su tamburaši svirali neki instrumental. Na meniju je bilo svega, od kobasica i sireva, do one mirisne riblje čorbe i drugih specijaliteta od ribe kojima nisam uspela da zapamtim ime a verujem da su bili na mađarskom, pa sve do rezanaca sa makom bez kojih Vojvodina ne bi bila Vojvodina. Više nije bio ljut. Sunce je na imanju polako zalazilo. Nebo iznad ergele izgledalo je kao da je neko prosuo vodu na slikarsku paletu. Bucmasti oblaci stajali su u daljini nad Dunavom. Mogla sam da ih vidim. Jednako su beli i dok svud unaokolo gore boje. Sunce se spušta i Palančani sada sigurno izlaze da vežu oblake za drveće. Nema vetra. Neće imati većih problema. Oblaci su mirni, znaju oni da nema boljeg doma od onog u Karađorđevu kraj Palanke.

Katarina Tomović,
novinar

NAŠ *Beograd* - NAŠA DUŠA!

Beograd je jedan od retkih gradova kojem se, gde god da krenete, naprosto morate stalno vraćati. To je grad koji nikada ne spava i, za razliku od mnogih drugih, ima - dušu. Ako ste već bili u Beogradu i napustili ga, verovatno osećate neku nepoznatu prazninu u grudima. Ta praznina, to je tuga za Beogradom, za gradom koji vam je osvojio srca a da niste ni primetili. Možda nije glamurozan kao Pariz ili Moskva, ali će zasigurno na vas ostaviti jači i prijatniji utisak od svih drugih svetskih metropola.

Mnogi od nas su prvi put stigli u centar srpske prestonice Balkanskom ulicom, koja je povezivala centar grada sa Glavnom železničkom stanicom (nažalost, od nedavno, izmeštenom!). Bilo da ste došli na kratko ili ste planirali da ostanete malo duže, prava je sreća provesti svaki sekund u ovom gradu. Duško Radović je to ovako opisao: "Ko je imao sreće da se jutros probudi u Beogradu, može se smatrati da je za danas dovoljno postigao u životu. Svako dalje insistiranje na još nečemu, bilo bi neskromno."

Beograd je, ipak, Beograd - grad iz snova, između Dunava i Save. Bio je rušen 44 puta i svaki put je, kao feniks, iznova i iznova, uspevao da se digne iz pepela.

SVEDOCI VREMENA

Možete li da nađete grad sa sličnom ulicom kao što je Kralja Petra u Beogradu? Ova ulica je pravi dokaz verske slobode

i tolerancije. Jedna je od najstarijih beogradskih ulica koja spaja Savu i Dunav. U njoj su: zgrada Patrijaršije, Saborna crkva, Jevrejska opština - kulturni centar, a na uglu sa Gospodar Jevremovom - Bajrakli džamija. Ova ulica svedoči koliko je bogata istorija Beograda i koji su sve narodi bili i prošli našim glavnim gradom.

Preko puta Saborne crkve nalazi se čuvena kafana – “Znak pitanja” (“?”), koja je 1946. godine proglašena za spomenik kulture. Izgrađena 1823. Godine, trebalo je da se zove “Kod Saborne crkve”, ali je tadašnja crkvena vlast smatrala da je naziv uvredljiv, te je tadašnji vlasnik nazvao svoj lokal - Znak pitanja “?”. U istoj ulici se nalazi i prelepo zdanje Osnovne škole “Kralj Petar I”, na čijem je mestu daleke 1923. godine, odigrana prva košarkaška utakmica u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Na tom mestu se rodila naša kolektivna ljubav prema ovom sportu, zahvaljujući čemu smo godinama osvajali mnoštvo pehara i postali poznati širom sveta kao košarkaška nacija.

Ako ste se, pak, zatekli u samom centru grada, u glavnoj - Knez Mihailovoj ulici, možete da birate da li ćete prošetati do Kalemegdana, iliti (žargonski) do Kališa, ili u suprotnom pravcu - do “Palate Albanija”. U Knez Mihailovoj ulici proći ćete pored brojnih

butika, kafića i knjižara. Tu se nalaze i instituti (kulturni centri) stranih zemalja, galerije, Delijska česma, Srpska akademija nauka i umetnosti – SANU i Gradska biblioteka. Od vremena dok se Beograd još zvao Singidunum, pa sve do danas, ova ulica je bila glavna u prestonici. Ime je dobila po knezu Mihailu Obrenoviću. Njome dnevno prođe na hiljade ljudi.

Delijska česma, koja se nalazi, otprilike, na sredini Knez Mihailove ulice, gasila je žeđ i ljudima i životinjama, još daleke 1843. godine. Ova prelepa česma dobila je ime po Delijskom konaku koji se nekada nalazio ispred nje, a u kojem je u vreme Osmanlijskog carstva bila smeštena jedinica delija - ogranak turske vojske.

Idući niz Knez Mihailovu ulicu, stižete do Beogradske tvrđave Kalemegdan, koja je, zbog strateške pozicije, na grebenu između Dunava i Save, vekovima služila kao štit pri odbrani Beograda. Odatle je, u periodu od od I do XVIII veka, bilo lako kontrolisati prilaz Panonskoj niziji, kao i plovidbu rekama na kojima je Beograd podignut.

KAFICA "KOD KONJA"

Beogradsku tvrđavu čine Gornji grad, na čijem platou se nalazi simbol Beograda – spomenik Pobednik, i Donji grad, sa kalemegdanskim parkom. Kao i Beograd, tako i Beogradska tvrđava, u periodu od II do XVIII veka, je, nažalost, mnogo puta rušena i obnavljana. Ako ste stigli do Kalemegdana, obavezno treba da svratite i do mesta gde je daleke 1945. godine osnovan košarkaški klub "Crvena Zvezda". Odmah pored košarkaških terena "Crvene Zvezde", nalaze se i tereni košarkaškog kluba "Partizan", gde i mališani dolaze da treniraju.

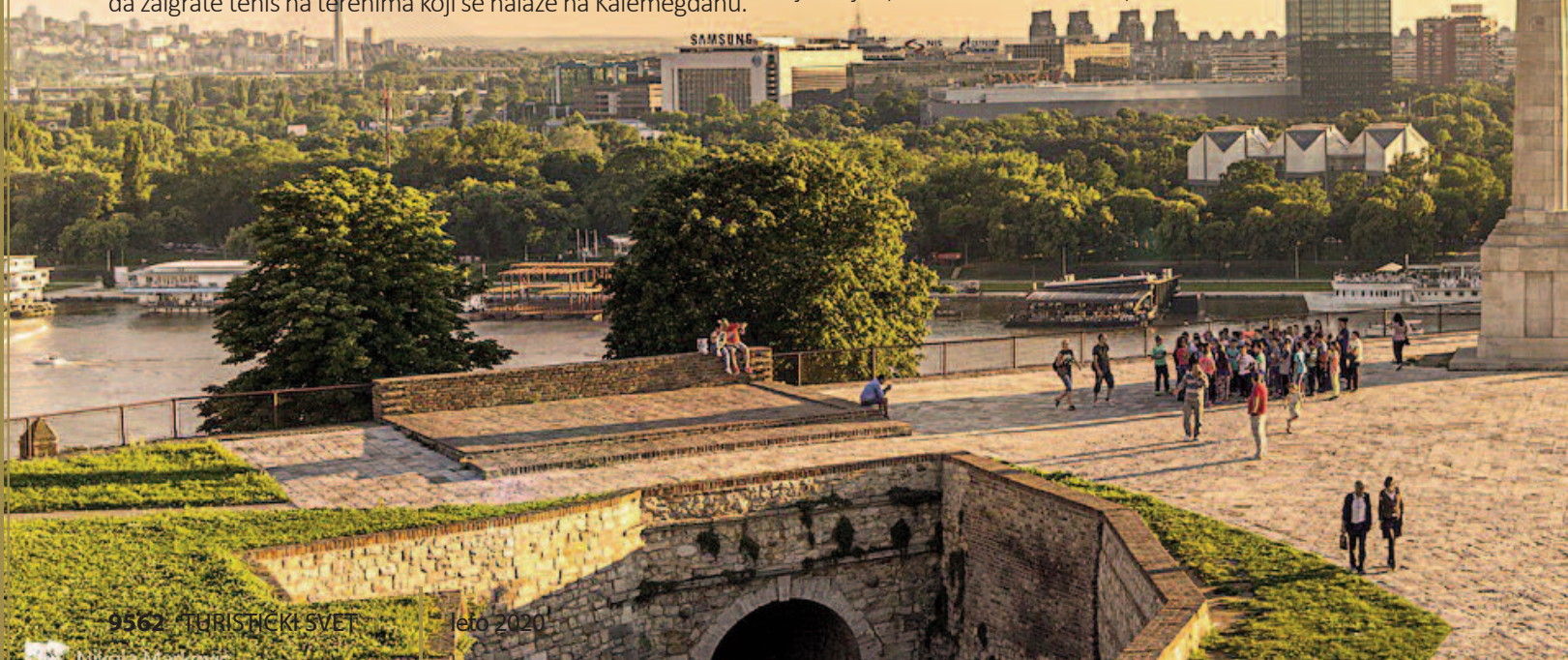
Srbija nije samo zemlja košarke nego i tenisa, pa ako dolazite u Beograd na malo duže, obavezno ponesite i reket, jer možete da zaigrate tenis na terenima koji se nalaze na Kalemegdanu.

Ako ste i vi fan našeg Novaka Đokovića, onda bi definitivno trebalo da se spustite sa Kalemegdana do Dorćola, gde se nalazi teniski centar "Novak". Tu se prvi put u istoriji srpskog tenisa održao ATP turnir. Kad ste već na keju, svratite i do nekog od splavova da popijete kaficu i uživajte u miru i rečnoj tišini. Budite sigurni da ste izabrali pravo mesto za odmor i predah! Posle kafenisanja, vreme je da nastavite obilazak Beograda i to najbolje šetnjom od Dorćola do Studentskog trga. Tu se nalaze Filozofski i Filološki fakultet, Kolarčeva zadužbina i Etnografski muzej, a odatle se Vasinom ulicom lako stiže do Trga Republike.

Na Trgu Republike se nalaze Narodno pozorište, Narodni muzej i spomenik Mihailu Obrenoviću. Trg Republike nije samo bogat istorijom i spomenicima kulture, već predstavlja i mesto okupljanja, mesto održavanja koncerata i manifestacija. Ako se budete dogovarali sa nekim iz Beograda o mestu susreta, budite sigurni da će to biti "kod konja", misleći na spomenik knezu Mihailu Obrenoviću, odnosno na ugao stare poslastičarnice "Kod konja", gde se sada nalazi kafe-restoran "Boutique". Beograđani su godinama imali običaj da se sastaju "kod konja" ili "kod sata", pošto je na tom mestu, 1999. godine bio postavljen sat koji je služio kao lokacija za susretanje. Nažalost, čuveni sat nije preživeo poslednju rekonstrukciju Trga Republike, ali je spomenik knezu Mihailu Obrenoviću još uvek na svom mestu, pa i dalje važi ono čuveno: "Vidimo se kod konja".

ARHITEKTONSKA RASKOŠ

Beograd ne bi bio isti bez Terazijskog platoa i hotela "Moskva", izgrađenog 1906. godine, koji je posle Drugog svetskog rata bio glavno mesto sastajanja jugoslovenske elite. U ovom hotelu su oseedale mnoge svetski poznate ličnosti poput Alberta Ajnštajna, Tomasa Edisona,

Muamera el Gadafija, Alfreda Hičkoka, Romana Polanskog i mnogih drugih. Nedaleko od hotela "Moskva" nalazi se Trg Nikole Pašića, a između njega i Bulevara kralja Aleksandra (nekad – Revolucije) - Narodna skupština Srbije. Preko puta nje nalaze se: Skupština grada Beograda, zgrada Predsedništva i spomen-muzej Ive Andrića.

Kad ste već u ovom delu grada trebalo bi da vidite raskošno zdanje Glavne Pošte, koje je ujedno i zgrada Ustavnog suda. Odatle počinje najduža i jedna od najstarijih beogradskih ulica - Bulevar kralja Aleksandra. Preko puta zgrade Glavne pošte, na drugoj strani Bulevara, nalazi se najstarija poslastičarnica - "Pelivan", osnovana 1851. godine. Nekada se nalazila na Trgu Republike, kod Stambol kapije, ali je taj objekat srušen sa zemljom u bombardovanju Beograda 6. aprila 1941. godine. Bulevar kralja Aleksandra je dugačak 7,5 km i spaja centar Beograda sa Zvezdarom, Vračarom i Konjarnikom, prostirući se od Trga Nikole Pašića sve do Smederevskog puta. Hodajući Bulevarom, proći ćete pored mnogih znamenitosti i važnih beogradskih ustanova, kao što su: crkva Sv. Marka, Tašmajdanski park, Pravni fakultet, Univerzitetska biblioteka "Svetozar Marković", Arhiv Srbije, Arhitektonski fakultet i spomenik Vuku Karadžiću u parku Ćirila i Metodija. Bulevar kralja Aleksandra se u rimsko doba zvao "Via Militaris" a kasnije, za vreme Osmanlijskog carstva - "Carigradski drum" - zato što je vodio do Istanbula. Danas je to bulevar prepun butika, kafića, pekara i poslastičarnica.

Ako se spustite desno od Bulevara i Vukovog spomenika, doći ćete do Vračara, gde se nalazi Hram Svetog Save, koji predstavlja jedan od glavnih simbola naše prestonice. Još je lepši noću, obasjan svetlošću. Temelji Hrama su postavljeni, davne 1935. godine, a ideja o podizanju bogomolje posvećene Svetom Savi nastala je još pre 125 godina.

Nažalost, Srbija je pretrpela dva bombardovanja u skorijoj istoriji i prošla kroz mnoge ekonomske probleme i krize, pa se gradnja Hrama toliko odužila.

Kaže se da je Beograd najlepši s jeseni ili s proleća, ali, u stvarnosti, Beograd je uvek lep, svih 365 dana u godini. Leti zna da bude prilično toplo u Beogradu, ali zato naš glavni grad ima puno mesta za uživanje kao što su: Beogradsko more - Ada Ciganlija, Zemun, Savski i Dunavski kej, Zvezdarska šuma, Topčider i Košutnjak. Beograd je grad koji nikada ne spava i u kome vam nikada neće biti dosadno. U Beogradu se održava dosta festivala, koncerata, ali i zabavnog programa za najmlađe. Ukoliko ste ljubitelj šopinga, s druge strane reke Save, na Novom Beogradu, nalaze se veliki šoping centri, a za ljubitelje sporta i velikih manifestacija - koncerata, tu je čuvena Štark Arena (ranije: Beogradska arena). U toj hali je 2010. godine, teniska reprezentacija Srbije po prvi put osvojila Dejvis kup.

Zato, kada budete odlučivali gde ćete na odmor ove godine, nemojte da zaboravite našu prestonicu. Beograd je, ipak, Beograd - jedinstven i tajanstven! Grad koji će vas očarati svojom toplinom i lepotom. Baš kao što je očarao Momu Kapora i učinio ga svojim najvećim fanom, čiju veliku naklonost prestonom gradu prepoznajemo u već dobro poznatoj rečenici: "Ko je imao sreće da se jutros probudi u Beogradu, može se smatrati da je za danas dovoljno postigao u životu"! Zato, budite se u Beogradu! Otkrivajte Beograd i uživajte u njemu! Videćete: divan je osećaj.

Dolores Vukanović,
rođena Beograđanka, novinarka,
svetska putnica

PUTOPIS PUTNIKA NAMERNIKA

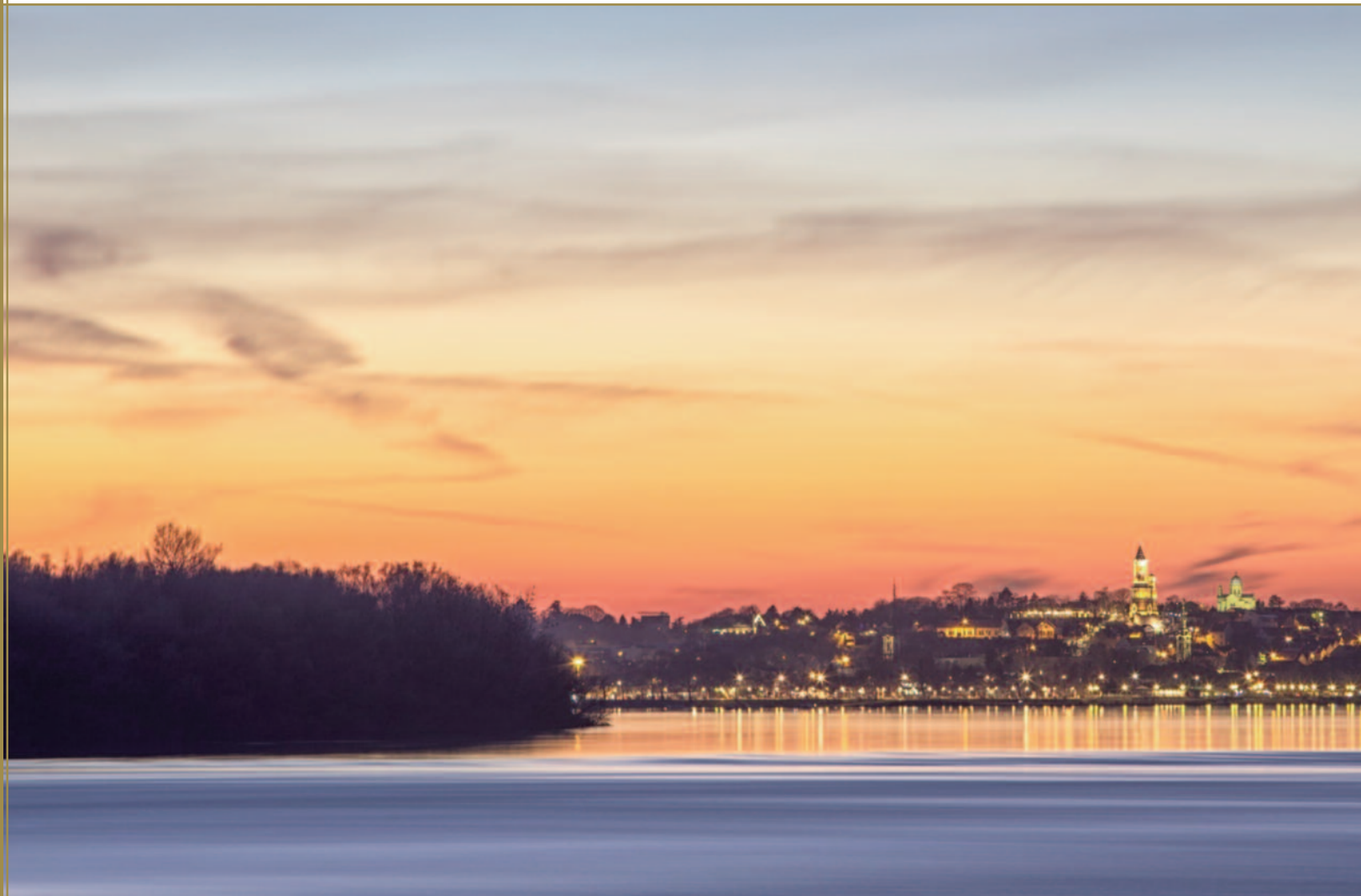
Potreba za putovanjem se uvek javi kad osetite manjak energije, a posebna je potreba za porodičnim putovanjima. Mama, sestra i ja smo zajedno osvajali svet i do sada posetili skoro trideset zemalja.

Prošlog proleća posetili smo Jerusalim, a ove smo godine odlučili da krenemo stazama pravoslavnih riznica sa pogledom ka svetilištima Fruške Gore. Četiri dana smo hodočastili po Srpskoj Svetoj Gori. Fruškogorski manastiri su nastali u periodu velikih seoba, tokom 15. i 16. veka. Po uzoru na staru Nemanjićku dinastiju, negovali su kult poslednje srpske despotske porodice Branković. Od prvobitno 35, sačuvano je 16 manastira.

PRVI DAN

Krenuli smo kolima iz Beograda. Zakoračili smo u zelenu oazu na obroncima Fruške Gore. Pred nama se ukazao manastir Grgeteg, iz XV veka, čiji je ktitor despot Zmaj Ognjeni Vuk (Vuk Grgurević). Manastirska ckva posvećena je sv. Nikoli. Sačuvane su dve ikone ikonostasa koje je uradio Jakov Orfelin, barokni slikar. Uroš Predić je oslikao novi ikonostas početkom 20. veka. Ušli smo u manastir, pomolili se Gospodu i osetili mir koji je vladao oko manastira, ušuškanog među krošnjama drveća.

Na južnim obroncima Fruške Gore je i Manastir Krušedol, s početka XV veka. Njegovi ktitori bili su despot Đorđe Branković (Maksim srpski), kao i njegova majka Angelina Branković i vlaški

vojvoda Basaraba. Crkva manastira posvećena je Blagovestima Bogorodice. Oltar crkve čine ikone i arhijerejski tron, rađeni u 18. veku. U Krušedolu su sahranjene značajne ličnosti iz srpske istorije: patrijarh Arsenije III Čarnojević, patrijarh Arsenije IV Jovanović, vojvoda Stefan Šupljikac, kneginja Ljubica Obrenović i kralj Milan Obrenović. U blizini manastira je Sretenjska crkva, koja je prethodno bila posvećena sv. Jovanu Zlatoustom. Turci su je početkom 18. veka porušili. Nakon obnove, crkva je posvećena Sretenju Hristovom. Ušli smo u manastir u momentu služenja večernje Svete liturgije. Prepuni jakih utisaka, spokojni i radosni, krenuli smo ka Srem-

skim Karlovcima, gde smo rezervisali smeštaj. Stoletne šume su nas pratile odevene u prolećno ruho.

DRUGI DAN

Sutradan, uživajući u doručku na predivnoj terasi hotela Dunav, pravili smo planove za obilazak Sremskih Karlovaca, gradića koji je bio duhovni i obrazovni centar u vreme od seobe Srba sa Kosova do početka prošlog veka. Obišli smo najznačajnije kulturno-istorijske znamenitosti: Kapelu mira, Sabornu crkvu, Karlovačku gimnaziju, Bogosloviju, česmu Četiri lava i Patrijaršijski dvor. Predah smo napravili u podrumu vina Bajilo, u kome već četiri generacije ista porodica proizvodi karlovačko vino.

Oko podneva smo se uputili ka Manastiru Rakovac, koji je krajem 15. veka osnovao Raka Milošević, veliki komornik despota Jovana Brankovića. Crkva manastira je posvećena sv. Vračima Kuzmi i Damjanu. Stari ikonostas koji je uradio Vasilije Ostojić, stradao je tokom II svetskog rata. Novi ikonostas su radili Branka Janković-Knežević i Ljubomir Vujaklija. Manastir je bio poznat kao kulturni i prepisivački centar. Tu su nastali prepisi Dušanovog zakonika i Rakovački rukopisni srbijak. Manastir je u fazi obnove, pa nas je u porti manastira dočekala monahinja i uvela u manastir. Pomolili smo se Gospodu za svoje spasenje i spasenje celog srpskog naroda, celivali ikone i zapalili sveće.

Uz osećaj milosti Božije, uputili smo se ka manastiru Beočin. Tačno vreme nastanka ovog manastira, nije utvrđeno ali se prvi put pominje u 16. veku. Zapisano je da su u manastir došli monasi iz Rače na Drini. Mastirska crkva posvećena je Vaznesenju Hristovom. Ikonostas je rad Dimitrija Bačevića, Janka Halkozovića i Teodora Dimitrijevića. Manastir je trenutno u fazi obnavljanja. Veliki manastirski

park projektovali su francuski baštovani pre sto pedeset godina, a danas je zaštićen kao spomenik prirode. Svedočanstvo o istinskoj i neprolaznoj ljubavi Gospoda Boga krunisano je jakim emocijama koje smo osetili u toj svetinji, a posebno kod Čudotvorne ikone majke Božije.

Popodne smo proveli u Novom Sadu. Na terasi restorana na Petrovaradinu sačekali smo zalazak Sunca, praveći planove za nastavak putovanja, uživajući u krempitama.

TREĆI DAN

Trećeg dana krećemo ka manastiru Jazak, koji je izgrađen krajem 15. ili početkom 16. veka. U njemu su do početka II svetskog rata počivale mošti cara Uroša Nemanjića, a onda su prenete u Beograd da bi se sačuvala od uništenja. Savremeni manastir sagrađen je sredinom 18. veka. Crkva manastira posvećena je sv. Trojici. Ikonostas je radio Dimitrije Bačević. Ikona Bogorodičinog trona delo je Teodora Dimitrijevića Kračuna. Arhijerejski tron oslikao je Grigorije Davidović Obšić, a tron cara Uroša - Andrej Šaltist.

Na istom putu je i manastir Mala Remeta, koji je, prema predanju, srpski kralj Dragutin Nemanjić poklonio manastiru Rača kao metoh. Manastirska crkva posvećena je Pokrovu Presvete Bogorodice. Podignuta je u 18. veku. Ktitor je bio Stanko Milinković. Ikonostas crkve oslikao je Janko Halkozović. Manastir se poput skrivenog dragulja nalazi među drvećem, na proplanku, okružen cvećem. Sestre su nas radosno dočekale. Pričale su nam o manastiru, hvaleći lepotu ikone stare pet vekova.

Poslednji u nizu bio je manastir Vrdnik ili Sremska Ravanica, izgrađen početkom 19. veka. Crkva manastira posvećena je Vaznesenju Hristovom. U 17. veku u manastir su došli izbegli monasi manastira

Ravanica (kod Čuprije) koji su sa sobom doneli mošti srpskog kneza Lazara ubijenog u bici na Kosovu 1389. godine, koje su se do tada više od tri veka nalazile u ovom manastiru. Ikonostas crkve delo je slikara Dimitrija Avramovića. Od svih manastira koje smo na ovom putovanju obišli, ovaj manastir je u najtežem stanju. Goli zidovi tek ponegde kriju lepotu iz prošlosti. Monahinje su nas, ipak, utešile, rekavši da se uskoro očekuje obnova.

Kratko smo predahnuli u Vinskoj kući Kovačević. U bašti restorana, uz prelep pogled i zvuke vojvođanske muzike, nadržavili smo životu i putovanjima uz čašu crvenog vina i šnenokle.

Na samo par kilometara od ove vinske kuće, nalazi se manastir Novo Hopovo, koji je prema predanju zadužbina mitropolita Maksima. Zapis iznad ulaza u crkvu govori da su ktitori bili Lacko i Marko Jović, a da je godina gradnje crkve 1576. Crkva manastira posvećena je sv. Nikoli. Savremeni ikonostas manastirske crkve delo je žičkih monahinja. U delu konaka manastira nalazi se memorijal posvećen srpskom prosvetitelju Dositeju

Obradoviću, koji se tu zamonašio. U ovom manastiru se nalaze i mošti Svetog Teodora Tirona, koje se čuvaju u kivotu u crkvi. Kada sam prišao kivotu, osetio sam neverovatnu energiju. Prethodno sam pročitao da je Teodor Tiron zaštitnik grada Venecije i da je stradao 306. godine od strane rimskog cara Licinija. Kada su ga posle izgladnjavanja bacili u tamnicu, Gospod mu se javio i rekao "Ne boj se Teodore, ja sam sa tobom. Ne uzimaj više zemaljske hrane i pića, jer ćeš biti u drugom životu, večnom i neprolaznom, sa mnom na nebesima." Dok smo kretali ka sledećem manastiru, razmišljao sam o Teodoru i o tome kako bi svaki hrišćanin trebalo da bude nalik njemu, da u sebi nosi jaku veru i da bude hrabar.

Manastir Staro Hopovo je prema predanju sagradio despot Đorđe Branković krajem 15. i početkom 16. veka. Crkva manastira posvećena je sv. Pantelejmonu. Na temeljima starije crkve, 1752. izgrađena je nova. Ikonostas crkve s kraja 18. veka izrađen u stilu rokoko bio je presvučen zlatom. Prestone ikone je radio Janko Halkozović. Manastir je udaljen samo nekoliko kilometara od Novog Hopova.

ČETVRTI DAN

Četvrtog dana put nas je poveo do izvora Ubavac, nadaleko čuvenom po vodi koja krepí i bistri vid. Daleko od puteva, u fruškogorskoj tišini smešten je manastir Velika Remeta, koji je prema predanju izgradio srpski kralj Dragutin Nemanjić. Prvi pisani podaci o ovom manastiru su iz sredine 16. veka. Crkva manastira je posvećena sv. Dimitriju. Savremeni ikonostas i zidne slike rad su slikara Dragana Marunića. Manastirski šestospratni zvonik je najviši među fruškogorskim zvonnicima. U njemu je kapela posvećena sv. Jovanu Preteći. Pri polasku iz manastira, monah koga smo sreli u manastirskoj prodavnici, darivao nam je knjigu „Duhovne pouke“ Igumana Stefana, kao gest dobrog čoveka koji daruje gosta.

Na putu za Beograd, posetili smo manastir Kovilj, sa crkvom posvećenom svetim arhanđelima Mihailu i Gavrilu. Posle 10 Fruškogorskih manastira, očarala nas je blagošću i ova svetinja Bačke eparhije. Manastir je nastao na mestu gde su se izmirile ugarska i srpska vojska, a izmirenju je po predanju posredovao Sveti Sava. Tačnih podataka o osnivanju manastira nema. Najraniji pisani spomen nalazi se u Minhenskom Psaltiru iz 14. veka. Tu se pominje Manastir Privina Glava, u dva popisa njegovih stvari, te zajednička svojina sa Manastirom Kovilj, na osnovu čega se zaključuje da je Manastir Kovilj prvobitno bio metoh Manastira Privina Glava. Poklonili smo se svetinjama. Svratismo i u manastirsku prodavnicu, u kojoj se mogu kupiti melemi od lekovitog bilja, likerí, čuvena rakija Arkanj i drugi manastirski proizvodi. Ručali smo u skrivenom restoranu „Na krajšveta“, koji se nalazi na manastirskom imanju, u prirodnom okruženju rukavca Dunava. Uz trpezu punu ukusnih domaćih đakonija, razmenjivali smo utiske i fotografije. Setili smo se i stare izreke: Da

bismo upoznali svet, moramo najpre upoznati svoju zemlju, a naša zaista skriva mnoga blaga. Manastiri su srećniji kada u njima ima ljudi, a monahinje i monasi koji se mole za svoj narod, nisu usamljeni u molitvi ako ih i mi češće posetimo. Jagode su boljeg ukusa ako su domaće, kupljene u dvorištu dobrih domaćina u kućama pored puta i oprane na česmama manastira. Vino je ukusnije nakon što se posete vinogradi na prelepim vojvođanskim ravnica. Mnogo je utisaka s

ovog puta... Ipak, najdraže mi je što su pored mene bile mama i sestra, sa kojima sam delio ovu sreću i najlepše trenutke ovog putovanja.

Posećujući naše crkve i manastire i govoreći o verskom i kulturnom nasleđu Srbije, čuvamo ga od zaborava. Zato, ako vas ovaj putopis podstakne da i vi krenete na ovakvo putovanje sa svojom porodicom, radost će vaša, kao i moja sada - jedva stati u putopis.

Maksim Ristić

Sa Ovčara i Kablara pesma stara!

“Evo čekam već 15 minuta. Verovatno kasni zbog gužve u saobraćaju. Nije da su uvek tačni, ali ovo već postaje nepodnošljivo. Nadam se da će ubrzo naići. Uvek je ovako pred vikend. Petkom se traži karta više i za najskupljeg prevoznika. Svi jure kućama. Beže iz ove beogradske ludnice u svoje domove. Jedva čekamo da se dočepamo mamine hrane, domaćih kolača, a čim nam sve to dosadi, u nedelju smo ponovo na putu za prestonicu. Pokupimo pare od roditelja, malo da baka, malo deka i tako stalno. Ih, pa nije mala stvar studirati u Beogradu. A onda idemo nazad u veliki, prljav grad.”

Sa Ivanom, studentkinjom treće godine Saobraćajnog fakulteta u Beogradu krećem u njen rodni grad.

“Autobus za Čačak, peron 15, kasni pola sata. Hvala”, začu se sa razglasa glavne autobuske stanice u Beogradu.

Putnici sa nestrpljenjem čekaju dolazak autobusa. Počinju da gundaju, a čuše se i razne psovke...

Autobus konačno pristiže. Vozač brzo pakuje kofere i – autobus kreće.

Rupe na putu, gužva, slaba vidljivost, sve je to dodatno usporilo vožnju. Ibarskom magistralom u normalnim uslovima od Beograda do 140 kilometara udaljenog Čačka stiže se autobusom za nešto manje od tri sata. Danas se vožnja malo odužila i nakon tri i po sata i još dodatnih pola sata zakašnjenja, autobus je stigao na dolazni peron autobuske stanice u Čačku.

PETAK - PJAČNI DAN

Petkom je uvek gužva u gradu. Tada kao da neko deli sve besplatno. Na svakom koraku su ulični prodavci.

“Čarape, tri pari - sto dinari. Čist pamuk, požurite, još malo je ostalo kod baba Anđe!”

“Gospođo, uzmite, evo za vas džemper samo 500 dinara”, dobacuje prodavac gospođi srednjih godina.

“Daću ti 400 dinara i ni dinar više, ako hoćeš, hoćeš?”, odgovori žena.

“Dogovor pao”, odgovori trgovac.

I tako svakog petka. Bake idu i prevrću robu po tezgama, a onda svakoj nađu manu. Čarape su lošeg kvaliteta, čista sintetika, kape bi one mnogo bolje isplele od čiste vune, a džemperi su tanki

Foto - izvor: privatna arhiva

i neće biti topli. Ipak, pronadu se i neke lepe krpice za male pare. Šta će, mora narod da se nekako snalazi. Na stotinjak metara odatle začu se pesma. To ulični pevači uveseljavaju tamošnje prodavce i usput pokušavaju nešto da zarade. Tek poneko obrati pažnju na njih i ostavi koji dinar iako među tim pevačima ima i muzikalnih ljudi koji tako zarađuju za hleb.

Ideja da se oživi rok scena u Čačku pokrenuta je u saradnji sa lokalnim moto klubom "Mančula" koji svake godine u avgustu održava motorijadu. Osim motordžija iz cele Srbije i okruženja, ovaj događaj posećuju i ljubitelji dobre rok muzike. To je jedini put kada se pored poznatih rok bendova, pruži prilika i nekim mlađima čačanskim neafirmisanim bendovima da nastupe.

OD KULTURE JEDVA OSTALO SAMO K

Ulicom župana Stracimira, s leve strane - idući ka centru grada, nalazi se Dom kulture. Na repertoaru su premijere dva filma i nekoliko predavanja, a pozorišnih predstava ni u najavi. A kao i da nekoga zanima što nema pozorišnih predstava kada okolni izlozi svojim sjajem, modernim krpicama i šljaštećim nakitom više privlači građane, nego šta ima na repertoaru nekoliko desetina metara odatle.

S desne strane, preko puta Doma kulture, od svih zgrada i kafica svojom lepotom odudara zgrada Gimnazije. Prkosi duhu vremena ističući se svojom autentičnošću i neobičnom gradnjom. Osnovana je davne 1837. godine, a od nje su starije bile Velika škola u Beogradu i Gimnazija u Kragujevcu. Zgrada se nalazila na mestu današnje gradske opštine. Zbog nedovoljnog broja učenika škola je premeštena u Užice. Bilo je potrebno da prođe nešto više od dve decenije, pa da Čačak ponovo dobije Gimnaziju.

Danas se ispred Gimnazije nalazi spomenik Nadeždi Petrović, a preko puta škole - gradska opština. U čast najznačajnijoj srpskoj slikarki rođenoj u Čačku izgrađena je istoimena umetnička galerija. Da galerija prevazilazi lokalne okvire pokazuju sačuvane slike naše umetnice i memorijali.

Na samo ulicu od galerije nekada je radio bioskop „Sutjeska“. Od bioskopa je ostao samo natpis, a na vratima stoji zarđali lanac i katanac. Tako ovaj grad nema ni pozorište, ni bioskop, a građani odlaze u druge gradove ako žele da pogledaju pozorišnu predstavu ili neki film u bioskopu.

„Tri kulturne manifestacije koje se godišnje održavaju u našem gradu su Disovo proleće, pesnička manifestacija u čast Vladislava Petkovića Disa, memorijal Nadežde Petrović,

najznačajnija manifestacija iz oblasti vizuelnih umetnosti u Srbiji, a i u regionu i festival animiranog filma Animanima, koji svake godine u Čačak dovodi najbolje animirane filmove iz celog sveta. Nažalost, ove manifestacije su nedovoljno medijski praćene i posećene, pa je i to možda razlog male zainteresovanosti naših sugrađana", ističe urednik filmskog i video programa umetničke galerija "Nadežda Petrović" Predrag Živković.

U samom centru grada je i crkva Svetog Vaznesenja Gospodnjeg iz 12. veka. Za vreme turske vladavine nekoliko puta pretvarana je u džamiju, a Čačani su je preobraćali u crkvu i to se poslednji put desilo 1834. godine. Crkva i danas malo podseća na džamiju, jer njeni lukovi pripadaju islamskoj arhitekturi.

Pored crkve nalazi se Umetnička galerija "Nadežda Petrović" i Narodni muzej. Neki u Čačak dolaze upravo zbog njene vredne kulture na koju sami Čačani zaboravljaju. Gde god da se pobode ašov, iskopaće se neka antika. Najstarija otkrivena arheološka nalazišta na ovom prostoru pripadaju periodu neolita ili mlađeg kamenog doba i govore o postojanju ljudskih zajednica i njihovom životu na ovim prostorima. Narodni muzej je osnovan 1953. godine, a u njemu se i čuvaju sve te vredne stvari. Zgradu muzeja su izgradili Obrenovići.

"Drugačije vreme je došlo. Da sad pitaš mlade jesu li bili kada u muzeju ili galeriji, rekli bi da ni ne znaju gde se nalazi, a kamoli da su tamo bili. Dvorište muzeja uglavnom koriste fotografi, jer je lepo uređeno, sa dosta cveća i zelenila, pa mladence odvuku ovde pravo iz opštine da se fotografišu. Uglavnom to bude prvi i poslednji put da neko uđe u dvorište muzeja. Jedino ako neko od njih ne pravi svadbu još koji put", kroz šalu objašnjava Ivana.

GRAD GREBIĆA POLAKO ODUMIRE

Mit je da pod planinom Jelicom, u dolini pored Zapadne Morave žive posebni ljudi koji imaju stav o svemu. Za njih se tvrdi da su dobri pevači, skloni prkosu, neposlušni i osvetoljubivi. Poznati po dobroj šljivovici, lepim ženama, pa nije ni čudo što se za Čačane kaže da su hvalisavci bez premca. Ostatak Srbije Čačanima je nadenuo nadimak Grebići, jer ih bije glas da su vešti i da mogu da se ogebu u svakoj prilici.

Grad je kroz svoju istoriju promenio nekoliko imena. Najstarije ime grada jeste Gradac, koje se pominje još za vreme Nemanjića. Od 15. veka u istorijskim knjigama se pominje Čačak. Grad danas pripada Moravičkom okrugu, čiji je i regionalni centar.

„Čačak sa ukupno 58 naselja ima oko 110 hiljada stanovnika. Broj stanovnika se godišnje smanjuje. Prema poslednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, Čačak je u prethodnoj deceniji izgubio više od 12.000 stanovnika. Migracije su svakodnevna pojava, prirodni priraštaj je negativan“, objašnjava opštinski matičar Nenad Vasić.

Kada je o migracijama reč, iz Čačka se odlazi zbog školovanja, posla, boljih uslova za život. Uglavnom se odlazi u Kragujevac, Beograd, pa čak i u Novi Sad, ali ima i onih koji u potrazi za srećom i dobrom zaradom odlaze u inostranstvo. Čačak se pretvorio u malu učmalu provinciju, u kojoj vladaju apatija i besperspektivnost. Društvenog života skoro i da nema. Pečenjare su na svakom ćošku a kladionice odmah pored njih. Često se u razgovoru Čačana može čuti: “Život u Čačku sveo se na tri slova "s" - svadbe, sahrane i slave”.

„Iako sam treća godina studija, mnogi me pitaju šta planiram dalje, hoću li se vraćati u rodni kraj. Žao mi je što moj odgovor nije potvrđan, jer teško da ću dobar posao u svom gradu

naći. Volim Čačak, ipak je ovo moj grad. Ovde su moja porodica i najbliži prijatelji, ali ne živi se od ljubavi prema rodnom mestu. Ne potcenjujem nikoga, ali stvarno se ne školujem da bih radila u prodavnici za nekih 20.000 dinara. Žao mi je onih sa završenim fakultetom koji tako završe, ali šta će, prihvataju sve što im se ponudi“, objašnjava naša Čačanka.

Svi koji ne žele da napuste roditelje, prijatelje i rodni grad ili sebi ne mogu da priušte studiranje u nekom drugom gradu imaju priliku da upišu jedan od dva fakulteta koji pripadaju Univerzitetu u Kragujevcu. Reč je o Fakultetu tehničkih nauka i Agronomskom fakultetu. U okviru Fakulteta tehničkih nauka radi i Visoka škola tehničkih strukovnih studija.

„SLOBODA“ ČAČAK – NEKADA BREND, A DANAS?

Čačak je bio nadaleko poznat po usisivačima i šporetima kompanije „Sloboda“. Nije postojalo domaćinstvo koje nije imalo neki od njihovih proizvoda u periodu osamdesetih. Poznati kao vešti preduzetnici koji umeju sa parama nakon propasti ove firme mnogi su pokrenuli svoj privatni biznis. Od „Slobode“ danas je ostalo samo ime.

„Kada u Beogradu prođem preko Terazija, uvek mi zapadne za oko veliki natpis „Sloboda“ Čačak i odmah mi bude lepo. Ipak je reč o čačanskoj „Slobodi“, hej, Čačak, to je moj grad“, priča Ivana.

Čačak je bio poznat i po proizvodnji čipsa u fabrici PIK “Čačak”, osnovanoj 1962. godine. Nakon odlaska u stečaj, ova firma re-novirana je pre nekoliko godina pod nazivom “Čips vej”.

“Ne znam da li je to lokal-patriotizam, ali u Beogradu radije kupujem “Čips vej” proizvode. Promenjeno im je pakovanje, ali je ukus ostao isti”, dodaje Ivana.

Foto - izvor: TO Čačak

Foto - izvor: Vikipedija

Mnoge velike firme su privatizovane, a najviše se investira u izgradnju marketa. Nakon izgradnje „Merkator centra“, „Intereksa“, za mesec – dva biće otvoren i market “Dis”. Taman će građani imati gde da potroše svoje “visoke” plate.

OGROMAN TURISTIČKI POTENCIJAL ČAČANSKOG KRAJA

Grad leži na obalama Zapadne Morave. Leti se reka pregrađuje i brana spusta, pa postaje glavno mesto okupljanja mladih. Kafici tada počinju sa radom punom parom, pa sve vrvi od omladine. Ako ne odeš na neku od žurku na Moravi, kao da ne postojiš. To traje u letnjim mesecima, a čim počne jesen, sve se utišava. I tako od leta do leta.

Kada je reč o turističkim potencijalima, najbliže Čačku nalazi se na 18 kilometara udaljena Ovčarsko – kablarska klisura. Klisura

je poznata, ne samo po lekovitoj Ovčar banji, već i po manastirima koji se nalaze na levoj i desnoj obali Zapadne Morave. Zbog toga se ceo ovaj ovčarsko-kablarski kraj u narodu naziva Srpska Sveta gora. U ovom kraju ima deset manastira i dva sveta mesta.

Vavedenje, Nikolje, Sretenje, Vaznesenje, Blagoveštenje, Ilinje, Jovanje, Uspenje presvete Bogorodice, Preobraženje i manastir Svete Trojice predstavljaju obaveznu destinaciju svakog putnika namernika. Prema predanju, manastir Vavedenje izgradili su Sveti Sava i njegov otac Sveti Simeon. No, većina Čačana zanemaruje ovo turističko blago.

Mnoge poznate istorijske ličnosti potekle su baš iz Čačka. Tanasko Rajić je 1815. godine svojim topovima odbranio brdo Lubić i pobedio u odlučujućoj bici u Drugom srpskom ustanku. Upravo se na ovom brdu nalazi spomenik Tanasku Rajiću koji je i poginuo

Foto - izvor: privatna arhiva

Foto - izvor: privatna arhiva

braneći grad od najezde Turaka. Odavde su potekli i ratnik Jovan Kursula kojeg je Karađorđe svrstao u vojvode, pesnici Vladislav Petković Dis, Branko V. Radičević. Mnogi se rado sećaju glumice Sonje Savić. Filmski reditelji Puriša Đorđević i Miša Radivojević su takođe iz grada kraj Morave. Od naših savremenika treba pomenuti da čačansko poreklo imaju patrijarh srpski Irinej, jedan od najboljih jugoslovenskih košarkaša Dragan Kićanović, kao i najbolji košarkaški trener u Evropi Željko Obradović i mnogi drugi. Ljubitelji rok muzike svakako najpre pominju Boru Đorđević i Radomira Mihajlovića, frontmena grupe Smak, poznatijeg pod nadimkom Točak.

SOCIJALNA POMOĆ ZA NAJUGROŽENIJE

„Kada je reč o nezaposlenosti u našem gradu, ona raste iz godine u godinu. Trenutno nezaposlenih koji imaju između 18 i 30 godina je vi[e od 5.000, tako da je situacija baš zabrinjavajuća“, smatra predstavnik Nacionalne službe za zapošljavanje u Čačku Nikola Vojinović.

Više nije ni garancija za posao članstvo u vladajućoj partiji u gradu. Izgleda da se nakupilo mnogo onih koji čekaju na posao, pa im ni partijska knjižica ne pomaže.

„Seko, je l' imaš koji dinar? Dete mi je gladno“, dovikuje Romkinja srednjih godina.

„Tako ti je to ovde. Na svakom ćošku ćeš naći nekoga da prosi. Na sledećem koraku ćeš videti dete, a ima i starijih ljudi. To je postalo normalna pojava“, dodaje Ivana.

„Narodna kuhinja funkcioniše od 1994. godine. Nekada se povećava broj korisnika, nekada smanjuje. Nažalost, u prethodne dve godine porastao je broj korisnika naših usluga. Mi hranu distribuiramo na pet punktova i korisnici naših usluga su različitih godina, mada je više starijih ljudi“, objašnjava sekretarka Crvenog krsta Biljana Davidović.

U centru grada je trg na koji se nadovezuje gradsko šetalište. Na početku gradskog šetališta nalazi se hotel „Beograd“, a duž šetališta su, jedan do drugog, kafići. Pre nekoliko godina, trg je dobio novo obeležje - fontanu koja radi sve do zime. Leti je ova fontana kupalište za decu romske nacionalnosti.

„Leti grad oživi. Deo trga je predviđen za najmlađe, jer oni tuda voze autiće. Sve vrvi od dece. Kafići duž šetališta su prepuni. Neki tu sede samo da bi bili viđeni. Tačno se zna ko izlazi na koja mesta. Za one koji bi samo da se

Foto - Izvor: privatna arhiva

pokazuju i poziraju, postoje dva kafića u koje uglavnom izlaze klinci. Dve – tri kafane sa starogradskom muzikom su samo za one dubokog džepa, a za ljubitelje dobrog roka, tu je „Srpski pab“, mali kafić predviđen za odabrano društvo“, dodaje Ivana.

Vikendom je slika grada drugačija!

Dok tokom sedmice svi negde jure zabrinutih lica, završavaju svoje obaveze i beže kućama, vikendom grad dobija drugačiju sliku. Subotom u toku dana, moguće je po kafićima videti i mlađe i starije. Roditelji vode decu na kolače, a stare prijateljice izađu na kafu da prozbore po koju daleko od ukućana i rado se prisećaju svojih mlađih dana.

„Je l' se sećaš kako smo šetale korzoom kao devojke? Pa onda dođe neki momak, ponudi nas pićem, a mi samo okrenemo glavu i nastavimo dalje?“, priseća se Gordana Matić. „Bila su to druga vremena. Momak je morao da se potruži oko devojke, da pridobije njenu pažnju, a ovo danas, samo protutnji dobrim autom i većina devojaka padne na njega. Eh, kako su se vremena promenila“.

Subotom posle podne centar grada vrvi od roditelja sa decom, starijih koji su izašli u kratku šetnju do pijace, pa se vraćaju sa torbama punim namirnica potrebnih za nedeljni ručak. Kad padne mrak, mladi su najbrojniji na šetalištu. Uglavnom srednjoškolci kreću u lude noćne provode. Izlasci u grad postaju obavezni a štikle neizostavne. Devojke se takmiče čija je haljina kraća a momci - ko je potrošio više novca i ko će lepšu devojku da nađe. I tako od vikenda do vikenda.

Nedelja, časovnik otkucava 16 časova.

Koferi, torbe, roditelji, svi su se sjatili na peronu broj 8. Čeka se autobus za Beograd. Ovoga puta nije kasnio. Roditelji se pozdavljaју sa svojom decom i, što se kaže, ispraćaju ih u beli svet.

Poneka suza, uzdah, mahanje. Autobus polazi. Rampa se podiže.

Još jedna tura mladih odlazi u neki bolji život. Da li će se vratiti sledećeg petka ili će završiti studije i ostati u novom okruženju? Mi napuštamo ovaj grad s željom da se vremena promene i da sledeći put bude više nasmejanih lica mladih koji neće bežati iz grada sa Morave trbuhom za kruhom.

Milica Brković,
novinar/kopirajter/kreator sadržaja

ŠTA ME JE SRBIJA NAUČILA

Putovanja menjaju naše koncepcije, šire naše vidike i obogaćuju naše duše. U nekim posebnim slučajevima, jedno putovanje je u stanju da potpuno promeni nečiji život. To se desilo meni. Bilo je to leto 2010. godine, kad sam kao zaljubljeni osam-naestogodišnjak koji je sanjao da istraži svet, poleteo avionom u pravcu Srbije. Da mi je neko tada rekao šta će mi se sve desiti narednih godina, ne bih verovao.

Od trenutka kad sam sleteo na aerodrom „Nikola Tesla“, bilo je bezbroj doživljaja... Kroz putovanja sam upoznao i zavoleo ovu zemlju i ovaj narod toliko da sam se ubrzo preselio u Beograd, naučio srpski jezik, igrao folklor na nekoliko koncerata, promovisao Srbiju po svetu i danas ponosno držim svoj srpski pasoš kao pravi Srbin. Mnogi me pitaju odakle mi taj ponos, taj osećaj pripadnosti? Odgovor je jednostavan: u Srbiji imam sve što mi treba za život, a sve što sam doživeo ovde me je učinilo boljom osobom.

Šumadija me je naučila da u životu treba da budemo ono što jesmo i da se uvek borimo za ono u šta verujemo. Na putu od Kragujevca, Mrčajevaca, preko Rudnika do Topole i Mladenovca, vidim ljude koji s ponosom čuvaju svoju tradiciju i predstavljaju svoju zemlju. Imam utisak da bi Karađorđe bio ponosan na njih. Činjenica da Beograd, grad koji je bio razaran više od 40 puta tokom istorije i dalje čvrsto stoji, govori o tome da uspeh postižu oni koji su istrajni, koji uvek nađu snage da ponovo ustanu bez obzira koliko su puta pali.

Srbi bi pre žrtvovali svoj život nego izgubili slobodu. Vojvoda Stevan Sinđelić je rešio bitku na Čegru na dramatičan način da bismo danas mogli slobodno da uživamo u svim čarima južnih destinacija, pre svega Niša i Leskovca. Ipak, kada sam se spustio južnije, na Kosovo i Metohiju, naučio sam da život nije uvek pošten. Tamo gde je Car Lazar poginuo za slobodu Srba, danas Srbi preživljavaju u enklavama, ujedinjeni snagom pravoslavne vere. Prava je to lekcija o tome kako moramo da sačuvamo svoj dom, ma kakav god da je, jer nema budućnosti ako zaboravimo odakle smo došli.

Sačuvajmo i poštujujmo prošlost. To sam naučio kad sam posetio velelepni Viminacijum, kad sam brodom krstario Dunavom oko Golubačke tvrđave i stene Babakaj, i kad sam

se upoznao sa jednom od najrazvijenijih praistorijskih civilizacija u Evropi u Lepenskom Viru. Kad se malo udaljimo od Dunava i dođemo do resavskog kraja i vidimo impozantni manastir Manasiju i Resavsku pećinu staru više od 80 miliona godina, možemo samo da zamislimo koliko je naroda prolazilo preko teritorije današnje Srbije i da im

se zahvalimo što su ostavili svoj doprinos ovom društvu.

Predrasude ne treba da gajimo ni prema kome. Pre nego što sam došao u Srbiju, ljudi su mi govorili da su Srbi netolerantni, ali multietnička Vojvodina mi je ubrzo pokazala da u ovoj zemlji i te kako postoji tolerancija. Bilo kod Mađara u Subotici, kod Hrvata u Rumi ili kod Slovaka u Pančevu, vide se samo osmesi koji govore o njihovom zadovoljstvu životom u našoj zemlji, koja je zahvaljujući njima bogatija.

Odrastajući u Rio de Žaneiru, mislio sam da nema života bez mora. Dovoljno je bilo jedno putovanje u zapadnu Srbiju da vidim da more i nije toliko neophodno. Od Bajine Bašte preko Tare, Zlatibora i Zlatara, sve do Uvca i do moje tazbine (Prijeplja), toliko je reka, jezera, vodopada... Sela gde ljudi žive kao naši preci u netaknutoj prirodi... Gde se jede najkusnija domaća hrana... Pešačke staze kroz prelepe predele. Ne mogu da zamislim da neko može ostati ravnodušan prema toliko prirodnih lepota!

Srbija me je naučila da uvek postoji razlog za sreću i da je prava sreća u malim stvarima. Bez obzira na tešku prošlost, ljudi se i dalje smeju, šale i raduju svakom novom okupljanju i druženju. Žive svojim tempom, ne precenjaju značaj novca i uživaju kad god im neko dođe u goste. Zar to nije lepota života?

Posle toliko pređenih kilometara u Srbiji, mnogo sam naučio o vama, ali siguran sam da ima još toliko toga što tek treba da naučim. No, jedno je sigurno: nastaviću da putujem i da delim sa ljudima širom sveta sve što otkrijem o ovoj divnoj zemlji, jer ona ništa manje od toga i ne zaslužuje.

Tiago Ferreira,
Serbia4Youth

POD KRILIMA BELOG ANĐELA

S tarosedeoci Prijepolja, sandžačkog gradića ušuškano na ušću Mileševke u Lim, s ponosom govore o svom kraju, ističući da Prijepolje ima mnogo toga što drugi nemaju. U „mnogo toga“ spada i bogata istorija o kojoj svedoče brojni kulturno-istorijski spomenici.

Najpoznatiji od njih je svakako bela Mileševa - svetinja pod krilima Belog anđela. **Manastir Mileševa** ima izuzetan ugled i značaj za srpski narod. U svim našim srednjovekovnim izvorima pominje se kao „veliki manastir“, te u crkvenoj hijerarhiji manastira Srbije zauzima drugo mesto, odmah posle Studenice. Manastir Mileševa je zadužbina kralja Vladislava iz treće decenije XIII veka. Crkva Vaznesenja Hristovog je građevina raške stilske škole. Mileševski Beli anđeo na grobu Hristovom remek

je delo srpske i evropske umetnosti XIII veka. U Mileševi je 1377. godine Stefan Tvrtko Kotromanić krunisan za kralja Bosne i Srbije, dok je 1466. godine Stefan Vukčić Kosača uzeo titulu „hercega Sv. Save“. Veliku popularnost u narodu manastir je stekao 1236. godine, kada su pod njegov krov iz Trnova prenete mošti Svetog Save, a Mileševa postala ishodište svetosavskog kulta. U 15. veku manastir Mileševa bio je sedište dabrobosanskih episkopa. Turci su više puta Mileševu harali i spaljivali ali se relativno brzo oporavljala, zahvaljujući svom ugledu kao i pomoći naroda, rumunskih, vlaških i moldavskih kneževa, ruskih careva i velikodostojnika. U Mileševi je, pored ostalog, u 16. veku radila štamparija, nabavljena u Veneciji, nepun vek nakon Gutenbergove. U velikom požaru 1782. godine izgorele su manastirske ćelije i sve ikone koje su u manastiru čuvane. Mileševa je imala

Manastir Mileševa (Izvor: Turistička organizacija Prijepolje)

Utvrđenje Mileševac (Izvor: Turistička organizacija Prijepolje)

dve velike obnove: prvu za vreme patrijarha Makarija Sokolovića i drugu 1863. godine, kada je crkva dobila današnji izgled. Danas je Mileševa mauzolej Svetog Save, galerija srednjovekovnog srpskog slikarstva i kolevka štamparstva. Njeno najveće blago predstavljaju delimično očuvane freske, koje spadaju u sam vrh vizantijskog slikarstva XIII veka. To potvrđuje i izjava Artura Evansa u Manchester Guardian-u, u izdanju od 1. septembra 1883. godine, da ništa što je Đoto stvorio ne može da se poredi sa lepotom Anđela iz Mileševa. Zato nije ni čudo što se upravo ovom prelepom freskom Evropa predstavila Americi putem satelita sredinom 1962. godine. Mileševski Beli anđeo je danas u veličanstvenoj galeriji srednjovekovnog fresko slikarstva, smeštenoj pod kupolama mauzoleja svetog Save, da priča svoju vekovnu priču o nacionalnom ponosu i istrajnosti...

Ceo mileševski kraj predstavlja, inače, pravi bajkoviti krajolik Zapadne Srbije. Za ljubitelje adrenalina i netaknute prirode na samo dva kilometra od manastira Mileševa, na vrhu strme i stepovite litice nalazi se **srednjovekovni grad Mileševac**. Ovaj nedovoljno istraženi arheološki biser podignut je u 14. veku i služio je kao odbrana manastira i karavanskog puta koji je ispod njega prolazio. U podnožju utvrđenja nalazi se džamija u kojoj se čuva Kuran star 400 godina. To je izuzetno redak primerak takve knjige na ovim prostorima. Sačuvan je u celosti, dimenzija 40 x 30 centimetara i težak čak pet kilograma. Pisan je izuzetnim stilom koji se ne može videti ni u jednoj drugoj knjizi. Pretpostavlja se da je džamija u ovom selu podignuta u 16. veku. Nedavno je rekonstruisana ali je zadržala svoj autentičan oblik.

Još jedan manastir u Prijepoljskom kraju zaslužuje pažnju posetilaca, a to je **manastir Davidovica** u Brodarevu, pored reke Lim.

Crkva Bogojavljenja, zadužbina Vukanovog sina Dimitrija, po stilskim odlikama pripada spomenicima raške škole. Izgrađena je i živopisana u devetoj deceniji XIII veka.

U trouglu između Prijepolja, Bijelog polja i Sjenice, tik uz železnički prugu Beograd-Bar, smestio se i mali **manastir Kumanica**. U manastir Kumanicu dolaze i traže isceljenje, sem pravoslavnih vernika i muslimani. Poznat je po mnogim čudima koja su se u njemu dogodila, a mnogi ga nazivaju i srpskim Ostrogom.

Netaknute šume, bistri izvori i potoci, planine i kanjoni... nude istinsko uživanje u spoju nenarušenih prirodnih lepota i ekološki čiste okoline u kojoj obitavaju beloglavi supovi i mogu da se nađu reliktno endemske vrste Pančičeve omorike. Pešačenje do Savinih isposnica, kanjona Mileševke, Sopotničkih vodopada, šumovitih predela prijepoljskih sela... pravi je izazov za turiste avanturističkog duha. Za one željne izazova i adrenalina Prijepolje nudi splavarenje Limom, od samog izvora iz Plavskog jezera do najatraktivnije plaže - Petrovca na Limu. Tokom čitave godine, Prijepolje pruža odlične uslove za odmor, oporavak, uživanje u prirodi, obilazak kulturno-istorijske baštine... Bilo da ste strastveni pešak, planinar, lovac, rafter ili jednostavno ljubitelj prirodnih lepota - naći ćete ovde svoj željeni kutak, uskočiti u čarobna prijepoljska vrela i predati se svojim sklonostima.

Na svakom koraku - neko iznenađenje... Obilje lepote kojem se ne može odupreti... Zato se u ovo ishodište svetosavskog kulta vredi vraćati, uvek iznova...

Dragana Terzić
www.travelpointpp.rs

PREDMETI ZA SEĆANJA

Proleće je doba kada obično planiramo svoja putovanja – prolećnja, letnja, ali i zimska. Dok planiramo svoja putovanja u naš izbor se umešaju tragovi sećanja na neka prošla putovanja, ono što smo doživeli, na ona prijatna i druga ne baš prijatna iskustva. Neki momenti nam ostaju dugo ili večito u sećanju. Ti momenti koji se usade duboko u memoriju, obično nas vezuju za neke detalje, za momente koji su nas, makar i za trenutak povukli u dubinu. Ti detalji su često predmeti. Uspomene. Neke od njih ostvarimo, neke kupimo, a neke jednostavno uzmemo i ponesemo. To su suveniri - predmeti za sećanja. Ali oni nisu samo materijalni, jer nas podsećaju na destinaciju sa koje su, na boje, mirise, zvuke, pokrete... u momentu kada smo te predmete poneli sa sobom. To nikako nisu samo obični komadi koji skupljaju prašinu na policama. Svaki od njih ima svoju priču i često mnogo dublji značaj za nas.

Pogled mi je pao na drvene police u narandžasto obojenom zidu. U njoj je 7 pregrada, koje su moj univerzum, podsetnik na svet i moja putovanja. Sedam polica, kao sedam dana stvaranja sveta, sedam mora i sedam gora...

Na prvoj polici su *minerali* iz celog sveta – mali, veliki, uglavnom neobrađeni, divnih boja, od kojih su neki pomešani sa zemljom, kamenom, drugim mineralima. Minerali su donji svet, koji je obično sakriven od nas. Ne vidimo ga i ne poznajemo, a shvatimo da postoji tek kada neko delove tog sveta izvuče na površinu i postavi na tezgu u prodavnici, ili jednostavno na zemlju gde putnici i prolaznici mogu da ih vide i kupe. Tako sam i ja kupovala komade minerala, kamenja, poludragog kamenja, a neke sam i sama pronašla i izvukla na svetlost dana. Kristalizovanu so u pustinji Sahara u Tunisu, dva malena siva svetlucava na visokim planinama Himalaja, jedan gorski, beo, svetlo na planinama Kavkaza. Osim sećanja, oni za mene znače i iskustvo. Skupljeni u jednu posudu oni čine jezgro, čvrsto jezgro postojanja. Posmatrajući minerale otkrivam svet svojih mogućnosti, snaga, vrlina ili navika koje treba modelovati.

Na drugoj polici je svet *zemlje*, zemljine površine. Tu je pesak iz različitih pustinja raznih boja i nekoliko komadića tla, dodirnutih i sa pažnjom uzetih iz nečega. Podsećaju me na delove mene koji su ležali, šetali, trčali po tim prostorima. Pesak i zemlja su plodno tlo. Dok ih posmatram tako složene zajedno, podsećaju me da ako imamo seme uvek postoji i mesto gde možemo da ga posejemo da bi iz njega niklo nešto novo - ideja, pokret, oblik, prostor ili ljudi.

Na trećoj polici je, takođe, svet zemlje, ali skoncentrisan u *kamenje* koje je izvirilo sa tla, na svetlo dana, krenulo u visine i oblikovalo kamene gromade, brdašca, brda, planine, vulkane. Tu su kamenčići koje sam donosila sa svih strana sveta - sa obala jezera, iz raznih mora, potoka i sa obala reka, brdašaca, kamenih gromada i litica, sa oboda vulkana ili visokih kamenih vrleti. Biral sam ih spontano i to one koji su primamili moj pogled ili korak. Ima ih svih boja i oblika – hladnih, toplih, glatkih, oštih, svetlucavih, uglačanih ili mat i hrapavih. Oni su objedinjena priča mojih dodira sa svetom zemlje. Kada ih uzmem u ruku, osetim da mi nešto pričaju. Lepo je tako držeći kameni delić prirodne stvarnosti na dlanu, prisećati se ljudi, situacija, atmosferu u kojoj smo bili. Sećati se snage vulkana u Gvatemali ili snage vodopada Iguacu i Viktorija, Himalajskih reka ili onih ravničarskih koje mirno teku. Podsete me na oštrine i izazove planinskog vrha ka kome se penjem, ili obale mirnog jezera Pangong na kojoj sam sedela na visini od 4.300 m.

Na četvrtoj polici je svet *biljaka*. Tu je raznovrsno semenje bilja sa svih strana sveta. Najraznovrsnijih su oblika, formi, veličine. To semenje, osušeni listovi, grančice ili plodovi su u sebi sačuvali priču o eteričnom svetu bilja koje sam udisala, dodirivala, mazila. Čijim sam se oblicima, bojama i mirisima divila. Bilje koje me je hladilo u tropskim šumama Amazonije, ili predivne akacije u pustinjama, bilje koje me je čuvalo na Madagaskaru, hranilo dok sam putovala... Bilje koje je plnilo svojom lepotom, raskoši, bojom ili skromnošću svoje suptilne strukture. To predivno čarobno semenje i plodovi čuvaju u sebi sve što je potrebno da izniknu nove biljke. Semenje me uvek podseti na veličanstvenu tajnu i snagu prirode, na to kako svako seme zna koje je biljke deo i samo čeka povoljne uslove da proklija, nikne i razvije se. Tako smo i mi deo te iste čarobne prirode. U sebi čuvamo potencijale i sposobnosti čekajući plodno tlo da iz nas izniknu ostvarenja ili dela koja će nas hladiti, ili koja će svojom bojom i mirisom privlačiti svet u naš život.

Na petoj polici je svet *životinja*. Tu su pera, školjke i malene figurice životinja napravljene od drveta, gume, ili plastike. Te figurice su mi više podsetnik, ilustracija susreta sa moćima životinja, sa njihovom lepotom, snagom, veštinama, životinjama sa kojima sam se susretala, kojima sam se divila ili o kojima sam razmišljala pri susretu na putovanjima. Na polici stoje pera ptica koja sam nalazila. Najdivnijih su oblika i veličina. Najveće je orlovo pero sa visokih planina Kirgizije, a najmanje predivno žuto, maleno, na koje sam naišla usred pustinje u Alžiru ili roze-belo pero flaminga sa obala okeana u Namibiji. Tu, na polici životnjskog sveta su i školjke iz mora, reka, potoka, koje sam skupljala hodajući obalama. One mi vraćaju zvuk vode reke, jezera, talasa mora ili okeana. Školjke su preostali svedoci da je u njima bio život koji je iza sebe ostavio trag - vidljiv, trajniji, čvrst. Podsetnik da i svi mi imamo svoje čvrste delove ali i materijalizovana dela, ostvarenja koja mogu iza nas ostati kao sećanje na naš život.

Šesta polici je *čovjek* i na nju sam složila malene kućice napravljene od kože ili od zemlje. Na krovu kućica sa Sardinije sedi lutkica Malog Princa i dve figurice žene i muškarca iz Mongolije koji simbolizuju par, dvoje. Ova polici me podseća na sve susrete koje sam na putovanjima imala sa najrazličitijim ljudima u najrazličitijim situacijama. Od tih susreta sam možda najviše

naučila i spoznala, uvidela šta znači živeti u uslovima koji su toliko međusobno različiti pa ukazuju na svu snagu, moć, imaginativnost, kreativnost, viteštvo, umeće, znanje ljudi, čoveka koji pokušava da se tim uslovima prilagodi, da od njih napravi mesto prihvatljivo za život.

Sedma polici je Sve. Jedno. Svemir, svetlost, Sunce i Mesec. Na toj polici je maleni globus, da zaokruži priču putovanja po prostranstvima šest kontinenata. Tu su i figurice koje su pravile vešte ruke sa nekih bliskih ili dalekih prostora. Simboli Sunca, zvezda i Meseca. Jedna malena vaza sa crtežom sunca koju sam svojim rukama izvajala i jedno veliko keramičko sunce. Oni zaokružuju moj svet vasione i uspomena složen na sedam polici, sedam slojeva življenja.

Sa svakim kamenčićem, školjkom, semenom manje ili više neobičnih biljaka, ptičijim perom – u svom džepu, ruksaku, koferu - ponela sam sećanje koje ima značenje, iskustvo boravka u nekom prostoru. I tako, mnoge zemlje, planine, reke, jezera, vodopadi, vrhovi, livade i šume, ljudi i životinje, grane, cvetovi... žive u meni kao živa sećanja, kao komadi od kojih je sastavljena moja duša.

Tekst i fotografije:
prof. dr Dragica Tomka

Na Paliću, najsevernijoj turističkoj destinaciji Vojvodine, koja je još krajem XIX veka bila banja i modensko letovalište, i danas živi duh tih lepih vremena, pre svega, kroz neizbrisive tragove koje su u arhitekturi ostavili projektanti Komor i Jakab. Prepoznatljivi objekti u mađarskoj varijanti secesije sa dominantnim drvenim rezbarijama, inspirisani narodnim rukotvorinama, i danas su ukras Palića: Vodotoranj je simbol Palića, a tu su i Velika terasa, Ženski štrand i Muzički paviljon, kao i prekrasan park uz obalu Palićkog jezera.

Uz raskošne hotele visoke kategorije, renovirane luksuzne vile, odlične restorane i kafiće, sportske i rekreativne terene, tri plaže, termalni bazen, Zoološki vrt, biciklističke i pešačke staze, Omladinsko jezero, Jedriličarski klub, Letnju pozornicu, kao i razne događaje, dinamičan kulturni život i mnoštvo mogućnosti za zabavu – Palić danas spreman dočekuje goste.

Baš kao što to već 168 godina čini “Mala gostiona”, smeštena gotovo na samoj obali Palićkog jezera, kao i Riblja čarda i hoteli Park i Jezero, u sastavu kompanije Ellite Palić.

„Mala gostiona“, svedok mnogih događanja i razvoja Palića, i danas je izuzetno atraktivna. Rekonstruisana je i dograđena krajem XX veka, pa restoran može da primi 280 gostiju, dok dve letnje terase primaju ukupno 450 gostiju! Decenijama se

na Palić išlo na bogati nedeljni ručak, po kojem je “Mala gostiona” nadaleko poznata, jer se tada tradicionalno služe specijaliteti vojvođanske kuhinje, ali i srpske, mađarske, italijanske i internacionalne kuhinje, uz bogatu ponudu lokalnih specijaliteta i vina iz najkvalitetnijih domaćih i inostranih vinogorja. U pripremi jela često učestvuju vrhunski gostujući šefovi, a ručak traje po četiri sata, uz živu muziku i poseban program za najmlađe.

I “Riblja čarda”, koja je takođe blizu obale, ima svoju istoriju i tradiciju. Sagrađena je osamdesetih godina XIX veka i zaštićeni je spomenik kulture, a uređena u stilu građanske čarde. Ovde se dolazi na riblje specijalitete, a najviše na riblje čvarke, šaran Doržmai i riblji paprikaš.

Svega pedeset metara od obale Palićkog jezera, okruženi stogodišnjim parkom, bogatim šumom, nalaze se hoteli “Park” i “Jezero”. Hotel “Park” je izgrađen 1860. godine na osnovu projekta Janoša Škultetija. Projektovan je u stilu klasicizma. Hotel “Jezero” izgrađen je 1903. godine. Oba hotela zaštićena su kao arhitektonsko nasleđe Palića. Imaju u svom sastavu 60 soba i četiri apartmana, rađenih po evropskim standardima. Lokacija, lepota i šarm ovih hotela čine ih vanvremenskom oazom mira i uživanja, poput Palića na kojem i leti i zimi vreme jednako tiho teče a gostoprimstvo domaćina greje i srce i dušu.

Pionir

750g

ново!

Keks za sve generacije!

Pionirova selekcija keksa bogatija je za još jedan novi proizvod. Pored Pionir petit posnog keksa 750g i Pionir mlevenog keksa za torte i kolače 250g, koji su idealni saveznici u pripremi najrazličitijih poslastica, od sada i novi Pionir keks za sve generacije 135g. Prvenstveno je namenjen direktnoj konzumaciji, a posebna porcijska pakovanja čine ga idealnom laganom užinom i obrokom koji je zgodan za poneti.

/Pionir.fanpage

pionir_subotica

www.pionir.rs

Miele

NOVA MIELE
GENERACIJA 7000
Nova definicija savršenstva

#LifeBeyondOrdinary

GASTRONOMIJA – NAJVAŽNIJA SPOREDNA STVAR NA SVETU

Alan Meniga je rođen u prošlom veku na prostoru koji se nekada zvao SFRJ, u vreme kada su se današnji chef-ovi još uvek zvali kuvari a roditelji pretili deci da će ići u školu za kuvare ili konobare ako ne budu dobro učili. Rođen je u vreme kada se nije znalo za pizzu, ni Coca Colu a ni Milka čokoladu. Kada se mleko prodavalo u staklenim bocama s aluminijumskom folijom umesto čepa a margarin postao zamena za maslac - iz zdravstvenih razloga, a torte i kolači spremali se samo za svečane prilike.

- Oduvek sam znao da će me gastronomija pratiti kroz život, iako mi neće biti profesija - kazuje Alan Meniga, stomatolog, koji danas živi i radi u Austriji. - Svoje prvo samostalno jelo napravio sam silom prilika kada sam imao 9 godina... I to meni od 3 ganga! Tako je počelo. Kasnije sam dugo godina bio angažovan kao nezavisni inspektor za pisanje gastro vodiča za nemačko govorno područje. Do sada sam "pojeo" 56 Micheline-ovih zvezdica. Putujem svetom i pišem reportaže o svojim gastronomskim doživljajima. Uživam u otkrivanju novih jela, a posebno u istraživanju njihove istorije i uopšte istorije gastronomije. Posebno uživam u raznim demistifikacijama gastronomije i otkrivanju "crnih ovaca" u gastronomiji. O fudbalu ne znam apsolutno ništa ali je zato gastronomija za mene najvažnija sporedna stvar na svetu – otkriva Alan Meniga, otvarajući u Turističkom Svetu svoj GastroBedeker.

U BORBU PROTIV TATARA

Da se odmah na početku razumemo: ispravno je i "tartar" i "tatar". Zavisni s kojeg govornog područja dolazite. Neki, doduše, veruju u izmišljenu priču o kavkaskim Tatarima koji su komade mesa držali pod sedlom i tako jašući omekšavali meso koje su kasnije konzumirali (!). Ali, istina je da naziv tog jela dolazi od naziva „tartar“ sosa. Doduše, smatra se da je i sos došao negde iz Azije, iako su se u ono vreme sve Evropljanima egzotične stvari nazivale azijskim imenima. No, vratimo se na legendu. Pokušajte da zamislite namrgođenog Tatarina (*Jeste li ikad videli Tatari-na koji se smeje?*), koji zakolje neku životinju, odreže komad mesišta, zaključuje da je meso pretvrdo, pa ga stavi pod sedlo i svojom pozadinom ga tako „šamara“, jašući i sabljom vitlajući ceo dan. I sad još zamislite na šta bi ličio taj komad mesa: prljav, aromatizovan mirisom oznojenog konja i „obogaćen“ konjskim dlakama... Ja mislim da ga ni najljući Tatari ne bi mogli konzumirati. No, Tatari, ipak, igraju ulogu u celoj priči jer su stvarno stavljali komade mesa pod sedla ali ne zato da bi ga kasnije jeli, nego da gruba sedla ne našuljaju konje!

TARTAR EVOLUCIJA

Kad smo se napokon oslobodili tatarske okupacije ovog predivnog jela, možemo raspaliti po istorijskim činjenicama. Pronalaskom frižidera otvorila se mogućnost konzumacije svežeg

mesa tokom čitave godine, pa su jela od sirovog mesa postala vrlo popularna. Već je i pre Escoffier-a, koji je 1921. prvi opisao jelo pod imenom „Beefsteak à la Tatar“, ovo jelo postojalo, doduše u nekoj osiromašenoj varijanti s vrlo malo začina i zvalo se „Steak à l' Américaine“. Ili da budemo skroz precizni, citiram Escoffier-a iz njegove LE GUIDE CULINAIRE: Beefsteak à l'Américaine – Komad goveđeg filea osloboditi svih žilica i masnoća, sitno ga iseckati, nakon toga ponovno formirati oblik steak-a, formirati udubljenje i tu staviti žumance. Uz to servirati kapar, peršun i naseckani luk. Beefsteak à la Tatar: – Pripremiti biftek na način kao i američki ali izostaviti žumance i posebno servirati tatar sos.

Kroz evoluciju gastronomije jelo se menjalo da bi već nakon kraćeg vremena taj tatarski namaz polako nestajao, odnosno, sve više se baziralo na samu mesnu smesu. Kako je gastronomija vrlo kreativna disciplina, neki originalni recept zapravo i ne postoji. No postoje neka pravila kojih je poželjno pridržavati se. Iako se zadnjih godina pojavljuju razna jela od sirovog mlevenog mesa (i ne samo mesa!) koja se nazivaju univerzalno: ta(r)tarski od ovog...tatarski od onog.., ja pod tartarskim podrazumevam samo onaj od goveđeg filea, iako alternativno može biti obrađen i neki drugi kvalitetni deo mesa. Bitno je da je meso oslobođeno svih mogućih tetiva, žilica i sličnog.

Nakon što smo odabrali meso, već dolazimo do prve tačke razmimoilaženja: na koji način usitniti meso. I dok ga neki mirne duše proteraju kroz “flajšmašinu”, drugi ga usitnjavaju dok ga ne usitne, a oni najekstremniji tvrde da se jedini i pravi tartarski dobija struganjem ostrim nožem. U tom slučaju, zapravo, dobijate neku mesnu penu. Kako bilo da bilo, već spomenuti Escoffier je meso usitnjavao.

IDEALAN BALANS UKUSA

Sad kad imamo pripremljeno meso, možemo se posvetiti ostalim sastojcima. Pre nekoliko godina sam naručio tartarski u jednom kulturnom zagrebačkom restoranu. Vlasnik, koji ga je lično pripremao, s ponosno mi je naveo ni više ni manje nego 25 sastojaka koje sjedinjuje s mesom. Ja mu, iskreno, nisam verovao, pa sam zamolio da mi da parče papira da to zapišem. I stvarno, svih 25 je izrecitovao kao iz mitraljeza. Nisam tako brzo mogao ni pisati koliko je brzo recitovao. Posle toga ga zamolih da ponovi. I bogami, ponovio je sve istim redom. Ali,

taj tartarski, rađen rukom iskusnog ugostiteljskog radnika, kunem se, nije imao ukus ni po čemu. Čak se ni meso nije osetilo. Neki minimalist, pak, stavljaju samo so, biber i luk, no i to je poprilično ekstremno u odnosu na onog gore spomenutog s gomilom svega i svačega.

Kao što već spomenuh, tartarski pušta mašti kuvara na volju sve i svašta. Lično sam nakon višegodišnjeg eksperimentisanja došao do 10 sastojaka (so, biber, žumance, kiseli krastavci, luk šalot, peršun, kapari, limun, senf dižon) i tu sam stao jer mi se čini da sam dobio najbolji balans ukusa. Izbacio sam i konjak i slane srdele, kečap i pire od paradajza, feferone i tabasco. I sva ostala čuda. S ovoliko začina se može lepo manipulirati i pripremati jelo pred gostima za stolom. Jer najvažniji deo pripreme tartara je upravo taj šou koji se odvija pred gostom. Ko je uveo to pravilo nemam pojma. A ne znam ni zašto. Verovatno zato da se naglasi ekskluzivnost tog jela i tako opravda njegova prilično visoka cena.

OFYR MENI – HIT OVOG LETA

Hotel Ramonda, mali planinski butik hotel na mističnoj planini Rtanj u istočnoj Srbiji, posluje tek godinu i po dana. Za to vreme, dočekali smo i ispratili mnoštvo zadovoljnih gostiju, a kao šef kuhinje ponosan sam što je knjiga utisaka prepuna pohvala za našu kuhinju, autorski gastronomski koncept, maštovita jela, bilo da su u pitanju nacionalni specijaliteti ili nove kreacije - uvek od najkvalitetnijih sastojaka iz lokalne sredine.

Dok smo pripremali hranu za goste i smišljali uvek iznova kako da ih iznenadimo, razmišljali smo i kako da upotpunimo sadržaje za goste koji se relaksiraju tokom leta u našem atraktivnom hotelskom jezeru. Tako smo ove godine uveli OFYR meni, koji je zasnovan na kuvanju na otvorenom plamenu bez dodatka ćumura. Na njemu pripremamo raznorazna mesa, tortilje, ražnjiće, burgere, ali i dezerte. OFYR gril privlači veliku pažnju

gostiju, pa i onih koji žele da se oprobaju u ulozi kuvara. A za poštovaoce zdravih stilova života, pripremili smo zdrave obroke, smutie, koje takođe služimo i u sklopu doručka.

LETNJI MENI

Pored standardne ponude na koju su gosti navikli, za letnju sezonu kreirali smo i nešto novo. Tu su, pre svega, lagane salate, premium mesa, kvalitetni sirevi iz okruženja - vlaški sir u vinu i grilovani sir škripavac. Posebna atrakcija su naše poslastice, izložene u posebnoj vitrini u restoranu.

Obzirom da u ovom delu Srbije ima mnogo divljači koju veliki broj ljudi lovi ali ne priprema, mi smo u jelovnik uvrstili i jedan lovački specijalitet - srneća leđa. Naravno, ne radi se o desertu, već o leđnom delu srnećeg mesa koji 7 dana odležava u pacu. Specijalno za čitaoce Turističkog Sveta, odaću vam tajnu pripreme ovog jela.

Srneća leđa u sosu od crvenog vina, sa borovnicama

250 g srnećeg mesa
50 g pancete
100 g šampinjona
50 g šalotke
2 dl crvenog vina
20 g smeđeg šećera
200 g batat krompira
20 g putera
1 g sveže majčine dušice
20 g džema od pomorandže

Jedna od najbitnijih stvari kod ovog jela je da meso odleži u pacu od crvenog vina, bibera u znu i korenastog povrća. Meso treba iseći na tri komada i bardirati (obložiti) slaninom. Srneći medaljoni se mogu peći na roštilju i u tiganju, ali treba voditi računa da se ne prepeku. Pečeni medaljoni se ukrčkaju u sosu od vina. Preko medaljona služiti svežu borovnicu i džem od pomorandže. Za prilog preporučujem pire od batata koji se priprema isto kao i pire od krompira.

Sos od crvenog vina

Na ulju i puteru propržiti šalotka luk. Kada je luk propržen, dodati smeđi šećer i pustiti da luk karamelise. Zatim dodati crveno vino i smanjiti temperaturu da sos polako reducira. Na kraju dodati majčinu dušicu, puter, so i biber. Ovaj sos se može upotrebiti za sva crvena mesa.

MALI SAVET ŠEFA KUHINJE: Pansionski obrok nije samo obrok koji je gost platio i koji treba da zadovolji njegove fiziološke potrebe. Svaki gost zaslužuje najbolje za svoj novac. Mi u hotelu Ramonda sve obroke, pa i pansionske, pripremamo s ljubavlju, s ciljem da gosti zaista uživaju u hrani - od predjela, preko glavnog jela do dezerta – bez obzira da li se radi o pansionskom ili à la carte obroku. Obzirom da je naša ponuda raznovrsna, veliki je izbor za gurmane, vegetarijance, ljubitelje pasta, morskih plodova i za sve sladokusce istančanog ukusa. Kuvanje s ljubavlju i poštovanje ukusa i želja gostiju – recept je za pun hotel i mnoštvo zadovoljnih i lojalnih gostiju.

U VREME KORONE JAČATI IMUNITET

Eksperti iz poznate wellness klinike SHA otkrivaju šta svakodnevno treba praktikovati za jačanje imunog sistema, što je danas, u vreme pandemije virusa COVID-19, potrebnije nego ikad. Evo šta oni preporučuju:

BIRAJTE SEZONSKO VOĆE I POVRĆE

Izbalansirana ishrana koja uključuje veće količine voća i povrća, vitamina C i antioksidanasa pomaže jačanju imunog sistema i deluje preventivno na nastanak bolesti. Preporuka je da se uvek biraju sezonske namirnice, jer su sveže i najbogatije hranljivim sastojcima. Sa menija ne bi smeli da izostanu obroci koji sadrže integralne žitarice, mahunarke, alge, orašaste plodove, semenke, zeleno povrće, crni i beli luk, kao i jabuke.

Posebnu pažnju treba obratiti na doručak. Ukoliko dan započinjemo zaslađenom kafom i pecivom, to će imati samo trenutni efekat budnosti i energije, te će ubrzo organizam tražiti novu dozu šećera. Zato je važno ujutro izbegavati rafinisan šećer, veštačke zaslađivače ali i med.

U pomenutoj SHA klinici, za doručak se služi miso supa, koja je odličan izvor proteina, vitamina, minerala i enzima. Supa se može dodatno obogatiti dodavanjem *wakame* algi, crnog luka, tofu sira, šargarepe ili bundeve, a njeno konzumiranje istovremeno i čisti i hrani organizam. Miso, kao fermentisan proizvod služi i kao izvor probiotika, koji takođe jačaju imuni sistem.

VEŽBANJE JE OBAVEZNO, ČAK I KAD NAM NIJE DO TOGA

Umereno vežbanje, kao što je tridesetominutna brza šetnja, dokazno jača imuni sistem. Ovaj tip rekreacije poboljšava kapacitet pluća, mobilizuje antitela i bela krvna zrnca da cirkuliraju brže, kako bi efikasnije otkrila i neutralizovala eksterne napade na organizam. Osim toga, podizanje temperature tela pomaže u sprečavanju razvoja infekcije.

Vežbajte napolju, po mogućstvu u prirodi. Boravak na otvorenom važan je zbog udisanja čistog vazduha i apsorpcije vitamina D, što je od suštinskog značaja za apsorpciju kalcijuma i pravilno funkcionisanje imunog sistema. Vežbanje je uvek dobra ideja, čak i kada nam nije do toga ili kad se osećamo umorno. Bavljenje fizičkim vežbama podstiče lučenje hormona „sreće“ ili endorfina, dok istovremeno smanjuje nivo hormona stresa, kortizola.

PRAVILNO DIŠITE I ODMARAJTE

Stabilno mentalno zdravlje je osnova za upravljanje stresom, koji u velikoj meri utiče na imunitet. Limfni čvorovi su prva linija odbrane organizma od bolesti, a pravilno disanje je u direktnoj vezi sa limfnim tokom, koji je u direktnoj vezi sa imunitetom. Dijafragma, smeštena između pluća i abdomena spušta se prilikom udisaja i podiže prilikom izdisaja. Taj pokret uzrokuje više različitih procesa u telu. Limfni tok ili mehanizam koji transportuje limfu bogatu belim krvnim zrnima, borcima protiv infekcija – jedan je od najvažnijih procesa, za koje je neophodno duboko disanje.

Kvalitetan san je takođe veoma značajan za jačanje imuniteta, dok izostanak ili nedovoljno sna može prilično da oslabi imuni sistem, čineći ga sklonijim infekcijama. Preporuka za odrasle je da spavaju najmanje 7-8 sati dnevno.

ODRŽAVAJTE KVALITETNE VEZE SA PORODICOM I PRIJATELJIMA

Socijalna izolacija dovodi do povećanog osećaja usamljenosti, fizičke neaktivnosti i depresije, što ima izrazito nepovoljan uticaj na pravilno funkcionisanje imunog sistema. Kontakt (uz mere opreza, naravno) sa onima koji su nam dragi, pomaže da budemo smireniji, sposobniji da se izborimo sa stresom u ovim neizvesnim vremenima, ali i smanjuje rizik od nastanka gojaznosti i prekomernog konzumiranja alkohola i duvana.

Važno je okrenuti se postepeno zdravijem načinu života, sa ciljem da to postane trajna praksa. Klijenti SHA klinike dobijaju neophodne alate za počinjanje zdravih promena u životu, kao što su: časovi zdravog kuvanja, joga časovi, vežbanje na otvorenom, saveti u vezi ishrane i lečenja. Cilj je praktikovati te aktivnosti, dok ne postanu navika.

Priredila: Marija Obradović

POJAČATI MERE ZAŠTITE I OPREZA

Piše: Peđa Filipović,
Wellness ambassador
Srbije i Crne Gore

Poznato je da je osnovni postulat našeg posla: "Primum non nocere" (Prevažodno nemoj naškoditi!). Iako su higijenske mere sastavni deo naše delatnosti, danas pred sve nas - fizio, wellness&spa terapeute, kozmetičare... vreme postavlja posebne zahteve. Na nama je da zaštitimo sebe, da zaštitimo i ispoštujemo klijente koji nam ukazuju poverenje, ali i naše zaposlene i njihove članove porodica, tako što ćemo u svakodnevni, kontinuirani rad uključiti pojačane mere zaštite i opreza. Ove mere su, nažalost, aktuelni standardi koji će važiti dok god korona ne bude „odustala“ od nas. Evo o čemu treba da vodimo računa kada su u pitanju masaže i rituali koji podrazumevaju tretmane lica i tela.

HIGIJENA PROSTORA

Redovno provetravanje prostora u kojem se radi od izuzetne je važnosti. Na ulazu u vaš centar treba obavezno postaviti dezo barijeru za dezinfikovanje obuće, a ukoliko klijenti ne odlažu obuću odmah po ulasku u prostor, već se "šetaju" do sobe za tretmane, biće neophodne jednokratne papirne nazuvice. Na samom ulazu u prostor neophodno je držati podlogu sa sredstvima za dezinfekciju ruku, čija će aplikacija ujedno biti i pozdrav dobrodošlice, kao i kutiju sa jednokratnim zaštitnim maskama (za klijente koji nemaju ili su zaboravili masku). Mnoge na ulazu imaju i beskontaktno toplomere, pa se klijentima na ulasku u prostor preventivno meri temperatura. Higijena podova je posebno važna u

našem poslu, kao i njihovo redovno čišćenje, posebno redovno čišćenje i dezinfekcija svih ravnih površina, vrata, kvaka itd. Naročitu pažnju treba obratiti na asesoare sa kojima klijent dolazi u neposredan kontakt! Frotirske podloge na stolovima za masažu, peškiri, bademantili, papuče - koriste se samo za jednog klijenta i odmah nakon masaže, odlažu se na pranje na visokoj temperaturi. Izuzetno je važna higijene otvora na stolovima u koje klijenti polažu glavu. I ovom delu treba posvetiti posebno vreme pre svake masaže. Ceo otvor, ivice stola na njemu i deo ispod – treba isprskati dezinfekcionim sredstvom, ostaviti par minuta da odstoji i dobro prebrisati. Mnogi ovaj postupak ponove dva do tri puta, uključujući i detaljno

TEL AVIV

NOVEMBER 10-13, 2020 | TEL AVIV, ISRAEL

Be part of the world's most important business conference for leaders in the \$4.5 trillion global wellness economy.

GLOBAL WELLNESS
SUMMIT 2020

APPLY TO ATTEND AT
[GLOBALWELLNESSSUMMIT.COM](https://www.globalwellnesssummit.com)

brisanje površine od kože ili skaja. Sve to rade koristeći rukavice, štiteći svoje ruke i zdravlje, te ih nakon toga odlažu u sanitarni otpad.

Prostor u kome se radi treba organizovati tako da u jednoj prostoriji boravi samo jedan klijent i terapeut, i da nema susretanja sa drugim zaposlenim licima ili klijentima. Zato u organizaciji posla ostavite dovoljno vremena da klijenti mogu bez pritiska nakon tretmana da ispiju vodu, čaj, da se istuširaju ako je neophodno, da se lagano obuku i da ih dostojanstveno ispratite. Preporučujem da porcelanske šolje / čaše zamenite posuđem za jednokratnu upotrebu. Nakon svakog tretmana provetravajte prostor u kome radite.

HIGIJENA I PONAŠANJE TERAPEUTA

Domaćin svakom prostoru daje poseban pečat i uspostavlja standarde ponašanja i rada. Važno mu je da gosti budu zadovoljni, ali isto tako da svojim postupcima da do znanja da vodi računa o zaštiti gostiju i brine o svakom detalju njihove udobnosti. Obaveza terapeuta je da pažljivo, ljubazno zamoli klijenta da odloži svoj tretman, ukoliko ima bilo kakve simptome prehlade, povišene temperature ili osećaj nelagodnosti usled respiratornih smetnji. Takođe, treba da motri na svaki detalj i da signalizira korekcije: ako klijent nosi masku i prekrije samo usta ili samo nos, treba ga ljubazno zamoliti da preventive radi prekrije i drugi deo lica. Terapeut treba strogo da vodi računa o higijeni, kako ruku, tako i tela. Uniforma se menja i više puta u toku dana i, ako je u mogućnosti, terapeut treba da se istušira između masaža. Predlažem da na rukama u toku radnog vremena ne nosi nikakav nakit (satove, prstenje), da bi detaljnije mogao da održava higijenu svojih ruku.

Za vreme masaža terapeut sve vreme nosi masku (i rukavice). Dok klijent leži na leđima, takođe, na licu nosi masku. Dok se

izuzetno je važno da se ovaj postulat ispoštuje. Mnoge kolege su napravile mali montažni paravan od pleksiglasa koji posle masaže glave postave ispred glave klijenta, tako da proces masaže ruku, stomaka i nogu može biti udobniji za oboje. U nastavku rada, terapeut može masku da zameni viziorom. Mnogi klijenti i nakon što se okrenu na stomak i postave glavu u otvor stola zadržavaju masku na licu. Higijena ruku, detaljno pranje i dezinfekcija, ne dodirivanje delova svoga lica pre toga - od posebnog je značaja u preventivi. Ne zaboravite, takođe, da redovno hidrirate svoje telo dovoljnom količinom vode i čaja, i koristite izbalansirane obroke. Masku sa lica nikada ne skidajte, osim kada je redovno menjate.

MERE ZAŠTITE I PONAŠANJE KLJENATA

Klijent dolazi na zakazani tretman isključivo ako nema znakove respiratorne infekcije, povišene temperature ili neki od znakova koronavirusa. Ukoliko je bio u kontaktu sa osobom koja je obolela - ne treba da dolazi na tretmane. Obaveza klijenta je da nosi zaštitnu masku na licu, svestan odgovornosti koju nosi ne samo prema sebi, već i prema članovima svoje porodice, terapeutu, društvu... Nakon što dezinfikuje obuću u dezo barijeri, ispoštuje protokol (odloži obuću ili aplikuje jednokratne nazuvice) - dezinfikuje ruke, a onda ih dobro opere pod mlazom tekuće vode, uz korišćenje sapuna. Ruke briše papirnim ubrusom ili mini peškirimama namenjenim samo za jednog klijenta. Sluša uputstva terapeuta i poštuje mere pojačane zaštite. Ne skida masku i ne diše u lice terapeuta. Takođe, poželjno je da klijent pre masaže odloži nakit i telefon u džep svoje garderobe.

I na kraju, treba reći da pokazujući odgovornost i prema sebi, i prema drugima, poštujući norme ponašanja i protokole rada, investiramo prevashodno u zdravlje i dajemo doprinos našoj divnoj struci.

radi masaža lica, glave i vrata, obavezno je nošenje dobro fiksirane maske. Lice, vrat i skalp radite sa rukavicama, bez pomeranja maske sa klijentovog lica. Za masažu lica bazirajte se na akupresurnim stimulacijama, bez korišćenja krema i ulja.

Svakoga dana svet činimo

ČISTIJIJIM, BEZBEDNIJIM I ZDRAVIJIM.

Sarađujemo sa firmama iz svih grana industrije. Pronalazimo rešenja u izazovnim situacijama. Pridržavamo se naših obaveza i premašujemo očekivanja.

Zdravlje ljudi i osiguranje zdrave životne sredine je ono što je danas najvažnije. Detaljna dezinfekcija tekstila i drugih kritičnih površina može pomoći u sprečavanju daljeg širenja COVID-19 oboljenja.

Molimo kontaktirajte predstavnika kompanije ECOLAB za dobijanje **uputstava o pogodnom procesu pranja i dezinfekcije efikasnim protiv COVID-19.**

OPREZ - NEOPHODAN

S obzirom da još uvek ne postoji lek za virus COVID-19, u wellness industriji se u poslednje vreme raspravlja o intervencijama koje mogu da ojačaju imunitet u cilju prevencije infekcije, kao i o modelima koji bi mogli da pomognu ljudima koji imaju virus. Čini se da se u oba konteksta najčešće spominje upotreba saune.

Zbog globalne pandemije zatvoreni su mnogi spa i termalni centri, te je njihovo korišćenje onemogućeno, ali ovaj članak pruža mnogo detalja koje treba uzeti u obzir kad saune budu ponovo dostupne široj javnosti. To se odnosi i na saune u kućnim uslovima, kakve su uobičajene u mnogim evropskim zemljama, poput Finske i Nemačke, gde su benefiti toplote dobro poznati.

Dr Marc Cohen, ekspert integrativne medicine, Risto Elomaa, predsednik Međunarodnog udruženja sauna centara (ISA) i dr Karl-Ludwig Resch, vođa Nemačkog instituta za zdravstvena istraživanje, pružili su svoje uvide o upotrebi saune u vreme korone.

VISOKA TEMPERATURA – POMOĆ U PREVENCIJI?

ISA, udruženje sauna centara, kompanija i entuzijasta širom sveta, nedavno je izdala saopštenje da je pri korišćenju sauna u novonastaloj situaciji oprez neophodan. - Iako visoka temperatura u mnogim saunama može brzo da uništi viruse (65-100°C), kašljanje i kijanje u blizini drugih korisnika može da dovede do transfera virusa sa jedne osobe na drugu, pre nego što toplota ima vremena da učini svoje – objašnjavaju iz ovog udruženja.

S tim se slaže i dr Cohen, koji je po profesiji lekar i profesor medicinskih nauka i komplementarne medicine.

On naglašava potrebu za protokolima nalik onima u bolnicama, sa obavezom socijalnog distanciranja.

Ali da li toplota može zaista da nas zaštiti od koronavirusa? U ISA ističu da može, ali samo kao mera prevencije, gde je boravak u sauni sastavni deo zdravog načina života, koji uključuje i vežbanje, izbalansiranu ishranu i kvalitetan san u kombinaciji sa socijalnim interakcijama. Elomaa iz ISA dodatno upozorava: - Ukoliko ste bolesni od koronavirusa ili imate respiratorne tegobe, trebalo bi da se suzdržite od upotrebe sauna, jer to neće dati direktan doprinos ozdravljenju. Pritom, reakcija tela na toplotu može doneti dodatni stres organizmu koji se bori protiv bolesti.

Ipak, dr Cohen veruje da stres izazvan toplotom može potencijalno da pomogne u prevenciji i lečenju COVID-19, o čemu govori i naučni rad koji je trenutno u procesu finalizacije, gde se navode dokazi u prilog toj tvrdnji. - Veoma me nervira i brine što države ne pružaju pozitivne zdravstvene informacije o tome šta treba praktikovati kad se infekcija dobije. Sve se svodi na apele za pranje ruku i samoizolaciju, dok se ne govori ništa o podizanju imuniteta, neutralisanju virusa iz gornjih disajnih organa i efektnoj upotrebi toplote, sunčeve svetlosti i esencijalnih ulja. Umesto toga, ljudima sa COVID-19 infekcijom se govori da „ostanu kod kuće i čekaju vakcinu – objašnjava dr Cohen.

SAUNA I IMUNI SISTEM

Cohen objašnjava da postoji mnogo medicinskih dokaza da ljudi koji redovno koriste saune ređe obolevaju od virusa, napominje i da su ljudi tokom duge istorije koristili toplotu, tj. saune za prevenciju i lečenje. U ovom pristupu sauna se koristi kao pomoć imunom sistemu da simulira temperaturu, što dovodi do manje fizičke iscrpljenosti organizma nego u slučaju temperature izazvane infekcijom. Osim toga, ljudi mogu da tolerišu visoke temperature u saunama u kojima virus ne može da preživi, dok istovremeno stres koji toplota izaziva podiže i stimuliše imuni sistem, sprečavajući širenje virusa.

Resch kaže da se koronavirus, poput gripa, prvo razmnožava u nosu, grlu i gornjem disajnom traktu – regijama koje se mogu efikasno tretirati eksternom toplotom. - Sauna je pravo tajno oružje i treba je koristiti što je češće moguće (svakodnevno!). Za povoljan efekat dovoljna je relativno niža temperatura 60-70°C, dok više temperature imaju i bolji efekat ali može doći

do niže tolerancije ljudi na toliku toplotu, što uzrokuje kraći boravak u sauni – kaže Resch i dodaje: - Mnogi aspekti trenutne pandemije su u početnim fazama naučnih istraživanja, ali ono što je već dokazano je da je redovan boravak u sauni veoma efikasno sredstvo treniranja imunog sistema. To može značajno povećati šanse za odbranu od infekcije (ukoliko doza virusa koju osoba ima nije prevelika).

- Potrebno nam je više dokaza pre nego što možemo biti potpuno uvereni u efekte toplote u borbi protiv korone. Još uvek nema dovoljnog broja istraživanja, jer je COVID-19 novi virus, ali postoji veliki broj evolucijskih i istorijskih dokaza, kao i epidemioloških i laboratorijskih koji uporno ukazuju na pozitivne efekte terapijske primene toplote u borbi protiv respiratornih virusa – dodatno pojašnjava dr Cohen

PSIHOLOŠKI BENEFITI

Eksperti smataju da boravak u sauni može da olakša psihološke simptome izazvane borbom sa koronavirusom, pružajući osećaj veće kontrole nad simptomima i omogućavajući potrebno vreme za kvalitetan odmor i opuštanje.

- Sauna stimuliše telo, um i duh, daje nam fini predah od haotičnog vremena i podstiče naš unutrašnji metabolizam – kaže Resch, a dr Cohen dodaje: - Oko 80 odsto ljudi dobiće ovaj virus. Neki će imati možda asimptomatsku infekciju ili blaže simptome, ali će svakako svi u nekoj meri paničiti, što odvlači veliki energiju organizmu, potrebnu za borbu protiv virusa. Verujem da bi nakon završetka pandemije, zdravstveni sistem mogao da integriše i određene wellness prakse, među kojima i boravak u sauni.

Izvor: Spa business magazine

ZA ROMANTIČARE

Nadomak Bečeja, u vojvođanskoj ravnici, veleposednik Bogdan Dunđerski, pripadnik jedne od najbogatijih i najznačajnijih srpskih porodica s kraja XIX i početkom XX veka, sagradio je na svom imanju dvorac Fantast (prvobitno: Dunđerski). Tokom burne istorije, dvorac je bio više puta pljačkan i devastiran, a svoj današnji izgled dobio je 1983. godine, kada je renoviran

i pretvoren u hotel, koji je dobio ime po Fantastu, najpoznatijem takmičarskom konju beogradskog doktora Leona Kojena. Inače, konja je oduvek bilo na imanju porodice Dunđerski. U najbolja vremena, u njihovoj ergeli bilo je čak 1.400 konja, dok je danas njihov broj gotovo simboličan.

Kompleks dvorca, koji predstavlja originalni spoj umetnosti, tradicije i kulture Vojvodine 19. veka, prostire se na oko 65 hektara

I HEDONISTE

i obuhvata, osim dvorca, i: ergelu, kapelu u kojoj je sahranjen Bogdan Dundžerski, mali kaštel i park s jezerom. Smeštajni deo čini pet dvokrevetnih soba i dva apartmana u samom dvorcu, sa još pet dvokrevetnih soba u depandansu.

Dvorac Fantast ima u svom sastavu i dve svečane sale – veću sa 70 mesta i manju sa 30 mesta, svečani salon opremljen stilskim nameštajem, kao i Bogdanov salon sa autentičnim nameštajem. U podrumu dvorca je restoran sa dve sale i kuhinjom.

Kapela je građena uporedo kada i dvorac, početkom dvadesetih godina prošlog veka u neovizantijskom stilu. Ikonostas je oslikao slikar Uroš Predić, veliki prijatelj Bogdana Dundžerskog. Park sa svih strana okružuje dvorac, kapelu i mali kaštel i predstavlja mešavinu engleskog i francuskog tipa parkova, sa uređenim stazama za šetnju, bazenom koji je bio u funkciji za vreme Bogdana Dundžerskog, uređenim igralištem za decu, uključujući i dva teniska terena. Ceo kompleks je moguće obići uz pratnju stručnog vodiča.

A leto u Fantastu? Leto u ovom neobičnom butik hotelu usred vojvođanske ravnice, pravi je doživljaj za sve one koji tragaju za idiličnim, romantičnim mestom daleko od gradske vreve, mestom gde mogu da se opuste i uživaju u miru i tišini, bilo u šetnji, bavljenju sportom, vožnji fijakerom ili jahanju konja, bilo

u specijalitetima šefa kuhinje i čaši odličnog vina, ili u okrepljujućem popodnevnom snu koji remeti samo cvrkut ptica... Kažu da u dvorac Fantast dolaze zaljubljeni ili se tu zaljube... Zato je leto u Fantastu - pravo vreme na pravom mestu za ljubav!

*Fotografije:
Arhiva Dvorca Fantast*

castle RAVADINOVO

DVORAC RAVADINOVO DOSTUPAN I ZA SLEPE I OSOBE S INVALIDITETOM

Nakon obećanja da će dvorac Ravadinovo - Dvorac zaljubljen u vetar, jedan od tri najlepša evropska dvorca a svakako najveća atrakcija u Bugarskoj, koje je generalni direktor Yanko Krastev dao na evropskom samitu Skal International-a u Rimu, tim odgovoran za radove u ovom dvorcu počeo je da radi na planiranju zaobilaznih staza za osobe u invalidskim kolicima, za one koji imaju teškoća pri korišćenju stepeništa, kao i za porodice s decom u kolicima.

Bila su potrebna dobra tri meseca da se pokrene izrada graviranih metalnih ploča sa Brajevim pismom, koje su postavljene u različitim delovima dvorca Ravadinovo, sa neophodnim objašnjenjima vezanim za sadržaje koji se tu nalaze. Ovaj potez menadžmenta Ravadinova je jedna od najboljih poruka o brizi za sve posetioce i predstavlja ozbiljan korak ka održivom turizmu i jednakosti.

Trenutno se u galeriji Dvorca nalazi atraktivna izložba pod nazivom „Tutankamonovo blago“, koja se realizuje u saradnji sa egipatskim Ministarstvom za antikvitete, a trajaće do 30. septembra.

HOT NEWS: ZALJUBLJEN U VETAR – DEO SVETSKE KAMPANJE

Bugarski dvorac Zaljubljen u vetar, u konkurenciji više od 5.000 turističkih mesta iz celog sveta, izabran je za reklamnu kampanju kompanije PANASONIC iz Singapura, kao mesto s "izvrsnim arhitektonskim oblicima i čistom kompozicijom, u kombinaciji s bojama jedinstvenog parka."

Promotivni video za novi HXZ inteligentni procesor uključuje i snimke s romantičnog grčkog otoka Santorinija, šume iz Ukrajine, Azurnu obalu u Francuskoj, plaže Rija i drugih svetskih znamenitosti ali dvorac zauzima centralno mesto.

Izvor: Skal International Sofia

Udobne deluxe i standard sobe

VIKEND I
VIŠEDNEVNI
PAKETI,
AKTIVNI
ODMOR,
SPECIJALNI
PROGRAMI

- teretana
- sauna

zepterhotel
Drina - Bajina Bašta

Atraktivni izleti u okolini

BAJINA BAŠTA PERUĆAC

Zepter Hotel Drina ★★★★★
Zepter Vila Drina ★★★

Udoban i luksuzno opremljen hotel u centru Bajine Bašte i potpuno renovirana Vila u Perućcu, na samom ušću reke Vrelo u Drinu. Idealna mesta za kvalitetan odmor i upoznavanje sa lepotama Tare i Drine, Perućca, Mokre Gore... Zapadne Srbije.

Restoran Vrelo - Perućac

VRNJAČKA BANJA

zepterhotels

POSEBNE POGODNOSTI ZA DECU
ATRAKTIVNI IZLETI U OKOLINI
ZDRAVA HRANA PRIPREMLJENA NA ZEPTER NAČIN

Bazen sa termalnom, mineralnom vodom

TherapyAir iOn

Sve sobe i prostori
Zepter Hotela
opremljeni su
THERAPY AIR
prečišćivačem
vazduha

- teretana
- sauna
- jacuzzi
- beauty centar

Potpuno renovirane lux sobe

zepterhotel
Vrnjačka Banja

RESERVATIONS@ZEPTERHOTELS.COM

011/2019-135, 2019-235

BUL. MIHAJLA PUPINA 117

WWW.ZEPTERHOTELS.COM

Gosti hotela imaju popust
pri kupovini Zepter proizvoda.

Letujte u Srbiji sa svojim ljubimcem

Epidemija virusa korona naterala nas je da pogledamo oko sebe i uživamo u lepotama Srbije, kao destinacije za odmor i u društvu kućnih ljubimaca.

"Izaberi svoju avanturu #vidisrbiju" – poziv je Turističke organizacije Srbije turistima da dožive lepote kojima je naša zemlja nesumnjivo bogata. I dok se strani turisti sve učestalije odlučuju da prođu kroz bajkovite predele naše zemlje, da pešače stazama čak 13 planinskih centara, posete bar neku od 12 banja, neke od mnogobrojnih reka i jezera, kao i da obiđu gradove pune života, varošice i sela u kojim ljubazni srpski domaćini po starim običajima dočekuju sve putnike... domaćim turistima ove destinacije su još bliže, a sada je pravo vreme da svoju kuću upoznamo još detaljnije i to zajedno sa svojim kućnim ljubimcima.

Činjenica je da u našoj zemlji ima najmanje milion onih koji s ponosom ističu da su vlasnici pasa. Mnogi od njih se nerado rastaju od svojih najboljih prijatelja kada dođe vreme godišnjih odmora. Zato je Turistička organizacija Srbije u saradnji sa redakcijom magazina "Pas", uz podršku kompanije „Premil d.o.o" i Kinološkog saveza Srbije, osmislila

vodič „Pet-frendli Srbija", u kojem su odabrani lokaliteti na koje vlasnici kućnih ljubimaca mogu da se upute sa svojim najboljim prijateljem. U vodiču se nalazi oko 20 destinacija, ali to nije sve jer u Srbiji ima još pet-frendli mesta a biće ih sve više. Ovo su samo prvi predlozi destinacijâ na kojima naši turisti i njihovi psi mogu da pronađu smeštaj, ambulantu, salone za negu i da zajedno, u dobrom društvu, uživaju u restoranima i kafićima, atrakcijama i krajolicima koje ovi lokaliteti imaju u ponudi.

Vodič je besplatan i može se skinuti sa sajta www.srbija.travel, a tokom avgusta i septembra će se besplatno deliti u beogradskim parkovima koji su omiljena sastajališta vlasnika i njihovih pasa. Sve informacije o datumima i mestima na kojima se može preuzeti sopstveni primerak ovog vodiča biće objavljen na profilima na „Instagramu" (@serbiatourism) i „Fejbuku" (Turistička organizacija Srbije).

**BESPLATNI
VODIČ**

**PET-frendli
SRBIJA**

GODINA 2020.

ИЗАБЕРИ СВОЈУ

АВАНТУРУ!

#vidisrbiju

Туристичка организација Србије

$1 + 1 = 3$

PLATI 2 NOĆI
OSTANI 3

Novi Sad

Evropska prestonica kulture 2021

Novi Sad, grad na Dunavu, grad evropske istorije i tradicije i balkanske gostoljubivosti je iskustvo koje se pamti.

Dobrodošli!

Iskoristite specijalnu ponudu za mesec avgust
#Plati2NociOstani3

Više informacija na: www.novisad.travel